STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 09758

KRILOV'S MESHOLIM

Ivan Andreevich Krylov

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-09758-6

9780657097585T.PS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT (413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET, AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

קרילאָווס משלים

אידיש:

פסח קאפלאן

צווייטע אויפלאַגע

ערשטער באַנד

פאַרלאַג א. אלבעק
ביאליסטאָק.

דרוק מ. פרושאַנסקי ביאליסטאָק.

הקדמה

צו דער צווייטער אויפלאַגע.

אין יאָר 1914 איז בײַ מיר געבוירן געוואָרן דער געדאַנק, צו שאַפֿן פֿאַרן אידישן קינד, צוגלײַך אויך פֿאַרן דערוואַקסענעם לעזער, אַ נײַע איבערזעצונג פֿון קרילאָװס משלים.

די אַלטע אידישע פֿולע איבערזעצונג פֿון צבי הירש רײַכערסאָן איז שוין איצט לחלוטין פֿאַרעלטערט געוואָרן, ריוועסמאַנס איבערזעצונג אַנטהאַלט בלויז אַ גאַנץ קלײנעם טײל פֿון קרילאָװס משלים. דער גאַנצער גרויסער אוניווערסאַלער ווערק איז נאָך אָבער געבליבן ניט פֿאַראידישט.

מײַנע פֿרײַנט פֿון די ליטעראַרישע קרײַזן, באַקענענדיג זיך מיט מײַנע ערשטע פּרובן, האָבן מיר צוגעגעבן מוט צו דער אַרבעט, און איך בין אין יאָר 1915, אינמיטן דער דײַטשער אָקופּאַציע, פֿאַרטיג געוואָרן מיט דער איבערזעצונג פֿון אַלע קרילאָװס משלים, חוץ קלײנע אויסנאַמען, וועלכע דאַרפֿן, לויט מײַן מײנונג, ניט איבערגעזעצט ווערן.

אין יענער צײַט, ווען ביאַליסטאָק איז אָפּגעשלאָסן געווען לחלוטין פֿון דער גאַנצער וועלט, ווען קײן ביכער־פֿאַרלאַגן האָבן אויך ניט פֿונקציאָנירט, איז דאָ אין ביאַליסטאָק געשאַפֿן געוואָרן אַ קולטור־ליגע, וועלכע האָט, צווישן אַנדערע, זיך פֿאַרגענומען אַרויסגעבן אויך מײַן איבערזעצונג פֿון קרילאָװס משלים.

לויטן פּלאַן האָט די גאַנצע ווערק געדאַרפֿט געטײלט ווערן אין פֿינף ביכער, און אין יאָר 1917 איז אַרויס דער ערשטער בוך, וואָס אַנטהאַלט 60 משלים. די איבעריגע ביכער זײַנען אָבער ניט אַרויס.

די איצטיגע צווייטע אויפלאַגע זעט פֿאַר אײַנצוטײלן

אלע משלים אין דריי בענדער, פון וועלכע עס גייט איצט ארויס דער ערשטער באנד.

ביי דער ארבעט פון דער איבערזעצונג האב איך געשטעלט פאר זיך פאלגנדע כללים: 1) עס זאל אפגעהיט ווערן קרילאָווס נאאיוויטעט, פאלקסטימלאכקייט און קאמפאקטקייט פון סטיל. 2) סיי די איינצלנע פראזעס, סיי די גרעסערע בילדער, סיי אויך דער אלגעמיינער כאראקטער פון משל זאלן ניט זיין פרעמד דעם אידישן לעזער. צוליב דעם לעצטן צוועק האב איך זיך אויך דערלויבט איינינע משלים איבערשאפן אין א פאראידישטן אינהאלט, אפהיטנדיג אבער דערביי סיי דעם סיוזשעט סיי אויך דעם „מוסר־השכל" פונם משל.

זוכנדיג אומעטום אריינצוברייגגען אין סטיל פליסיגקייט און בויגעוודיגקייט, און קעגנזאץ צו דער הארטקייט און שטייפקייט פון קרילאָווס סגנון, האב איך זיך אבער געהיט, ניט אריינצופאלן אין א צו לייכטן צושוואומענעם טאָן, וועלכער בארויבט ביים דיכטער זיין קלאסישע ערנסטקייט.

אויף ווי ווייט ס'איז מעגלאך געווען האב איך שטענדיג געזוכט איבערצוגעבן קרילאָווס באוואוסטע ווערטלאך אין דער פאסיגער אפאָריסטישער פאָרם.

עס בלייבט איבער דעם לעזער צו משפטן אויף וויפל די אויסגערעכנטע אויפגאבן זיינען דורך מיר געוויסנהאפט אויסגעפירט געוואָרן.

פסח קאפלאן.

ביאליסטאָק, אין מערץ 1921.

אַ פּאָר ווערטער.

צוטרעטנדיג אַרויסצוגעבן קרילאָווס משלים, אידיש פון פּסח קאַפּלאַן, האָב איך זיך דאָס ערשטע מאָל, ניט ווילנדיג, געפונען אין דער ראָלע פון אַ פאַרלעגער. איך האָב דערביי געהאַט אַ אידייאיש־געזעלשאַפטלאַכע כונה.

נאָך אין דער צייט פון דער דייטשער אָקופּאַציע אין 1917 יאָר איז מיר אויסגעקומען הערן אויף ליטעראַרישע פאַמיליע־אָוונטן לייענען אין כתב־יד קרילאָווס משלים אידיש פון פּסח קאַפּלאַן, וועלכע פלעגן מאַכן אַ קאָלאָסאַלן רושם אויף די הערער און אַרויסרופן אַפּלאָדיסמענטן. שפּעטער האָב איך זיך דערוואוסט, אַז אַלע משלים זיינען שוין איבערזעצט און פאַרטיג צום דרוק, נאָר עס האָט געפעלט דער אַרויסגעבער, ביז וואַנען עס האָט זיך „דערבאַרימט" די ביאַליסטאָקער קולטור־ליגע און האָט באַוויזן ארויסצוגעבן קוים פינף דרוק בויגן.

באַלד ווי עס איז ארויס דער בוך פון דער ערשטער אויפלאַגע האָט מען די משלים אָנגעהויבן אויסנוצן פּאָרצולייענען אויף ליטעראַרישע אָוונטן אין אַלע שטעט און שטעטלאך ארום ביאַליסטאָק.

גלייכצייטיג האָט מען עס אָנגעהויבן אויסנוצן אין די אידישע שולן אלס לערן־בוך פון דער אידישער שפּראַך.

מיין פריינד פּסח קאַפּלאַן האָט זיך דערמיט אָבער ניט צופרידן געשטעלט און ניט באַרוהיגט. ער האָט אַלץ געזוכט די פּאַסיגע געלעגנהייט ארויסצוגעבן דעם גאַנצן בוך משלים וועלכע קענען אַזוי נוצן דער אידישער שול.

וויפל מאָל איך האָב אים געטראָפן ביי דער ארבעט האָט ער אַלץ איבערגעמאַכט, געשליפן, נאָך אַ געלונגענע פראַזע און אַ פאָלקסטימלאַכן אויסדרוק.

ניט קוקנדיג אויף די שוועריגקייטן פון דרוק ביי די

איצטיגע באדינגונגען, האב איך דאך באשלאסן, אז די וויכטיגע ארבעט פון מיין ליבן פריינד און חבר פסח קאפלאן זאל ניט פארלארן גיין און בין צוגעטראטן ארויסצוגעבן דעם ערשטן באנד.

דער גאנצער בוך דארף אנטהאלטן אן ערך דריי בענדער. איך האף, אז אונזער לעזער קרייז סיי פון די גרויסע סיי פון די שול-קינדער און לערער, וועלן אויפנעמען די צווייטע אויפלאגע מיט ניט ווייניגער סימפאטיע, ווי מ'האט געשיינקט דער ערשטער, און דאמאלס וועט אין גיכן אונזער אידישע ליטעראטור ווערן רייכער מיטן גאנצן קלאסן ווערק. מיין ציל וועט זיין דערגרייכט.

אהרן אבבעק.

ביאליסטאק, מערץ 1921.

הקדמה

צו דער צווייטער אויפלאַגע.

אין יאָר 1914 איז ביי מיר געבוירן געוואָרן דער געדאַנק, צו שאַפן פאַרן אידישן קינד, צוגלייך אויך פאַרן דערוואַקסענעם לעזער, אַ נייע איבערזעצונג פון קרילאָווס משלים.

די אַלטע אידישע פולע איבערזעצונג פון צבי הירש רייכערסאָן איז שוין איצט לחלוטין פאַרעלטערט געוואָרן, ריוועסמאַנס איבערזעצונג אַנטהאַלט בלויז אַ גאַנץ קליינעם טייל פון קרילאָווס משלים. דער גאַנצער. גרויסער אוניווערסאַלער ווערק איז נאָך אָבער געבליבן ניט פאַראידישט.

מיינע פריינט פון די ליטעראַרישע קרייזן, באַקענענדיג זיך מיט מיינע ערשטע פרובן, האָבן מיר צוגעגעבן מוט צו דער אַרבעט, און איך בין אין יאָר 1915, אינמיטן דער דייטשער אָקופּאַציע, פאַרטיג געוואָרן מיט דער איבערזעצונג פון אַלע קרילאָווס משלים, חוץ קליינע אויסנאַמען, וועלכע דאַרפן, לויט מיין מיינונג, ניט איבערגעזעצט ווערן.

אין יענער צייט, ווען ביאַליסטאָק איז אָפּגעשלאָסן געווען לחלוטין פון דער גאַנצער וועלט, ווען קיין ביכער-פאַרלאַגן האָבן אויך ניט פונקציאָנירט, איז דאָ אין ביאַליסטאָק געשאַפן געוואָרן אַ קולטור-ליגע, וועלכע האָט, צווישן אַנדערע, זיך פאַרגענומען אַרויסגעבן אויך מיין איבערזעצונג פון קרילאָווס משלים.

לויטן פּלאַן האָט די גאַנצע ווערק געדאַרפט געטיילט ווערן אין פינף ביכער, און אין יאָר 1917 איז אַרויס דער ערשטער בוך, וואָס אַנטהאַלט 60 משלים. די איבעריגע ביכער זיינען אָבער ניט אַרויס.

די איצטיגע צווייטע אויפלאַגע זעט פאַר איינצוטיילן

אַלע משלים אין דרײַ בענדער, פֿון װעלכע עס גײט איצט אַרױס דער ערשטער באַנד.

בײַ דער אַרבעט פֿון דער איבערזעצונג האָב איך געשטעלט פֿאַר זיך פֿאָלגנדע כּללים: 1) עס זאָל אָפּגעהיט װערן קרילאָװס נאַאיװיטעט, פֿאָלקסטימלאַכקײַט און קאָמפּאַקטקײַט פֿון סטיל. 2) סײַ די אײַנצלנע פֿראַזעס, סײַ די גרעסערע בילדער, סײַ אױך דער אַלגעמײנער כאַראַקטער פֿון משל זאָלן ניט זײַן פֿרעמד דעם אידישן לעזער. צוליב דעם לעצטן צװעק האָב איך זיך אױך דערלױבט אײניגע משלים איבערשאַפֿן אין אַ פֿאַראידישטן אינהאַלט, אָפּהיטנדיג אָבער דערבײַ סײַ דעם סיוזשעט סײַ אױך דעם „מוסר־השׂכל" פֿונם משל.

זוכנדיג אומעטום אַרײַנצובריינגען אין סטיל פֿליסיגקײַט און בױגעװדיגקײַט, אין קעגנזאַץ צו דער האַרטקײַט און שטײַפֿקײַט פֿון קרילאָװס סגנון, האָב איך זיך אָבער געהיט, ניט אַרײַנצופֿאַלן אין אַ צו לײַכטן צושװאומענעם טאָן, װעלכער באַרױבט בײַם דיכטער זײַן קלאַסישע ערנסטקײַט.

אױף װי װײַט ס'איז מעגלאַך געװען האָב איך שטענדיג געזוכט איבערצוגעבן קרילאָװס באַװאוסטע װערטלאַך אין דער פּאַסיגער אַפֿאָריסטישער פֿאָרם.

עס בלײַבט איבער דעם לעזער צו משפּטן אױף װיפֿל די אױסגערעכנטע אױפֿגאַבן זײַנען דורך מיר געװיסנהאַפֿט אױסגעפֿירט געװאָרן.

פּסח קאַפּלאַן.

ביאַליסטאָק, אין מערץ 1921.

א. די קרא און דער פוקס.

עָם איִז דאָך אלעֶמעֶן באַוואוסט,
אַז חניפה איז אַ מיִאוסעֶ זאך;
און פאָרט
פאַרצוּקעֶרן מיִר איטלאַכס וואָרט,
וועֶן עֶמיִץ לייֶענט אונז אַ שבח.

———

אַ קראָ זיִצט אויף אַ קוּסט,
אַ שטיִקל קעֶז איִן מיַילכל.
געֶוואָלט זיִך געֶמעֶן שוין צוּם עֶסן,
פאַרטראַכט זי זיִך א ווייַלכל,
דעֶם איִבעֶרבייַם פאַרגעֶסן.
דעֶרווייַל לויפט דוּרך אַ פוּקס, דעֶם קעֶז דעֶרשפיִרט עֶר
און וועֶרט פוּן ריח א געֶריִרטעֶר.
עֶר שטעֶלט זיִך אָפּ און קוּקט ארויף צוּם קעֶזל,
וואָס קיִצלט איִם איִן נעֶזל;
און תּכף איז איִם אייַנגעֶפאַלן:
דעֶם קעֶזל קריִגן וואָלט עֶר זייַן אַ בעלן.
עֶר רוּקט זיִך צוּ צוּם קוּסט,
טוּט שטיִלעֶרהייד אַ הוּסט,
דעֶר קראָ וואויל-יוּנגעֶריִש באַגריִסט,—

זאָגט ער: מײַן ט ײַ ב ע ל ע, װי שײן דו ביסט!
אַ מין גן־עדן פױגעלע!
ס'אַ שנעבעלע, ס'אַ אױגעלע,
ס'אַ העלזעלע, ס'אַ פיסעלע!
איך מײן, אַז אױך דײַן זינגען
מוז בײַזן הימל קלינגען!
טו נאָר אַ זונג אַ ביסעלע!
מיר דוכט, מ'װעט דיך קרױנען באַלד
אױף אַלע פױגעלאַך אין װאַלד!"
די קראָ הערט צו און שמעלצט זיך גאָר פאַר פרײד,
די קאָפּ װערט איר פאַרדרײט,
דאָס הערצל קלאַפּט,
דער אָטעם װערט פאַרכאַפּט,
אָט עפנט זי די מויל און נעמט זיך צום קאָנצערט.
דער קעז פאַלט באַלד אַראָפּ אױף ד'ר ערד.
דער פוקס איז ניט קײן שוטה,
ער כאַפּט אים צו און מאַכט די פליטה.

ב. די מוזיקאנטן.

אַ נאַסט קומט אויף אַ חתונה צוגיין,
געהאַט דערבײַ אַ מיין:
אַ גוטן בּיס טאָן בײַם באַקאַנטן
און, אגב, הערן זײַנע מוזיקאַנטן:
געהאַט אַ מין מנגניש־פֿײַנעם מאָגן.
נאָר זיצנדיג בײַם טיש,
האָט ער דערהערט א מין געמיש
פֿון דריפּעניש און סקריפּעניש,
ווי ניט געשמירטע רעדער פֿון אַ וואָגן.
דער אורח זאָגט צום בּעל־הבּית:
„וואָס איז עס דאָ, ר' אליה,
בײַ אײַך פֿאַר אַ קאַפּעליע?
זי סקריפּעט דאָך און ווייס ניט וואָס!"
— יאָ, אמת, מײַן אָרקעסטער
איז אין מוזיק כּלל ניט דער בּעסטער;
בײַ מיר איז אָבער דאָס דער עיקר:
די מוזיקאנטן זײַנען דאָך ניט שכּור.

אין איך פֿארשטיי: כאָטש טרינק,
נאָר אַרבּעט פֿלינק.

ג. א כלה אַן אויסטראכטערקע.

אַ כלה=מיידל האָט פאַרוואָלט זיך טאָן אַ שדוך.
הגם געךעכט איז זי דאָך,—
אַן עולה נאָר: עס האָט זיך איר געגלוסט
אַ חתן שיין, יונג, רייך, באַוואוסט,
אַ יחסן—אין פארליבט אין איר
גאָר אָן א שעור...
צופיל פאַרלאַנגט אַפּנים!
און פּאָרט געהאַט אַ סך בעלנים,
טאָג=טעגלאך קומען אַלץ שדכנים,
זיי שלאָגן אָפּ די שוועלן
און לייגן פאָר די וויכטיגסטע ענינים,
אַבי די כלה זאָל נאָר וועלן.
איז אָבער דאָס די צרה:
דאַרף זי אַ תשובה געבן שוין אַ קלאָרע,
ערשט דאַמאָלס זעהט זי זיך ארום,
אַז דער מדובר האָט א מום:
דער איז צו פריי און דער צו פרום
דער האָט אַ קורצע ראיה, דער א לאנגן נאָז
און יענער רעדט און ווייס ניט וואָס,

דיִ זײַנען האָריגע און דיִ מיִט פליִכעס,
בײַ אַנדערע געפֿעלט איִר ניִט דער יחוס.
קײַן אײַנציִגן ניִט צוגעקליִבן
און דיִ שדכניִם בלויז פֿארטריִבן.
אַ צוויי דרײַ יאָר אַוועקגעפֿלויגן,
מ׳זעהט קײַן שדכן פֿאַר דיִ אויגן.
נאָכדעם קומט ווידער אײַנער פֿאָרלײַגן נכבדות,
שוין ניִט קײַן פראַנטל, נאָך דיִ לעצטע מאָדעס,
דערפֿאַר אַ גאַנץ געזונטער קרן,
ניִטאָ בײַם ענין וואָס צו קלערן.
דער כלה אָבער נעמט עס ווי דיִ וואַנט:
געהערט אַ חתן? ניִט גאַלאַנט,
פֿרעגט איִם בחרם ווי מ׳גיִט דיִ האַנט,
איִז אויסגערעכנט אויפֿן גראָשן,
הײַנט רעדט ער אַ ברוטאַלן לשון!
און גלאַט, וואָס איִז עס פֿאַר אַ ברען?
דאַנק גאָט, איִך קען
נאָך זיִצן דרײַ פֿיִר יאָר אַ מײדל,
איִך האָב מײַן עסן און מײַן קלײדל
און מײַנע טעג און נעכט
פֿאַרברײַנג איִך גאָרניִט שלעכט;
ווער קען מיִך נויטן,
מײַן יונגשאַפֿט פֿאַר דער צײַט צו טויטן?...

אַזוי איז נאָך אַ צייט פארשוואומען;
חתנים מער שוין ניט געקומען,
עס לויפן ניך די יאָרן,
די מיידל איז אַ מויד געוואָרן,
זי קוקט זיך אום: איין חברטאָרן
האָט שוין אַ קדישל געבאָרן,
די צווייטע —
אַ בעלהביתטע שוין א ברייטע;
געבליבן נאָך מיט איר
אַ דריי צי פיר,
נאָר באַלד שוין אויך פאַרקנסט.
די פרייע צייט
אין איינזאַמקייט
ווערט ביסלאכווייז פארהאַסט.
און דאָ דערוויסט זי זיך פון שפיגל,
אַז ס'לייגט זיך שוין אויף איר דער זיגל
פון אומעטיגער עלטער:
דער קוק פון אויג ווערט קעלטער,
עס קנייטשט זיך וואו-ניט-וואו דער שטערן,
די בעקלאַך נעמען בלאַסער ווערן,
און פלוצים זעהט זי גאָר:
ס'באווייזט זיך שוין אַ גרויער האָר.
אוי, טרויעריג פון אַלע זייטן!

וואו נעמט מען יענע צייטן,
ווען ס'איז געווען גאנצע טעג
איין לוסטיגער געיעג,
און ס'פלעגן זיך פארמישן
די ליבעס מיט פארדרייעניש
ווי אין א קעסלגרוב א ברויזיג-פרישן.
און איצט, אוי ווי, בלייבט זי פארזעסן,
פון אלעמען פארגעסן,
געפינט זיך בלויז אן ערטל
אמאל אין שכנות ביי א קערטל
צי ביי א מצוה צווישן דאמען-פאטראנעסן!
זי מוז זיך דאך א חבר קלייבן,
כדי אן עלנטע ניט בלייבן!
לסוף געפינט זי זיך א חבר,
א חופה אפגעשטעלט
און קוועלט,
הגם ער איז א בחור א קאליאווער!...

ד. דער פארנאם.

די גריכן האָבן מיטאמאָל
די געטער פון אלימפ פארטריבן
און אויפן בארג, ווי אונטן אינם טאָל,
אליין מיט העקל-פעקל זיך פארקליבן:
צוטיילט אים אויף קווארטאלן,
און וועמען ס'איז דער גורל וואו געפאלן,
האָט ער זיין סטאדע דאָרט געפיטערט
און פאר די געטער ווינציג-וואָס געציטערט.
אזוי שטייט אויך אויף דעם פארנאם
א פארטיע אייזעלאך אויף פאשע
און איין חמור, משמעות א בר-דעת,
פארלייגט אזא מין קשיא:
— נו, זאָגט אליין, פארוואָס
האָט אונזער בעל-הבית
די זיבן שוועכטער מוועם
געהייסן קושן די מזוזות
און אונז דעם כבוד אָנגעטאָן,
אוועקגעשטעלט אונז אויבנאָן?
מסתם איז זייער זיננען אים שוין נמאס,
מאכט ער דער פון א קנאפן צימעס,

ווִיל דוקא צוהערן דעם קלאנג
פון ליִבן אייזלשן געזאנג.
אָט לאָמיִר טאקי מאָן א צי
איִן פוילן אייזל=כאָר
און זאָלן אַלע הערן ווי
דיִ אייזלען זינגען פעסט און קלאָר!
און טאקי באלד האָט זיך דערהערט
אַ שטארקער אייזלשער קאָנצערט,
אז ס'האָט געציטערט הימל=ערד.
נאָר אָט די הארציגע מוזיק
האָט זייער בעל=הבית אזוי גערירט,
אז ער האָט באלד געכאפט א גראָבן שטריק,
דיִ נייַע מוזיקער איִן שטאַל פאַרפיִרט.

ה. דער וואלף און די שעפסל

בײַם שטארקערן איז שטענדיג שולדיג װער ס׳איז שוואך,
דערצו האט די היסטאריע ראיות גאר א סך;
גאר די היסטאריע איז ניט אונזער פאך,
אט הערט א מעשהלע, אן אמתדיגע זאך:

————

א שעפסל קלײן און יונג
פארגלוסט זיך אין א זומער־טאג א טרונק.
ער גײט צום טײַך און װאלט זיך דארט דערפרישט,
האט אבער זײַן שלימזל זיך ארײַנגעמישט:
קומט פלוצים אן א בײזער װאלף אנטקעגן.
א שעפסל איז א גאנץ געשמאקער ביסן,
דער װאלף װאלט אים אויף שטיקלאך באלד צוריסן.
נאר גלאט אזוי פון יוצא װעגן,
װײַל ער פארגלעטן אט די עובדא זײַנע
און הויבט אן מיט אזא מין טענה:
—װאס קומסטו, שגץ, אין מײַן הײם,
פארשמוציגן מײַן טײַך מיט זאמד און לײם?
פאר אט דער חוצפה װעל איך אויפן שטעל
אראפציהען פון דיר דײַן פעל!
—אדוני װאלף, איך בעט דיך, הער מיר אויס!

מיר דוכט, מײַן חטא איז נאָרניט אזוי גרוים,
דײַן גרימצאָרן איז גלאַט אומזיסט;
דו זעהסט דאָך, אז דער טײַכל פליסט
פֿון דיר אַראָפּ צו מיר!
—האָב איך א ליגן נאָר געזאָגט?
דו יונגער שנעק, ס'א העזה דאָס פאַרמאָגט!...
שא, חברה-מאן, איך קען דאָך דיר—
דו האָסט נאָך פֿאראיאָרן
מיט עזותקײַט דערװעקט מײַן צאָרן,
אזוינס װערט ניט פֿאַרגעסן באַלד!
—איך בין דאָך נאָך קײַן יאָר ניט אלט!
—איז דאָס געװען אַ ברודער דײַנער.
—איך בין דאָך א בן-יחיד בײַ דער מאמען מײַנער!
—איז דײַנס אַ פֿעטער צי א קרוב,
פֿון דײַנע לײַט—דערױף בין איך דיר ערב.
איר אַלע מיט די הינט מיט די פאסטוכעס
זײַנט שונאים מיר צו אלדי רוחות,
איר װאָלט זיך באָדן אין מײַן בלוט—
דערפאר באַצאָלסטו מיר אין דער מינוט!
—נאָר װאָס האָב איך דאָ פאַר אַ שולד?
—דו שװײַג, עס פלאַצט שוין מײַן געדולד!
איך קען מער דײַנע טענות ניט פֿארטראָגן,
דײַן שולד איז דאָס שוין, װאָס איך האָב אַ מאָגן!

געזאָגט און באַלד
אוועקגעשלעפּט דעם שעפּס אין וואַלד.

ו. די פויגעלע.

אַ פויגעלע לאָזט זיך אראָפּ צום ים
און מאכט א גאנצן טאַראַראַם,
אז זי וועט כלומרשט קענען
דעם ים פארברענען.
עס קלינגט די וועלט מיט דער געשעהעניש:
פון טייך די פיש,
די פויגלאך פון דער לופט, פון וואַלד די חיות,
אפילו שטאָט־מענטשן, וואָס לייענען א צייטונג
און ווייסן די באדייטונג
פון אָנגעבלאָזענע בויז־וואונדער,
געקומען זיינען אלע דאָ אַצונדער
באַטראַכטן אָט די נייעס,
ווי אונזער פויגל מאכט הכנות,

צו אונטערצינדן דעם אוקינוס.
זיי שטייען װאַרטנדיג בײַם ברעג
און איינער טוט דעם אנדערן א פֿרעג:
—וואָס זאָגסטו, וואָלט עס עמיץ גלויבן?
אַ פויגעלע זאָל זיך אזוינס דערלויבן..
ניט מיר ניט דיר, גלאט נעם דעם ים,
צינד אָן אין אים אַ פֿלאַם.
—וואָס קלערט מען דאָ? עס איז מסתם
ניט גלאַט א פויגל, נאָר א שד!
—און איך קען גיין געוועט:
די גאנצע מעשה מוז באטײַטן,
אז ס'קומען אָן משיחס צײַטן!
דערווײַל מאכט זיך די פֿויגל גרייט מיט הכל בכל
צום זעלטענעם ספעקטאַקל.
זי דרייט זיך, פרײַכט און בלאָזט און פאָכט,
די וואַסער—ניט זי ברענט און ניט זי קאָכט.
לסוף ווערט אונזער פויגעלע דער ענין מיאוס
און אָן שום איבעריגע שהיות
הויבט זי זיך אויף און פליט אוועק
וואו אונזער וועלט האָט נאָר אן עק,
נישמער.. זי ווערט דערווײַל
נתפרסם ווײַט ארום אויף הונדערט מײַל.

ז. צוויי טויבן

עֶס לעֶבן טויבן צוויי, ווי ברידעֶר פון איין מאמעֶן.
זיי עֶסן, טרינקעֶן, שלאָפן נאָר צוזאמעֶן,
וואו איינעֶר, דאָרט דעֶר אנדעֶרעֶר געֶווים,
זיי טיילן לייד און פרייד, אַ לעֶבן צוקעֶר זים.
זיי שפּירן גאָרניט ווי די צייט פארפליט,
פאראן א מאָל אַ ד א ג ה, א ו מ עֶ ט קיינמאָל ניט.
נו, דוכט זיך, לעֶבט זשעֶ, ברידעֶרלאַך, אין פרייד!
למאי זיך ווילן שיידן?
ניין, ווילט זיך איינעֶם דווקא מאַכן א נסיעה,
וויל זעֶהן די וועֶלט, באַטראַכטן איטלאכם פליאה,
וויל אויסקוקן וואו בעֶסעֶר און וואו שעֶנעֶר,
—וואוהין?—זאָגט, וויינעֶנדיג, אים יעֶנעֶר--
וואָס טויג דיר גלאט
זיין נע ונד,
צי ביסטו מיט מיין ליבשאַפט זאט?
זעֶה, ברודעֶר, אויב דו האָסט אויף מיר ניט קיין רחמנות,
דעֶרמאָן זיך דיינעֶ אייגעֶנעֶ סכנות,
דעֶם שפּארבעֶרם רויבעֶרשעֶ אַכזריות,
די בייזעֶ שטורעֶמס, ווילד־פּוסטעֶ מדבריות
ווארט כאָטש אויף זומעֶר־צייט,

איצט איז אפילו דאָך קיין קערנדל ניטאָ.
שאַ, הערסט? א קראָ
פליהט דאָרט און שרייט!
ס'איז אויך ניט פון די פריילאַכע סימנים.
נו, בלייב-זשע אין דער היים מיט מיר,
מיר ליבן זיך דאך אָן א שעיר!
איך וועל אָן דיר דאָך, מיינע שונאים,
אין דיין נסיעה אָט דער האַרבער
פון טויטשרעק שטאַרבן איטלאכס רגע!
ס'וועט מיר זיך חלומען א פאסטקע, צי א שפארבער,
א יעגער, צי אַ דונער צי אן אַנדער פגע,
און טראַכטן וועל איך אויפן וואָר:
אוי, ווי, וואָס מאכט איצט פאָרט מיין ברודער?
ווער ווייס, צי לעבט ער גאָר
צי שלעפט ער זיך ניט ווי אַ שיפל אָן א רודער?-
דעם ברודער גירט די האַרציגע בקשה,
די בייקשאפט דריקט און קלעמט,
נאָר ס'רופט און רייצט און ציהט אים אין דער פרעמד
דעם ברודער טרייסט ער מיט אזא מין דרשה:
—ניט וויין, מיין טייערער, איך פליה אוועק
בלויז אויף אַ צווי דריי טעג:
אַ דורכפליהען די ווייטינקע מקומות,
באַזעהן אליץ, וואָס דו ברעפסט ניט אין דער היים עס,—

א וועג פונקט ווי א זיסער חלום...
און קום איך נאָר אַהיים בשלום,
דערציי׳ל איך דיר הפלאה־מעשות
פון אַלץ וואָס שיינס, וואָס נייס איז,
און דו וועסט אלץ זיך פֿאָרשטעלן ווי ס׳לעבט,
ווי דו וואָלסט אומעטום אליין מיט מיר געשוועבט!—
נו, מילא, האָט מען זיך צוקושט, צוזעגנט,
און יענער לאָזט זיך אין אַ ווייטן געגנט,
צום וואַנדערן,
ערשט ס׳הויבט זיך אויף א שטורעם־ווינט; עס רעגנט,
עס בליצט, איין דונער גאָכן אַנדערן.
אַרום איז פוסט און וויסט,
וואו א באַהעלטעניש געפֿינען?
אָט שטייט אַ דאַרער דעמב, וועט ער אים אפשר דינען?
אומזיסט!
דער פליהער שפארט זיך צו אין רוהט זיך אָפּ,
נאָר ס׳דרייט דער ווינט, דער רעגן גיסט,
און ס׳טרייסלט אים פון פוס ביז קאָפּ.
צום סוף ווערט שטילער דער געוויטער,
די שוואַרצע וואָלקנס ווערן שיטער,
עס שיקט די זונעלע איר ליבן שיין
אין ברייטן פעלד,
און ס׳לעבט אָפּ ווידער אונזער העלד.

אַ אויסגעווייקטער פליט ער
אין ווייטן וועג אַריין.
דערזעהט ער אויף דער ערד,
ביים וועלדל, ווייצנקערנדלאך פאַרשאָטן.
צו דער מציאה לאָזט ער באַלד זיך, ניט געקלערט,
און—אויף אַ פאַסטקע גלייך אַרויפגעטראָטן.
אוי ווי, אַן אומגליק! רייסט ער זיך און פלאַטערט,
די לעצטע כוחעלאך געפטרט,
און קריכט אַרויס,
אַ פיסל מיט א פליגל אויסגעלונקען בלויז.
נאָר, מילא, זיין כפרה,
אבי געראַטעוועט דעם לעבן.
ער לאָזט זיך ווייטער שוועבן.
ערשט ס'קומט א נייע צרה:
דער שטענדיגער רוצח פון די טויבן,
דער שפאַרבער, פליט פון אויבן,
אַרויסגעקאַטשעט ווילד די אויגן,
די שאַרפע נעגל אויסגעצויגן,
שוין גרייט דער טייבלס וואַרים בלוט צו זויגן.
עס ציטערט אונזער העלד די הויט,
אָט=אָט, שוין נאָנט דער טויט,
ער רייסט זיך מיט א אימפעט, פליט אוועק,
נאָר ס'גייען אויס די כוחות, שוין אַן עק.

אָט שפּירט ער שוין דעם קאַלטן הויך
פון שפּאַרבערס פליה אין אויר;
נאָר פּלוצים שוועבט אן אָדלער פון דער הויך,
אריינגעשטעקט די נעגל טיף אין שפּאַרבערס בויך,
און—איין רוצח פרעסט זיין חבר!
דערווייל מאַכט אונזער העלד די פליטה
און פאלט דאָרט אונטן, ווי א סנאָפּ,
ביים פלייט אראָפּ.
נאָר איין צרה רופט נאָך די צווייטע,
קומט אָן א אינגל, מאכט א שטיף,—
די יונגוואַרג האָט דאָך פון רחמנות קיין באגריף—
הויבט אויף אַ שערבל פון אַ טעפּל,
א וואָרף—און שפּאַלט דער טייבעלע די קעפּל.
קוים לעבעדיג, די קאָפּ צוקלאפּט,
איין פליגל אויסגעלונקען,
און אויף איין פיסל צוגעהונקען,
א העלפט געפלויגן און א העלפט דערקראָכן,
האָט אונזער פליהער זיך אהיים אריינגעכאפּט
אין נעסט צום ליבן שכן.
איין גליק: די ליבשאַפט איז דער בעסטער דאָקטאר—
און אונזער העלד, דער אָנגעווייטאָגטער, פאַרצאָגטער,
איז ווידער מיט זיין חברל געזעסן,
אינאיינעם נאָר געטרונקען און געגעסן
און אלע צרות בּיסלאַכווייז פאַרגעסן.

ח. דער אימפעריאל

צי ברייננט השכלה נוצן?
אודאי, ס'ארא פרעגן!
נאָר ווער עס רופט השכלה—לוקסוסן און פוצן,
צי נאָר די גרעסטע מדות רעות,
צולאָזנקייטן אָן א ברעג—
וועט שטארק באַדויערן זיין טעות.
און איטלאַכער מוז פאַר די אויגן האָבן,
בשעת ער גייט פון פאלק די גראבקייט שאָבן,
ער זאָל דערביי פון אים
ניט אָפּרייבן דעם צלם אלוקים.
דערפון וואָלט מען געקענט גאנץ זיבער
באַשרייבן גרויסע ביכער;
נאָר ספרים שרייבן איז ניט אלעמען באשערט,
איך האָב דערצו א משלע, אָט הערט:

———

געפונען האָט אַ פויער
א אימפעריאל פון זהב טהור
און בלאָטע איינגעשמוצט
און טראכט: וואָס נוצט
די דאָזיגע פאַרבלאָטיגטע מטבע?

איִך מוז עֶס, לויט מײַן דעה,
שטארק רײַבן, שאָבן, פוצן, שײַעֶרן,
און דאַמאָלס עֶרשט קריג איִך
אַ איִמפּעֶריאַל אַ טײַעֶרן,
מ'וועֶט בײַ מיִר, ווי א בריִליאַנט,
איִם כאַפּן פון דעֶר האַנט.
און אונזעֶר פויעֶר נעֶמט אויף גיִך
אַ הויפן זאַמד מיִט ציִגלשטײַן מיִט קרײַט
און רײַבט דעֶם איִמפּעֶריאַל פון איִטלאַכס זײַט
און קראַצט און שאָבט און שײַעֶרט,
מיִט קרײַט און זאַמד אַ שמיִר,
מיִט ציִגלשטײַן אַ פּיִר,
אַ צי, אַ שלײַף, גאָר אָן אַ שעור.
עֶס פײַעֶרט
שוין אונזעֶר איִמפּעֶריאַל.
מיִט גלאַנץ פון זונעֶן=שטראַל.
נאָר די מטבע האָט די גאַנצעֶ וואָג פאַרלאָרן
און איִז געֶוואָרן
אַן אויסגעֶריִבן שעֶרבל.
דעֶר פויעֶר האָט פאַר איִר באַק'מעֶן
במזומן
קוים=קוים אַ זיִלבעֶר־קעֶרבל.

ט. דער דריי־ווייבערניק.

אַ בעל־עברהניק האָט זיך אַמאָל פֿאַרגלוסט
צו זײַן ווײַב נאָך צוויי נעמען.
האָט זיך דער קיסר דאָס דערוואוסט—
(געווען אַ מושל אַ גערעכטער
און וואו מ'דאַרף, אַ שלעכטער:
בײַם שטראָפֿן ניט געקוקט אויף טיטלען און אויף נעמען.)
הייסט ער דעם אשת־אישניק אַרעסטירן,
מיט גרויס פֿאַראַד אין תּפֿיסה פֿירן
און זײַנע שופֿטים לאָזט ער הערן,
זיי זאָלן זיך באַקלערן
און אויסזוכן אַ פּסק אַ ביטערן,
אַז ווער עס הערט זאָל ציטערן,
און וויסן זאָלן גרויס און קליין,
אַזאַ עבירה קיינמאָל ניט באַגיין.
— נאָר, זאָגט ער, אויב ס'געפֿעלט מיר ניט דער פּסק,
הייבּ איך אײַך אַלעמען אויף דעם אושאַק!—
דעם קיסרס וואָרט איז ניט קיין וויץ,
עס וואַרפֿט די שופֿטים באַלד אין קעלט און היץ,
זיי זײַנען אָפּגעזעסן
צוזאַמען דריי מעת־לעתן,

געֶפשטעלט אַלץ זיךְ אָן אַ סוף,
וואָס גיט מעֶן יעֶנעֶם פאַר אַ שטראָף?
פאַראַן אפילו שטראָפן בלעֶרליי,
צי האָבן אָבעֶר זיי
אַ רשע פאַר אַ צדיק ווען געֶמאַכט?
די שופטים האָבן זיך דעֶרטראַכט:
דעֶם חוטא אין געֶריכט געֶבראַכט
און אים געֶמאָלדן, אז פאר זיין עבירה
גיט מעֶן ארוים אויף אים א גזרה,
אז עֶר ווערט תכף פריי
און קריגט צוריק די ווייבעֶר אַלעֶ דריי.
דעֶר עולם הערט דעֶם דאָזיגן באַשלוס
מיט גרוים פאַרדרוס,
נאָר איידעֶר נאָך ס'איז איין מעת-לעת פאַרגאַנגעֶן,
האָט דעֶר דריי-ווייבעֶרניק זיך אויפגעֶהאַנגען,
און ס'האָט אַ ציטעֶר אָנגעֶנומעֶן אַלעֶ לייבעֶר,
און דאָרט, אין יעֶנעֶר לאַנד,
ווי ס'איז אונז גוט באַקאַנט,
נעֶמט קיינעֶר שוין ניט קיין דריי ווייבעֶר.

י. די מגפה אויף חיות.

עס ווילדעוועט אכזריותדיג אין וואלד
די מוראדיגע פלאָג פון הימל, די מגפה.
אַ בייזע מורא פאלט
אויף אַלע חיות, פונקט ווי אין אַ שרפה:
דער טויט שפאצירט דורך וועלדער, פייכן און זאנגאָנעס
און שלעפּט מיט זיך אומציילינגע קרבנות,
ער שניידט זיי אומברחמנותדיג ווי היי.
און ווער עס לעבט נאָך, איז געראטן
בלויז אין אַ בלאסן שאָטן.
אין פחדליווער אָפּהענגדיגקייט קריכן זיי
אויף בארג און טאָל,
טעמפּ ברומענדיג מיט א פארשטיקטן קול,
ניטאָ קיין לעבן ווי אַמאָל.
די וועלפע, דוכט זיך, חיות,
נאָר גאָר מיט אַנדערע העזיות.
ר׳ וועלוול שטיקט שוין ניט קיין שאָף,
ר׳ פיקסל קוילעט ניט קיין עוף,
ר׳ לייב קייט שטרוי, אפילו אונזער טיגער
דרייט זיך אַרום אַ צוצינקע, ווי ניט קיין הינער.
דער סאָלאָוויי גיט מער ניט קיין קאָנצערטן,

די טײַבעלע—פֿאַרלאָזן איר באַשערטן.
איז זיך דער לייב מישב רופן אן אסיפה:
בהמות, חיות, פיפערנאָטערס, שלאַנגען,
מ׳קוקט ניט אויף קיין ראַנגען,
קאקארדע, שליפּע,
ניטאָ קיין כשר=טריף, קיין טהור=טמא,
ווער ס׳האָט נאָר אַ נשמה
און האָט אַ שייכות צו דעם ענין,
דעם וועט מען שוין מצרף זיין צום מנין.
דער עולם שלעפּט זיך אין אַ וויסטן הילך,
ווי נאָך אַ זומערדיגן תענית;
מ׳קומט מיט פרומע, כשרע כונות
און אלע זעצן זיך ארום דעם מלך.
דער לייב הויבט אָן און זאָגט:—רבותי,
פון הימל איז מיט ווילדן צאָרן
אַ שטראָף אַ גרויסע
אויף אונז געשיקט געוואָרן.
דאָס האָט מען אונז געקינדיגט,
אַז אונזער וואלד האָט זיך פאַרזינדיגט.
דעם הימלס כעס קען מען פֿארווישן
נאָר אויב מיר זאָלן אויסקלייבן פון צווישן
אונז אַלעמען דעם, וואָס איז מער פֿאַרדארבן
און קוילענען אים פאַר א קרבן.

דעם מנהג אט דעם שיינעם
קענט איר דאך שוין פון ימים הקדמונים,
געווען פון תמיד אן א סגולה
אנטקעגן שלעק, פורעניות א פולע.
אט לאמיר זיך מתודה זיין מיט חשק,
ווער פון אונז אלע איז מער פליישיג.
ווער ס׳האט מער בלוט פארגאסן,
פון „אבר מן החי״ גענאסן,
דער זאל זיין חטא דא זיין מגלה,
און ווער פון אלע
ס׳וועט זיין דער גרעסטער חייב אין דער צרה,
וועט ער פאר אונז זיין די כפרה...
אט בין איך זיך אליין שוין מודה
פאר קהל ועדה,
אז איך [illegible]ין אויך קיין צדיק ניט קיין גרויסער,
כ׳האב אן רחמנות און אן יושר
געפליקט, געווארגן שאף אין סטאדע
און זיך געלאבט אין זייער בלוט;
אפילו די פאסטוכעם גופא
געווען ביי מיר אן עגלה ערופה.
אודאי
בין איך דער ערשטער ווערט די רוט,
איך זאל, ווי א רוצח,

זיך לאזן שחטן דא אויף דעם מזבח...
נישמער...
מיר דארפן זיין געדולדיג:
אויב צווישן אונז איז אפשר ווער
פאר מיר מער שולדיג,
זאל ער עס באלד דערקלערן...
באר דא טוט זיך דער פוקס א שטעל,
פארגלאָצט די אויגן,
די מארדע אויסגעצויגן,
און שרייט: רבותי, איך גיב אפ מיין פעל,
אויב אונזער הארציגער, געליבטער קעניג
איז שולדיג דא פיל־ווייניג!
פון אייביג אָנעט, ווי איך ווייס,
איז עס א זכיה פאר א שעפסל,
ווען אונזער לייב מאכט זיך א סעודה פון זיין פלייש
און פון זיין בלוט א שנעפסל,
און די פאסטוכעס די טייוולאנים
זיי זיינען תמיד דאך בעלנים
אויף אונזערע אומשולדיגע נפשות,—
טא וואס איז דא פאר קשיות?
ניין, אדרבה, איך מיין: אונזער קיסר
קומט נאָך אַ יישר־כח גאָר אַ גרויסער,
וואָס ער האט זיך פאר אונז געמאַטערט,

דעם שונא אונזערן געפּטרטן!״
דעם פּיקסלס גלאַטינקע חניפה
באַפּט אויף די גאַנצע וואַלד אסיפה
און ס'ווערט אַרויסגעטראָגן אַ החלטה,
אַז אונזער לייב האט גלאַט אומזיסט חרטה;
פאַרקערט, ער איז מיט צדקות פול,
ניטא אויף אים דער מינדסטער פסול...
און נאכן לייב איז זיך מתודה
די גאַנצע צווייערדיגע, נעגלדיגע סטאַדע:
היענעס, טיגערס, וועלף און בערן,
ניטא קיין חרפה און קיין מורא:
ווער ס'איז נאר ווען באַגאַנגען אַן עברה,
דער קומט און לאזט עס הערן,
און ס'דעקט זיך אויף אַ פינסטערע מגילה
פון ציינער־קריצעניש און נעגל־רייסעניש,
פון פּיקעניש און פליקעניש און בייסעניש,
פון בלערליי הריגות, מערדערייען,
וואו נאר אַ חיה — דארט אַ קין,
אַ פלייש־פרעסער, אַ בלוט־זויפער במחילה...
נאר אונזער פרומער ציבור
הערט אוים דעם צעטל מיט חטאים,
באַטראַכט און לייגט זיך איבער,
אַז ס'איז ניטא דא קיין רשעים.

אַז ווער ס׳האט נעגל, ציינער,
דער האט פון הימל שוין אַ שליחות
אויף רייסן פלייש און ברעכן ביינער,
און וואס מער פרעסעניש, רציחות,
אַלץ גרעסער איז דער יחוס.
און פּלוצים הערט זיך שטיל אַ מוקען:
אַ אָקס אַ ביינערדיגער רוקן,
קריכט צו פאַמעלאַך
און זאגט: אדוני מלך,
איך בין זיך מודה ווי אַ קינד,
אַז איך בין אויך ניט פריי פון זינד:
געוועזן מיט פינף־זעקס יאר צוריק
אין לאַנד אַ שרעקלאַכע זאַסוכע;
מיר שלעפּן זיך, שאף, אקסן, קי
מיט פלאָגעניש און מי,
געפינען ניט קיין מקום מנוחה.
טו איך אַמאָל אַ בליק,
צום גליק:
מ׳פירט אַ וואָגן היי צום פּאפּ אין שייער.
עס צינדט זיך אן אין מיר אַ פייער,
איך ווייס שוין גארניט,
צי מעג מען צי מ׳טאר ניט,
אין וואגן טו איך שטיל אַ טאַפּ,

אַ בּינטל היי אַ כאַפּ,
צוקיי עֶם,
און ס׳קומט מיר צו דאס חיות.
אט דאס, רבּותי, ווי איר זעֶט,
איז מײַן אַמאָלעֶדיגעֶר חטא...
געֶהערט פון אקם דעֶם וידוי,
וועֶרט אַ געֶשריי אַ ווילדעֶר,
אַ ליאַרים, אַ געֶפּילדעֶר:
געֶהערט אַ שײנעֶ מידה?
גײט גנבעֶנעֶן גאר היי פון וואָגן!
געֶווים האט מעֶן פאר זײַנעֶ זינד
אויף אונז געֶשיקט די שטראף אצינד!
כּדי דעֶר הימל זאל זײַן חטא פארטראגן,
מוז מעֶן אים אפּטאן בּאלד זײַן רעֶכט!
דעֶם גנב כאפּט און שחט,
וועֶט גאט פארנעֶמעֶן אונזעֶר תּפילה
און שיקן אונז א סליחה־מחילה!
און טאקי בּאלד, מיט קנאק און טשאק,
איז מעֶן דעֶם אָקם מקיים פּסק.

יא. די וואסער־קריבערס.

גענוועזן אמאל א קיסר,
א ליבהאבער פון פאלק א הייסער.
האט זיך דערוועקט ביי אים א שאלה,
צי איז השכלה פארן פאלק א מעלה,
צי א חסרון.
צונויפגערופן זיינע מיניסטארן,
האט ער פארלאנגט א ענטפער באלד א קלארן.
נאר שווער צו קריגן אין דער קיניגלאכער סוויטע
אן אמת לאמיתה.
דער זאגט, אז שכל איז א מתנת אלוקים,
און אים
איז איטלאכס מענטש געגליכן צו א בהמה.
דער אנדערער: השכלה איז אן אלטע „שמה",
וואס טויג נאר אויפן פלאם,
זי ברייגנט קיין נוץ, היזקות גאנצע פעק,
פאר דער אמונה גאר א שרעק
און פאר קיסרים הוילע סם;
עס איז דאך א מסיכתא
אין דער גאנץ־וועלטלאכער געשיכטע,
אז זינט ס'איז אנגעקומען די השכלה,

איִז אויף די קיסרטומען עפעס ווי א קללה,
זיי האָבן נאָכאַנאַנדער די מפלה.
בקיצור: די יועצים האָבן
באַשריבן שוין א בוך א גראָבן,
נאָר קיין תועלת נישט,
דעם קיסרם מוח בלויז צומישט.
געפינט דער קיסר זיך אן עצה גאָר א וואוילע:
ער רופט צונויף אין פּאַלאַץ אן אסיפה גדולה
פון לאַנד-חכמים אָן א שעור,
פון איטלאַכם אָרט די שבעה טובי-העיר,
באַשטימט א שכירות זיי א פיינע,
זיי זאָלן פּסקענען די שאלה זיינע
נו הויבט זיך אָן א חקירה. נאָר היות
די געלט-תאוה איז זייער גרויס,
האָט דער סנהדרין זיך פאַרזעסן,
דעם קיסרם קעסט געגעסן
און אָן דער שאלה גאר פאַרגעסן.
דער קיסר אבער איז א שונא
פון הפקר-זיצונגען אזוינע
און האט צולאזן בפרהסיא
די גאנצע סעסיע.
די שאלה בלייבט דערוויל נאך ניט געפסקנט.
אמאל גייט זיך דער קיסר אויפן פעלד,

אין די מחשבות טיף פֿארעסקנט.
דערזעט ער ביי א קליינינקן געצעלט
זיצט אנגעשפּארט אויף אַלטע גרויסע ספרים
א זקן שוואך און בלאַס אין ארים.
דער קיסר מאכט מיט אים אַ שמועס
און זאגט: עס מאַטערט מיר א שווערע שאלה,
צי איז השכלה א חיסרון צי א מעלה;
בעט איך דיך, אַלטער, אפשר, זאג, ווייסטו עס?
דער זקן טוט א קנייטש דעם שטערן.
—אדוני מלך, זאגט ער, זיי מיר מוחל,
איך וועל דיר מיט א משלע דערקלערן,
וואס ס׳ענטפּערט מיר דערויף מיין שכל.
אין הודו איז געוועזן שוין לאנג
אן אלטער פישער. פלעגט ער מיט גרויס מי
פון פאַנג
מפרנס זיין זיך מיט דריי זין. ויהי,
אַז ס׳שטאַרבט אוועק דער פאַטער,
פֿארטראַכטן זיך די זין,
פון פיש־פאַנג ווערן פטור
און זוכן זיך אין ים א גרעסערן געווין.
היות זיי קענען אלע דריי
ארונטערטונקען זיך און שווימען פריי,
וואָלט איטלאכער ארויסקריגן זיך וועלן

פון וואסער פערל, דימענטן און קרעלן.
נאר ניט אין איטלאכנס מלאכה
איז מזל־ברכה.
געווען איז איינער אפגעלאזן, פויל:
א שאד פארנעצן זיך די פיס!
געמיינט די פאליע וועט געווים,
ארויסווארפן אים פערל גלייך אין מויל,
געמיינט, געווארט—און אלץ געליטן נויט
און דחקות ביזן טויט.
דער אנדערער—א גוטער וואסער־קריכער—
זוכט אוים אן ארט, וואו טיף נאר זיכער,
קריגט דארט די טייערסטע געווינסן
און האט די זיכערסטע פארדינסטן
דער דריטער אבער איז א „אץ להעשיר”.
ער קלערט זיך: אויב שוין קריכן יע אין וואסער,
וואלט איך שוין זיין א בעלן
פון דימענטן און פערל מאכן קאפיטאלן.
צום טיפן קאכעדיגן תהום לאזט ער זיך מונטער
און טונקט זיך פלינק ארונטער.
נאר ווי ער איז אריינגעשפרונגען
האט אים דער אפגרונט באלד פארשלונגען—
אדוני מלך, די השכלה איז א תהום,
וואס שפייזט די זוכערס פלייסיגע,

פֿאַרשלִינגט דִי גֵיצִיגֶע און רַייסִיגֶע
און פֿאר דִי פֿוילֶע האָט זִי קוים
א בּיסל שוים...

יב. דער פוקס און די טרויבן.

אין סאָד פֿאַרקריכט א מאָל אַ הונגעריגער פֿוקס.
ער זעט, עס הייִנגען אויבן
געפּאקטע שטייִנגלאך טרויבן.
די טרויבן זאפֿטיגע און ווי קריסטאל גאר גלאַנציג,
דער פּיקסל אָבער—קלייִן אין וואוקס.
ער פּרובט זיך צוקריכן צום צווייַגל דאָ צי דאָ:
דאָס אויגל זעט—אין מויל ניטאָ.
אַרומגעדרייִט זיך אַ מאָל צוואַנציג,
גייִט ער אַוועק און זאָגט: נו מילא,
מ'מייִנט די טרויבן זייַנען וואוילע
נאָר איך געפין:
זיי זייַנען אַלע גרין
און האַרט ווי שטייִנער;
פֿאַרזוכסטו זיי, פֿאַרדאַרבסטו באַלד די ציינער!

יג. דער האָן און דער פערל.

צוגראָבנדיג אַ בערגל מיסט,
געפינט אַ האָן אַ פערעלע אַ גוטס
און זאָגט: וואָס וואַלגערט עס זיך גלאַט אומזיסט?
ווער האָט דערפון דעם מינדסטן נוץ?
די מענטשן די נאַראָנים,
זיי צאָלן נאָך דערפאַר מיט מזומנים!
איך שעץ נאָר איינס:
אַ גערשטן-קערנדל אַ קליינס.
קיין צירונג איז עס טאַקי ניט,
נאָר ס'שטילט מיין אַפּעטיט.

יד. דער וואלף און דער באטשאן

דער וואָלף, אַ פרעסער ניט קיין קלענער,
פרעסט שטענדיג פלייש צוזאַמען מיט די ביינער.
דערפֿאַר האָט זיך געטראָפֿן איין פֿרימאָרגן:
אַ וואָלף האָט מיט אַ ביין זיך שיר דערוואָרגן.
ער קען ניט אויסשפייען און ניט צוקייען,
ער קען אַפילו ניט פון ווייטאָג שרייען,
כאָטש נעם בלאָז אויס דעם אָטעם!
נאָר אויף זיין מזל שיקט צו גאָט אים
אַ באָטשאַן, און ער בעט אים אויפֿן וואונק,
ער זאָל אים טאָן א חסדל אַ שיינעם,
אַרויסשלעפּן דעם ביין אים.
דער באָטשאַן רוקט דעם שנאָבל טיף אַריין אין שלונג,
ער טוט אַ צי
און שלעפּט אַרויס. נאָכדעם פאַרלאַנגט ער פאַר זיין מי.
—דו לאַכסט עס!—שרייט דער בייזער וואָלף—נאָך ניט גענוג
וואָס דו ביזט גאַנץ אַרויס פון מיינע ציינער?
טאָ זיי זשע קלוג,
אַנטלויף מיט גאַנצע ביינער!
און זאָל אַן אָנזעערנונג דיר זיין עס:
צום וואָלף ניט קומען מער מיט טענות.

טו. דער שטיין און דער שלאַנג.

גערוען ס'אַ טומל, אַ אַמבאַרעס
ער מאַכט דאָ אָן אין פּעלר!
— זאָגט וועגן רעגנדל אַ פּראָסטער שטיין—
און אונזער עולם וואַרט אויף אים און קוועלט
און מאַכט פאַר אים נאָך וואַרעס.
א קלייניגקייט? ער קומט צו גיין
אויף צוויי דריי שעה
און שוין ניטאָ!
און איך ליג דאָ שוין דורות לאַנג
כאָטש טרעט אויף מיר
כאָטש וואַרף מיר אָן אַ שעור
איך בלייב אַלץ צניעותדיג און שטיל—
און ווער זאָגט מיר דערפאַר אַ דאַנק?
— שווייג!—ענטפערט אים אַ שלאַנג—
דער רעגן לעבט ניט לאַנג, נאָר פייכט און קיל,
באַנעצט ער אונזער ערד מיט פרישן זאַפט,
גיט די געוויקסן לעבנס-קראַפט
דער פויער מוטיגט זיך און שאַפט,
און דו אַ שטייגער

װאָס קען אונז געבן
דײַן לאַנגער לעבן?
אַז דו ליגסט אײביג װי אַ פּגר!

טז. דער עלפאַנט און דער מאָפּס.

מ'פירט אַ עלפאַנט אין די גאַסן
באַווייזן אים פאַר לייטן,
צום ביזן וואונדער שטופן זיך די מאַסן
באַקוקן אים פון אַלע זייטן.
און פּלוצים לויפט אַ מאָפּס דערנעבן.
דערזעען דעם עלפאַנט הויבט ער אָן זיך רייסן,
ער בילט און קוויטשעט, כאַפּט זיך בייסן,
כמעט אַ קאַמף אויף טויט און לעבן.
זאָגט אים א הויף־הונט: לאָז שוין אָפּ,
פאַרדול זיך ניט קיין קאָפּ!
דו וועסט דאָך הייזעריג באַלד ווערן,
און ער גייט זיך גאַנץ זאַכט,
פאַרטראַכט,
דיין בילן וויל ער גאָרניט הערן!
נאָר אונזער מאָפּס ווערט ניט פאַרשעמט.
ער ענטפערט: דאָס איז טאַקי, וואָס מיך נעמט:
איך הויב זיך גאָרניט אָן צו שלאָגן
און פאָרט וועט מען מיין גבורהשאַפט צוטראָגן;
די הינט, וואָס הערן, וועלן זאָגן:

מיִט מאַפּסן טאָר מען זיִך ניִט שפּיִלן,
ער קען דאָך אויף א העלפֿאנט ביִלן!

יז. דער נייגיריגער.

— גוט מארגן, ברודער! וואו ביסטו געוועזן?
— אין ערמיטאזש, פארבראכט א שעה דריי=פיר.
אוי ווײ, וואס איך האב דארט זיך אנגעזען!
פון גרוים התפעלות, זאג איך דיר,
בין איך איצט ווי צומישט.
ארומצורעדן אלץ בפרטות,
פארמאג איך נאר קיין כח נישט.
האב איך געזען דארט וואונדערבארע נייעס!
ס'א שיינע פויגעלאך און חיות
די וועלט די רייכע האט עס!
ס'א פליגעלאך, ס'א זשוקעלאך,
ס'א בינעלאך, ס'א מוקעלאך,
ווי פערעלאך, ווי קליינע קרעלן בלישטשען זיי
מיט שיינע פארבן בלערליי!
ס'א מאנטשעדיגע קיהעלאך!
פאראן ווי שפילקע=קעפלאך בריהעלאך!
— האסטו געזען דעם עלפאנט? הא, ווי זעט ער אוים?
ניט אמת, ווי א בארג די גרוים?
— וואס, ער איז דארט?—אודאי!—אויף מיין „הן":
כ'האב גאר דעם עלפאנט ניט דערזען!

יח. דער לייב אויף דער יאגט.

א לייב, א וואלף, א פוקס, א הונט,
זיי זיינען זיך צונויפגעגאנגען
און האבן אפגעמאכט אזא מין בונד:
אז ווער פון זיי וועט עפעס פאנגען,
וועט עס זיין שייך
צו אלע גלייך.
ויהי היום—איך ווייס ניט ווי און ווען—
געגומען האט א פוקס א הירש אין פלען.
ער קומט די שותפים באלד דערציילן
און הייסט דעם רויב פאנאנדערטיילן.
די שותפים קומען און ר׳ לייב קומט אויכעט,
שטעלט אן די נעגל ווי אן אלטער שוחט
און זאגט: רבותי, כ׳וועל דעם הירשל שחטן
און טאקי באלד סערווירן.
געקוילעט און צושניטן אים אויף פירן
זאגט ער ארויס א משפט א גערעכטן:
— אט דעם חלק וועל איך פאר זיך באהאלטן;
ווייל וואס ס׳איז אפגערעדט דאס מוז מען האלטן,
אט דעם, ווייל איך בין אייער קיסר;

אט דעם, ווײַל איך בּין גלאט א לײַב א גרזיסער;
און אט דעם חלק וועט ס'וועט נאר בּאַריִרן,
וועט בּאלד דעם טעם פון טויט דערשפּירן.

יט. דער חזיר.

א חזיר פרובט א מאל פון הוילער הויט
אין פריצס הויף פארקריכן
וויַיט צווישן שטאַלן, הינטער קיכן,
ער וואלגערט זיך אין שמוץ און קויט,
בייַם מיסט־קאסטן און אָפּגוס־עמער,
פון דארט ווערט ער ארויסגעיאגט אינגיכן
און קומט צוריק א היים א „דבר אחר כמה שנאמר".
א פאסטוך זעט דעם פייַנעם לייַט
און פרעגט: „וואס זאגסטו עפּעס אויפן פריצס הויף?
מ'רעדט דאך דארטן וואלגערט זיך לרוב
קריסטאל, בריליאנטן, סאמעט, זייַד!"
דער חזיר ברומט: אַי וואס דער עולם בריַיט!
איך האב דארט ניט געזען דעם מינדסטן פוץ,
אלץ מיסט און קויט און שמוץ,
און דוכט זיך, איך האב מיט מיַין שנוק
דעם הינטער־הויף צוגראבן גאנץ גענוג.

כ. די שעפּסן און די הינט.

א בעל־הגוף האט זיך א מאל באקלערט,
פון וואלף די שעפּסן שטארקער היטן
און האט די צאל פון הינט פארמערט.
איז וואס? די וואלף־סכנה האט געמיטן,
נאר ס'איז פאראן א „ויש־אומרים״,
אז ס'זיינען די געטרייע שומרים
אליין אויף שעפּסנפלייש בעלנים,
און כּדי צו זעטיגן דעם אפּעטיט
און אויך קיין עוולה ניט באגיין דערמיט,
האט מען זיך קודם אויסדערוויילט א קרבן
און אט אזוי זיין רעכט געטאן אים:
צוערשט די וואל ארויסגעריסן,
נאכדעם די הויט אראפּגעביסן,
די שעפּסעלע איז שוין אליין געשטארבן,
און זיי האבן געגעסן פון א כּשרה.
אזוי האט מען זיך בּיסלאכוויז
די סטאדע אויסגעקוילעט איינציגוויז
און ניט באגאנגען קיין עברה.

כא. דער פאפירענער שלאנג.

א אינגל לאזט ארויף א שלאנג.
ער שווימט זיך אויבן אין א לייכטן גאנג
און, קוקנדיג אראפ, דערזעט ער
א זומער-פערדל צווישן גרינע בלעטער.
— אוי ווי, — זאגט ער — ווי ווייט פון דיר אהער!
איך קלער,
דו וואלסט געקוואלן פון פארגניגן,
מיט מיר גלייך אויבן דא זיך וויגן!..
— געקוואלן? ניין, ס'א שיינער גליק,
צו פליהען אנגעבונדן אויף א שטריק!
אט מיין פלי איז ניט הויך אפילו,
נאר כ'פלי וואוהין איך וויל,
בין ניט קיין שפיל
אין פרעמדע הענט חלילה!

כב. אברהמלס יויך.

— מחותן קרוין, עֶסט נאָך אַבּיסעֶלעֶ!
— א דאַנק, שוין זאַט! — נו מילא איז „אין אונס״,
פֿונדעֶסטוועֶגן גיסט אָן אַ שיסעֶלעֶ!
זײַנט איר אַ מבין אויפֿן יויך,
ווי עֶר צוגײַט געֶשמאַק אין בויך!
— איך האָב שוין דרײַ געֶגעֶסן! — אַי, צו וואָס חשבונות?
אָט עֶסט אָן טענות,
און צו געֶזונט זאָל זײַן עֶס!
זעֶט נאָר ס׳אַ יויך, ווי פֿעֶט,
באַשמאָלצן אויבן ווי אַ ברעֶט!
אָט איז אַ פֿאָלקעֶלעֶ, אַ שטיקל בײַליק,
אָט פֿון פֿאָדראָבעֶקל אַ חלק!
עֶס הײַלט דאָך פּשוט די נשמה!
כאָטש נאָך אײַן לעֶפֿל! בעֶט־זשעֶ דו, נחמה! —
אַזוי טראַקטירט אברהמל
זײַן ליבן גאַסט ר׳ ברוך־לעֶמל
און מאַטעֶרט אים און לאָזט אים ניט צורו.
פֿון יעֶנעֶם גיסט זיך שווײַס אַ טײַך,
נאָר אַז אברהמל בעֶט איז גאָרניט שײַך,

עֶר רוּקט זִיךְ נאָךְ אַ שִׁיסל צוּ
אוּן לײדִיגט אוּיס. — אָט־אָט, דאָס מײנט דעֶר פסוק—
שרײַט אוּיס אברהמל —לעולם תקח אוּן בעֶט נאָךְ!
דעֶרִיבעֶר זאָג אִיךְ דאָךְ:
אַ שעֶמעֶוודיגעֶר גאַסט אִיז מִיר נִיט דאָסיג!
הכּלל, אִיר ווִילט מִיר טאָן אַ נחת־רוּח,
נעֶמט נאָךְ אײנס, אוּן אִיךְ לאָז צוּרוּ אײַךְ...
בײַם לעֶצטן וואָרט
שפּרִינגט ברוּךְ־לעֶמל אוּיף פוּן אָרט
דעֶרשראָקן, אוּיפגעֶרעֶגט,
עֶר כאַפּט דעֶם שטרײַמל מִיטן אוּיבעֶר־ראָק
אוּן לוּיפט אַוועֶק גאָר אָן אַ גוּטן טאָג,
אוּן מעֶר צוּ זײַן מחוּתּן גִיט פאַרשמעֶקט.

כג. שכּורים.

— אַ, שלום־עליכם אײַך, וואָס מאַכט א איד?
— אַי ברודער פרעגט גאָר ניט!
— וואָס איז אזוינס? וואָס האָט מיט אײַך געטראָפן?
— אוי ביטער, גאָט האָט זיך פארגלוסט מיר שטראָפן,
האָט ער געשיקט אויף מיר אַ פײַער,
און, ווי איר זעט, בין איך געבליבן אָן א דרײַער.
געשען איז עס אזוי: אום פּורים
האָב איך געסעודהוועט מיט חברה־לײַט שכּורים
איך בין געוועזן שוין היפּשלאַך בגלופין,
האָט מיך מײַן פלוניתטע ארויסגערופן
און לאָזט מיך ניט צורו,
איך מוז אין שטאַל גײן געבן עסן אונזער קו.
איך גײ און מיט א ליכטל לײַכט איך צו,
און מעשה־שטן פאלט אַרויס די ליכט פון האַנט,
עס צינדט זיך אָן אין שטאַל די וואַנט
און קורץ: מײַן גאנצע נחלה איז אראָפּ,
איך האָב אַפילו ניט וואו אָנשפּארן מײַן קאָפּ.
און אײַך ווי גײט עס הײַנט?
— אויף קוליעס, ליבער פרײַנד!

אָט ווי איר זעט, שוין אָן אַ פּוס!
געזוגט פון קינדהייט ווי אַ נוס,
דאַרף מיר זיך טרעפן, אויך אַ פּורים-נאכט,
האָב איך מיט חברה-לייט פאַרבראַכט
און ווי אויף הייסע שטיינער האַלט מען אין איין גיסן.
דערמאָן איך זיך, מ'דאַרף דעם שטאַל פאַרשליסן.
איך גיי אַהינצו גיכער,
און כדי צו זיין פון פייער זיכער,
נעם איך ניט מיט קיין ליכט.
דערווייל בין איך גאָר אומגעריכט
אין פינסטערניש צום קעלער צוגעקראָכן
אַריינגעפאַלן און די פוס צובראָכן;
פון דאַמאָלס האָב איך אָנגעהויבן קוליען.
דעם שמועס הערנדיג, זאָגט זיי אַ דריטער:
— יע, אויב איר וועט רק שכורן און הוליען,
איז אין דער פינסטער אייך אודאי ביטער,
גאָר אויך די ליכט איז אייך אַ קנאַפּער היטער!

כד. דער פרוש און דער בער.

אַ טובה אין אַ צרה איז גאַנץ נויטיג,
נאָר דווקא פון אַ קלוגן גוטן פריינד;
אַז ניט האָט מען דערפון בלויז צער און וויטאָג:
אַ נאַרישער בעל-טובה איז דער ערגסטער פיינד!

———

געווען אַ מאָל אַ מענטש אָן ווייב און קינד
אָן הויזגעזינד,
האָט ער זיך אויסגעקוקט
אַן אָרט גאַנץ ווייט,
פון שטאָט און מענטשן אָן אַ זייט
און האָט זיך דאָרט פאַררוקט.
התבודדות—אַ קלינגעדיגע פראַזע,
נאָר ניט קיין שטאַרקע עולם-הזה.
איר פרעגט: און גרינע לאָנקעס, סודותדיגע בוימען
און בערגלאַך, טייכלאַך, שטילע טרוימען?
אַוודאַי שמעקט אַ גרעזעלע אַ פרישעס
און פאָרט ווערט מיאוס שטענדיג זיין בפרישות.
און אונזער פרוש שלעפט זיך אויך אַרומעט
אין טיפן אומעט,

דער רעיון גייט אים ניט אַרויס פֿון זינען:
מיט וועמען קען מען חבר ווערן?
מ'שטיינס געזאָגט: ווער קען זיך דאָ געפינען?
מסתמא וועלף צי בערן,
האָט ער געטראָפֿן טאַקי פונקט אַ בער.
אין תחילת קריגט דער פרוש מורא
און פרובט זיך אויסדרייען אַהין=אַהער,
נאָר יענער קומט אַלץ נענטער,
דערקענט ער,
אַז ס'איז „אין ברירה",
אָט=אָט, עס ווערט שוין שמאָל אים,
איז ער דעם בער מכבד מיט אַ ברייטן שלום,
זיי דריקן זיך די הענט
און ווערן באַלד באַקענט
אינגיכן שוין גאָר נאָנטע מחותנים.
עס איז דעם פרוש שווער
ניט בלויז זיך שיידן פֿונם בער,
אַפֿילו רירן קען ער זיך ניט אָן אים.
צי האָבן זיי גערעדט? אויף וואָסער שפּראַך?
געזאָגט זיך חכמהלאַך, דערציילט זיך מעשהלאַך?
דער פרוש רעדט בכלל קיין סך,
דער בער—אַודאי אַ מאַרוק,
געגנוג:

זײַ לעבן זײַער גוט
און טאָמער זעט מען זיך ניט אײַן מינוט,
האָט מען שוין פּשוט ניט גערוט.
אַמאָל פֿאַלט די חברים אײַן אַ רעיון
זיך מאַכן אַ שפּאַציר אין פֿעלד אין פֿרײַען.
עס שײַנט די זון, די ווינטלאַך בלאָזן,
פֿאַרוואָס־זשע זיך ניט לאָזן
שפּאַצירן צווישן בוימער, בלומען, גראָזן?
מ'גײט. דערווײַל ווערט זײַער הײס,
דער פֿרוש גיסט זיך אָפּ מיט שווײס.
דער בער, נאָך פֿריש און מונטער,
זעט, ווי זײַן חבר זיפֿצט שוין אונטער,
זאָגט ער צו אים: אָט ווײסטו וואָס?
דו לײג זיך צו אַ ביסל אויפֿן גראָז
דאָ אונטערן פֿרײַען הימל
און כאַפּ אויף אַ מינוט אַ דרימל,
און איך וועל זיך זיצן דאָ דערנעבן
אויף דיר השגחה געבן.
דער חבר פֿאָלגט אים, לײגט זיך צו
און ווערט פֿאַרזונקען באַלד אין טיפֿער רו.
דער בער זיצט נעבן אים און היט
און ווערט ניט מיד.
ער טוט אַ בליק:

אַ פליִג

זיִצט בײַ זײַ דבר אויפן נאָז.
עֶר שטעֶלט זיִך אויף, דעֶרלאַנגט אַ בלאָז,
פאַרטרײַבט דעֶם אומגעֶבעֶטעֶנעֶם פאַרשױן!
אַ װײַל אַרום—די פליִג שטײט אויפן שטעֶרן שױן.
פון דאָרט פאַרטריִבן,
האָט זי זיִך אויפן באַק פאַרקליִבן,
און װידעֶר אויפן נאָז און אויפן שטעֶרן—
דעֶם שומר װיִל זי גאָרניִט העֶרן.
דעֶר בעֶר װעֶרט ברוגז:
אַזוי, מײַן שװעֶסטעֶרקעֶ, טאָ װאָס-זשעֶ טויג עֶס?
װאַרט װאַרט, דו װעֶסט שױן באַלד דעֶרשפיִרן,
װי מיִט אַ בעֶר צו-להכעיס פיִרן!
עֶר זוכט זיִך אוים א גרויסן שטײן
און זעֶצט זיִך, װאַרטנדיִג, בײַם זײַט.
דעֶרזעֶן די פליִג בײַם חבר אויפן שטעֶרן שטײן,
הויבט עֶר זיִך אויף און שרײַט:
טאָ שטאַרב, און זײַ ניִט מעֶר פאַרשײַט!—
און טוט אַװאָרף דעֶם שטײן מיִט אַזאַ כח,
אַז עֶר צושפאַלט דעֶם חברס מח.

כה. דער בער ביי די בינען.

מ'האָט אַ מאָל באַשטימט אַ בער
פֿאַר אַ משגיח אויף בינשטאָקעס.
איז דאָך אַ קלער:
פֿאַר וואָסער זכיות אָדער צדקות?
צי איז אין וואַלד ניטאָ שוין ווער
מער צוגעפּאַסט ווי ער?
הייגט גיי פֿרעג קשיות אויף די חיות:
פֿאַרוואָרפֿן אַלעמענס שתדלנות
און עפּעס גראָד ווי אויף ליצנות
באַשטימט דעם בער אָן שום הוויות,
פֿאַרלאָזן זיך אויף זיין נאמנות.
האָט בערל טאַקי אָן רחמנות
און אָן חרטות
אַרומגערייניגט אַלע סאָטעס.
אין וואַלד
ווערט אַ געוואַלד,
מ'זעצט אַוועק דיינים,
דעם בער פֿאַרמשפּט און זיין רעכט געטאָן אים.
געגעבן פֿון זיין שטעל אַ פּטור

פֿאַרשיקט אים אין דער הײם,
ער זאָל אין שוים פֿון דער נאַטור
זײַן חטא באַדױערן געהײם.
נאָר בערל מאַכט דערפֿון אַ קנאַפּן ליאַרים,
אין נאָרע איז אים װײך און װאַרים,
ער זױגט פֿון לאַפּע האָניג, װאַרטנדיג פֿון װײַטן—
ביז ס'קומען גליקלאַכערע צײַטן,
און ער װעט װידער חן געפֿינען,
צו װערן אַ משגיח איבער בינען...

כו. די טייכל.

בײַם טײַכל זיצט אַ פּאַסטוכל אין זאָרג פאַרזונקען
און זינגט אַ לידל א באַטריבטע:
זײַן שעפּסעלע די הײם־געליבטע
האָט זיך אין נאָנטן גרויסן טײַך דערטרונקען.
די טײַכל הערט און מורמלט שוואַך:
„ס'אַ טײַך אַ פּרעסערקע! וואָלט זי, ווי איך, זײַן פלאַך,
און דורכזיכטיג פאַר אַלעמען און קלאָר,
און איטלאכער וואָלט ביזן דעק געקוקט,
געזען די עוולות אַלינקע פון האָר ביז גאָר,
איך מײן: זי וואָלט פאר חרפּה זיך אין ד'ר ערד פאַררוקט!..
אז איך וואָלט זײַן אין וואסער רײַך.
ווי יענע טײַך,
וואָלט איך גאָר אנדערש זיך געפירט:
כ'וואָלט די נאַטור ארום באצירט,
א הינדעלע א קלײנס ניט אָנגערירט,
כ'וואָלט פליסן רוהיג שטיל
און לופטיג־קיל
פאַרבײַ די שטיבעלאך און קוסטעלאך און בײמן
און אין די טאָלן זאפטיגקײַט פאַרשפּרייטן,

ניִט ריִרנדיִג קײַן בלעֶטעלאך און קוויִטן,
און איִטלאַכעֶר וואָלט מיִך באלייִטן
מיִט ברכות און מיִט דאַנק
אויף מײַן געֶבעֶנטשטן וואוילטעֶטיִגן גאנג״.
דיִ טײַכל רעדט אָן פניות און מיִט חשיבות;
נאָר ס׳גייִט אװעֶק א וואָך צוויִי־דרייִ,
שווימט אויבן דאָרט א וואָלקנדל פאַרבייִ,
צוגיִסט זיִך איִן א גרויסן רעֶגן,
פאַרפלייִצט דיִ פעֶלדעֶר און דיִ וועֶגן,
און אונזעֶר טײַכעֶלעֶ וואקסט פלוציִם אוים
ווי יעֶנעֶ טײַך דיִ גרוים.
וואו איִז איִר צדקות און עניוות?
פון ביידעֶ ברעֶגעֶם רײַסט זיִ זיִך אריִבעֶר
און זיִדט און בּרויזט און זעֶצט מיִט שוים
איִן אלעֶ טאָלן, ראָוון, גריִבעֶר,
וואו נאָר א קוסט, א בלום, א בוים,
אלץ פלאצט און ברעֶכט און וועֶרט פארשוואוםעֶן.
אפיִלו אונזעֶר פאַסטוכל, וואָם האָט פון איִר
געֶהעֶרט תנחומיִם אָן א שעור
איִז אויך איִן איִרעֶ פאַליעֶם אומגעֶקומעֶן.

פאראַן אזוינעֶ טײַכעֶלאך א סך:
זייִ זײַנעֶן עֶרלאך ווײַל זייִ זײַנעֶן שוואך.

כז. די אפּיקורסים.

פארצייטן האָט א פאָלק
פארפירט מיט גאָט אין הימל א מחלוקת,
אַמאַי ער פירט זיין וועלט אָן טאָלק,
און אלץ איז פול מיט ספקות, קשיות און מיט תיקו׳ס.
עס ווערט אין פאָלק א ווילדע מרדות,
די אפּיקורסים גורטן אָן די לענדן,
דעם מנהיג־עולם צו פארלענדן.
עס קלייבן זיך צונויף די גווארדיעס
מיט שטיינער, בויגנס און מיט פיילן,
און אלע יאָגן זיך און איילן
צום באַרג דעם נאָענטן,
פון דאָרטן טרעפן אין די האָריזאָנטן
און גלייך אין כסא־כבוד שיסן.
עס ווערט א רעש אין דער אויבערשטער פמליא,
מלאכים קאָכן זיך און ווילן וויסן:
מיט וואָס וועט ער די עצה מאכן קאליע,
מיט וואָסער שטראָף
צו דער הפקרות מאכן גיך א סוף:
א מבול, דונער, צי א שרפה,

א ערד=ציטערניש, אפשר א מגפה?
און זאל זיך ניט דערוועגן קיינער,
אקעגן גאט ארויסטרעטן מיט שטיינער.
— ווארט אויף,—זאגט גאט—נאר מיט געדולד!
אויב ס'ווערט ניט שטילער די מרידה,
וועל איך זיי משפטן לויט זייער מידה!...
און אט... מיט מענטשן ווערט דער טאל פארפולט,
עס ליארימט, ברויזט די ווילדע אומה,
זלזולים, קללות, א מהומה,
וואס ווייטער,
אלץ ווילדער און פארשייטער,
און ס'פליט א כמארע פיילן און א וואלקן שטיינער
אלץ העכער=העכער אין דער לופט הער ריינער,
און אלע שטורמענען דעם בורא
אן בושה און אן מורא.
נאר זע, אלץ פאלט צוריק אראפ
אויף איטלאכס קאפ.
אזוי איז אונזער דור=הפלגה
באשטראפט געווארן דורך זיין אייגענער הנהגה.

כח. דער פאַסטוך און די מוק.

א פאַסטוך ליגט אין טיפן שלאָף
אין שאָטן צווישן בוימער,
פאַרלאזנדיג די שאָף
אויף דעם געטרייען הונט, זיין שומר,
א שלאנג דערזעט אים, טוט זי זיך א רוק
און מיט איר גיפט וואלט זי געטראפן אים געוויס.
פליט צו א קליינער מוק,
וועקט אויף דעם פאַסטוך מיט א שארפן ביס.
דער פאַסטוך האט די שלאנג פארטריבן,
נאר פריהער נאך, פון שלאף, די מוק צוריבן.

———

עס טרעפט גאנץ אָפט:
דער עולם שלאפט,
און א סכנה רוקט זיך צו,
קומט איינער וועקט אים אויף.
צוקוועטשט דער עולם באלד דערויף
דעם וועקער, וואס שטערט אים די רו.

כט. דער פוקס.

אין ווינטער־צייט, פארטאג, אין גרויסן פראָסט,
שטייט זיך א פוקס ביים דערפל נעבן לאָנקע
און טרינקט אין טייכל פון פּאָלאָנקע,
דעם עק אין וואסער טיף ארייננעלאזט.
דער עק פארנעצט זיך ביסלאכווייז
און פרירט זיך צו צום אייז.
נו מילא,
פאראן אן עצהלע א וואוילע:
ניט זשאלעווען א ביסל האָר,
א ריס דעם עק—און גאָר.
דעם פוקס נעמט אָבער אָן א שרעק:
פטייטש אזא הארינן געדיכטן עק,
וואָס גלאנצט אזוי אין גאלדענע קאלירן,
נעם פלוצים איבערפירן!
און גלאַט, למאַי זיך יאָגן?
ביז ס'הויבט נאָך אָן צו טאָגן,
קען פלאַצן גאָר דער פראָסט.
ער וואַרט: דערווייל ווערט גרויסער טאָג,
פרירט זיך שוין אין דאָרף.

דעם פוקס איז אָך און קלאָג!
ער פּרובט זיך מיט געוואַלד: אַ צי, אַ ריס, אַ וואָרף.
אומזיסט, דער איז האַלט ווי מיט צוואַנגען.
איז נאָך אַ שעה פאַרגאַנגען,
עס ווערט אין דאָרף שוין אַ גערודער...
דערזעט דער פוקס, אַ וואָלף לויפט גיך פאַרביי.
„אוי—שרייט ער—זעסט מיין צרה, ברודער?
געפין אַן עצה, מאַך מיך פריי!“
דער וואָלף קריגט אויפן פוקס רחמנות
און שוין געטאָן עס:
געצופּט דעם וויידל און געביסן
און אים אין גאַנצן אָפּגעריסן.
דעם חברל באַפרייט ער
און ביידע לויפן וויטער.
און אונזער פוקס איז גרייט צו גיין אַ טאַנץ:
כאָטש אָן אַן עק, אַבי די פעל איז גאַנץ.

———

דער מוסר, דוכט זיך, ליגט ביים וועג:
ווען אונזער פיקסל גיט אַ ביסל האָר אַ וועק,
וואָלט ער געבליבן מיטן גאַנצן עק.

ל. דער דעמב און דער אַאיר.

דער דעמב פֿאַרשמועסט זיך אַ מאָל מיט דעם אַאיר.
—דו מעגסט מיר גלויבן—זאָגט ער—בנאמנות,
ס'איז פּשוט מיר אויף דיר
אַ ביטערער רחמנות:
דו ביסט דאָך דין און שוואַך סכנות!
די קלענסטע פֿויגעלע זאָל דיך באַרירן,
דער גרינגסטער ווינטעלע זאָל זיך אַדורכשפּאַצירן,
מוזטו זיך, נעבאַכל, אין דרייען בוקן,
אַז ס'איז אַ צער אויף דיר צו קוקן.
און איך שטיי הויך און ברייט און שטאַרק,
גלייך ווי אַ גרויסער, שטאָלצער באַרג;
איך לאָז ניט דורך די שטראַלן פֿון דער זון,
און ווען די גרעסטע שטורעם־ווינטן
באַפֿאַלן מיר פֿון פֿאָרנט צי פֿון הינטן,
בלייב איך שטיין פֿעסט און לאַך דערפֿון.
ווען דו וואָלסט מיינער זיין א שכן,
באַשיצט דורך מיינע גרויסע צווייגן,
וואָלסטו כאָטש דאַמאָלסט ניט געהאַט צו דאגען:
דו וואָלסט געלעבט מיט דעם בטחון,

אַז איך וועל זיין דיין רעטער
אין ערגסטן וועטער;
האָט די נאַטור אַוועקגעשטעלט גאָר איינך
ביים פרייען ברעג פון ברייטן טייך,
געוויס איז עס פון איר ניט גלייך!—
—דו ביזט משמעות, אַ רך־לב א גרויסער—
זאָגט דער אַאיר—אין נעמסט זיך אָן נאָר פאַרן יושר;
און פאָרט מוז איך דיר זאָגן:
מיין מזל איז מיר ניט שווער צו פאַרטראָגן,
אַנטקעגן שטורעם האָב איך איין בטחון:
אָט וויל איך בויג זיך ווער איך ניט צובראָכן.
און אויב איך שרעק זיך, איז עס נאָר דערפאַר,
ווייל דו שטייסט אין געפאַר.
ס'איז אמת, אַז ביז היינט
ביסטו געשטאַנען ווי אַ פעסטער טורעם
ביי יעדן ווילדן שטורעם,
נאָר וואָס וועט זיין דער סוף, מיין פריינד!—
קוים ענדיגט דער אַאיר די רייד,
און זע: פון צפון־זייט אַ בייזער שטורעם גייט
מיט האָגל און מיט רעגן־וועטער;
ער בויגט די צווייגן, פליקט די בלעטער,
ער ווילדעוועט און ברויזט און קערט די וועלט.
עס בוקט זיך דער אַאיר, דער דעמב שטייט ווי אַ העלד.

דער ווינט ווערט שטאַרקער, ווילדער
און רייסט און ברעכט מיט שרעקלאַכן געפּילדער,
ער מישט צוזאַמען הימל=ערד,
אַז ס'דוכט זיך: באַלד ווערט אַ"ץ צושטערט.
און פּלוצים—טראַך! —דער ווינט קערט איבער
דעם גרויסן, שטאַרקן, שטאָלצן גבור,
וואָס האָט דערגרייכט די הימלען מיט זיין קאָפּ
און מיט די קנעכל ביזן אָפּגרונט טיף אַראָפּ.

— — — — — — — — — — —

און אַז ס'ווערט שטיל אין אַויר
שטייט דער אַאיר, באַקלאָגט זיין חבר.

לא. די זשאַבעס, וואָס בעטן אַ קיסר.

די זשאַבעס האָבן זיך באַטראַכט,
אַז זייער פאָלקס־ממשלה קראַכט,
ווייל ס'פעלט אַ מושל אַ געניטער.
איז מען אַוועק מיט אַ בקשה צום יופּיטער
ער זאָל זיי שיקן אַ געביטער,
וואָס זאָל באַהערשן זייער זומפּעדיגן טאָל.
יופּיטער קען אפילו שוין די טענות פּוסטע
פון אַט די קוואַקערס די באַוואוסטע,
נאָר היינטיגס מאָל
איז עס אים עפּעס וואויל געפעלן,
דעם זשאַבע־פאָלק צופרידן שטעלן.
און ניט געזאַמט שיקט ער אַ קיסר זיי אַראָפּ.
אַט פליט פון אויבן גלייך אויף זייער קאָפּ
דער מושל מיט גרויס טומלעניש און רעש,
באַזעצט זיך ברייט אויף זיין מלוכה,
אַז ס'ווערט צוטרייסלט אַזש
דער גאַנצער זומפּ פון זיין מנוחה.
דער זשאַבע־פאָלק האָט זיך פאַררוקט
אין בלאָטע טיף און קוקט

פֿאַרגנבעט מיט גרויס נייגיר
אויף דעב פֿון גאָט געשייגקטן אָדון.
אָט זיצט ער גרויס און גראָב און טעמפּ
אין טיפֿן זומפּ און שלאַם,
א פֿאַרמחשבהטער סאָלידער שווייגער,
קיין ריר, קיין וואָרט, ווי אָנגעלאָדן—
איר ווייסט דעם טעם?—
ווייל דאָס איז בלויז א קלאָץ אַ גראָבער פֿון א דעמב.
די אונטערטאנען האָבן תחילת דרך־ארץ
פֿאר זיין מאוימדיגער גרויס און גרעב,
נאָר ביסלאַכווייז פּרובירט זיך וואו א קלייגער שרץ,
צום קיסר צורוקן זיך נענטער,
דער צווייטער איז שוין א באַקענטער,
און צו די בײדע
קומט זיך צונויף א גאַנצע עדה,
און אַלע שאָקלען מיט די קעפּ:
ווי קען געמאָלט זיין נאר אַזאַ מין פּאַל:
א קיסר אָן א גאַל!
נאָר, מילא, אז דער עולם זעט,
דער קיסר האַלט גאר קנאפּ פֿון עטיקעט,
געפֿינט זיך שוין א שרצל א בראַווער,
וואס מאַכט מיט יענעם חבר־לאַווער
און קריכט ארויף אים אויפן קאפּ,

נאכדעם צוריק א שפרונג אראפ
און רופט צונויף די גאנצענע חבריא,
און ס'ווערט א קריכעניש א פרייע
ארום דעם אדון און אויף אים.
דער קיסר טוט זיך ניט קיין קרים.
און ס'גייט א טאנץ א הייסער
אויף דעם פון גאט געבענטשטן קיסר.
אוועקגעטאנצט א דריי מעת-לעת,
באטראכט מען זיך, אז עס
איז גאר פאר זיי א קנאפער פלאן,
א קיסר אט אזא באלוואן.
און ווידער לויפט מען צו יופיטער מיט געדודער
ער מוז דעם זשאבע פאלק באגליקן
און שיקן
א קיסר עפעס א מהודר.
דער עולם ווערט צוואַרימט שטאַרק,
יופיטער קען דעם טומל ניט פארטראגן,
שיקט ער זיי אויפן קארק,
א קיסר הויך און שלאנק
און איידל,
א שנאבל שארף און לאנג,
א קורץ-פארריסן ווידל
און אינעווייניג אויך א מאגן.

אַ באַטשאַן איז עס פֿון די נאַנטע בלאַטעס.
אַט דעם פֿאַצעטיש־עלעגאַנטן עוף האַט גאָט עס
צ'ם מושל פֿון די זשאַבעס אויסדערוויילט.
מיט גרויס פּאַראַד און פֿייערלאַכקייט פֿליט ער,
דער נייער הערשער און געביטער;
אין גאַנצן זשאַבע־פֿאָלק גייט דורך אַ ציטער,
איין קוואַקערקע דער אַנדערער דערציילט
פֿון נייעם קיסר פּלאי־פּלאים,
אַז ער איז גאָר אַן אַמתדיגער שטרייגנער דיין,
דערלאָזט ניט קיין שום זינד און שווינדלעריי'ען,
איין פּסק האַט ער פֿאַר כּלערליי רשעים:
אַ פּיק, אַ שלונג און איין כּהרף־עין.
און זינדיג איז ביי אים יעטווידער זשאַבע,
סיי קליינע, גרויסע; אדרבא:
קיין שטאַנדן־אונטערשייד, אַלץ פּוסט און נישטיג,
דער עיקר נאָר, ווער ס'טויג אים אויף אַ פֿרישטיק.
פֿון דאַמאָלס אָן איז ביי די זשאַבעס
געוואָרן גאַר שוואַרץ־שבת.
דער קיסר האַלט נאָר אין איין וואַנדערן
פֿון איין עק זומפּ צום אַנדערן,
ער זוכט חטאים צווישן פֿאָלק,
פֿאַרמשפּט איטלאַכן אָן טאָלק
און איז אַליין דעם פּסק מקיים

כאָטש גײַ שרײַ „חי וקים!"
אוועק א צײַט, אין זומפּ ווערט פוסטער,
די זשאַבעם קרעכצן פונם קיסרס יאָך,
אויב ווײַטער גײַט אזוי איז ביטער;
נישטער, געבליבן נאָך
דער מיטל דער באוואוסטער:
אוועקגײַן מיט א „יעלה" צו יופּיטער.
„אָ גאָט, דו הארציגער און גרויסער,
שיק אונז אַן אנדער קיסר,
אַניט ווערט אויפן שטעל
פון אונזער גאנצן זומפּ א תל.
שיק, גאָטעניו, אונז איטלאכס שטראף:
די ברענענדיגע היצן און זאסוכעס,
די הארטכטע פרעסט און זאווערוכעס,
די סאַמע ווילדע בלאָטעדיגע רוחות,—
אַבי צום באָטשאַנס שליטה מאַך אַ סוף!"
יופּיטער אָבער ענטפערט מיט אַ שמײַכל:
— אזוי, אַט איצט געקומען שוין צום שכל?
פאַר וואָס זשע
האָט איר געהאַט די העזה,
זיך אײַנעסן און טרענען מיר די אָדערן,
א קיסר דווקא פאָדערן?
און אויב דער ערשטער איז געוועזן א חלוש,

איז אייער גאַנצער זומפּ פון הקדש ביזן פּאָלוש,
געלאָפן אַלץ מיט פרישע קוואַקעניש און יעלות:
א קיסר זאָל איך זיין מיט אלע מעלות?
איך האָב געפּאָלגט, דעם קיסר איך פאַרביטן,
און איצטער קוואַקעט איר שוין פון א דריטן?
ניין, היינט פאַרנעם איך שוין ניט אייער תפילה,
און וויסן זאָל די גאַנצע זשאַבישע קהילה:
ניט בעטן אויף אַ שררה קיין מפּלה,
ווייל ס'קען נאָך זיין אַ ערגערע ממשלה.

לב. דער מגיד.

עס שטייט א מגיד אויפן בימה
און האלט א פייערדיגע דרשה,
צוגלידערט קינסטלעריש דעם מענשן, עפר־רימה,
און קנוטעיועט און פאסעוועט דעם רשע.
עס שפריצן פונקען פון זיין מויל,
יעטווידער ווארט א ברענענדיגער קויל.
פון זיינע רייד גייט דורך א ציטער אין די לייבער,
עס וויינען ניט בלויז גאטספארכטיגע ווייבער,
אויך מאנסלייט קענען לאנג מיט זיך ניט קעמפן
עס שפארט אין האלז א טיפער קרעמפן
און א געוויין ברעכט פלוציים אויס
אין שול ווי זי איז גרויס.
און נאך דער דרשה בלייבן אלע שטיין
און חידושן זיך אויף דער מתנת־אלוקים.
—ס'א מעכטיג־דונערדיגע שטים!
—יעטווידער משלע ווי פערלדיג און שיין!—
—א הארץ א שטיין אפילו קען צוריסן ווערן!—
—ווי דורך א כשוף ברעכן אויס די טרערן!—
נאר אײנער שטייט אין ווינקל

און—מיטן אויג קיין פינקל.
א שכן זאָגט צו אים: וואָס איז מיט אייך דער מער?
ס'זעט אויף אייער אויג דאָך קיין שום טרער!
צי איז דער דרוש פאר אייער מוח שווער?
—די דרשה—ענטפערט ער—פארשטייט איך יע אפילו
נאָר וויינען גאָר? איך בין דאָך ניט פון דער קהלה!

לג. דער אדלער און די שפין.

בײם הויכן באַרג אין לופטן־רוים
פליט, שװעבנדיג, אַן אָדלער, װי א פעדער,
באַזעצט זיך אויף אן אלטן צעדער
דאָרט איבערן שװינדלדיגן תהום.
און ס'האָט פאר אים זיך פרײ אנטפלעקט
א ברײטע װעלט ארום װײט־װײט,
מיט תבואות, גראָזן, בלומען פול באַדעקט,
באַזוימט מים װעלדער פון יעטװידער זײַט.
אָט זעט ער פון א הויכן באַרג דעם קאַם
אין אָט די ברויזעדיגע פאליע פונם ים.
—איך דאַנק דיר, גאט, װאס דו האסט מיר געגעבן
דעם כח פרײ צו שװעבן
דערגרײכן ביז אזעלכע הויכע װײטע תחומען,
װאו ס'איז נאך קײן באַשעפעניש געקומען.
אזוי זאגט אפ דער אדלער גאט זײַן שבח.
—אַי, דו בעל־גאוה! לעבסט אין טעות נעבאַך!
זאגט פון דער הויך א שפין אים.
צי זיץ איך דא ניט העכער נאך פאררוקט?
דער אדלער קוקט:

פון וואנען נעמט זיך דא דער ליץ?
יע, אויף א צווייג א גריגעם
זיצט האָפּערדיג אַ שפין אין נעץ,
ווי זי וואלט וועלן
דעם זון־שטראַל אים פארשטעלן.
—ווי קומסטו דאָ?—שרייט אוים דער אדלער צו זיין שכן—,
די גרעסטע פליהערם קענען זיך דאך ניט דערוועגן,
באַזוכן אט די הויכע הימל־וועגן,
און דו, אָן פליגלען—אפשר גאר דערקראכן?—
—נו, דאס וואלט זיין פאר מיר אביסל שווער.—
—טא ווי זשע קומסטו פארט אהער?—
—איך האב זיך אנגעהאנגען אן דיין עק
און בעט דיך, מער ניט זיין ביי זיך פאררייסן,
ווייל איך... דא האט א שטורעם פלוצים זיך דערהויבן
און האט דער שפין פון אויבן
אין אפגרונט טיף אראפגעשמיסן.

לד. דער וואלף און דער פוקס.

אויף געבן זיינען מיר ניט פויל,
ווען ס'רינט אונז שוין פון מויל.
כדי ניט ווייזן אייך דעם אמת נאקעט=הויל
דערציילן מיר א משלע א נייעם.

———

א פיקסל האט זיך אנגעפרעסן מיט אן עוף,
באהאלטן זיך אויף שפעטער די שיריים,
און לייגט זיך צו ביים סטאג אויף מיטאג=שלאף.
ערשט ס'גייט א הונגעריגער וואלף אין געסט.
„אוי, ברודערל, זאגט ער, ס'איז ביטער,
אין ערגעץ ניט געפאקט קיין ביס!
עס שלאפן ניט די הינט, דער פאסטוך—א געניטער
דער הונגער נאגט און פרעסט.
כאטש נעם ציי אוים די פיס!
וואס רעדסטו?—אויף נאמנות!—ווינד איז מיר און וויי!
אוי, טייערינקער, ווילסט אפשר א ביסל היי?
אט איז א פולער סטאג!
אך, גערן דין איך דיר מיט אלץ, וואס איך פארמאג!
דעם טייערינקן אבער

שמעקט ניט קיין היי און ניט קיין האָבער.
ער וואָלט זיך וועלן מאַכן פֿליישיג,
נאָר פֿון זאַפּאַס דערציילן האָט דער פוקס קיין חשק.
און אונזער וועלוול, נעבאַך, גייט אַוועק:
זיך אָנגעהערט מיט חניפֿות גאַנצע פּעק,
נאָר עסן ניט אַ לעק.

לה. א פוקס און ארכיטעקטאָר.

עֶס האָט אַמאָל אַ לֵייב א הִינעֶר־הויף געֶהאַט.
געֶוועֶן אויף האָדעֶוועֶן אַ גרויסעֶר בעלן.
נאָר צִי ס׳האָט אַן עין־הרע זֵיי געֶשאַדט,
צִי אָפּגעֶגנבעֶט אָדעֶר סתם פאַרפאַלן,—
עֶס ווערט דִי צאָל פון זייַנעֶ הִינעֶר
פון טאָג צו טאָג אַלץ מִינעֶר.
דעֶם לֵייב פאַרדרִיסט דעֶר ענין,
באַפוילט עֶר אויסבויעֶן פאַר זֵיי אַ בנין,
פאַרזעֶן אִים מִיט אַ פאַרקאַן,
אַ הויכן און אַ שטאַרקן,
אַז ס׳זאָל קייַן גנב נִיט פאַרקרִיכן.
אִיז צווישן זייַנעֶ מִינִיסטאָרן
אַ גרויסעֶ טומלעֶנִיש געֶוואָרן:
מ׳זוכט אַ גוטן אַרכִיטעֶקטאָר.
אַ פִיקסל דרֵייט זִיך דאָרט אַרום, דעֶרשמעֶקט עֶר
אַ פעֶטן בֵיינדל אָפּלעֶקן אִינגִיכן.
האָט עֶר באַלד אַ בקשה אָנגעֶשרִיבן,
דעֶרצו אִין הויף זִיך אומעֶטום געֶרִיבן,
וואו אַ חניפהלע און וואו אַ מתנת־יד

און—אָנגענומען דעם פּאַדריאַד.
אַוועקגעאַרבעט אַ טאָג דרייסיג
מיט טיפער חכמה זייער פלייסיג,—
דער בנין שטייט מיט אַלע פּרטים און דקדוקים.
עס קומט קאָמיסיע, טוט אַ קוק אים,
געפינט דעם פּאַרקאַן מיטן גאַנצן הויף
על צד היותר טוב.
עס בלישטשען און עס פינקלען,
ניי אָויסגעצאַצקעט ווי פון נעדעלע,
די אַלע קאָנטעלאַך און ווינקלען,
דער קאָטוך און די שערעלע,
דער צוים, די גראַטעס:
געמאַכט האָט פּיקסל ווי אַ כוואַט עס!
עס פּראַוועט אונזער לייב „חנוכת־הבית״,
דער עולם איז זיך שטאַרק משמח.
אויף מאָרגן פרי—אַ גייס:
עס פעלן ווידער הינדעלאַך אַ פּאָר.
די מיניסטאָרן ברעכן זיך דעם מוח:
סטייטש, אין געביי אריינגעלייגט אַזוי פיל כח,
און נאַ דיר ווידער אַ גנבה גאָר!
עס ווערט דער לייב אַ אויפגערעגטער,
ער שטעלט אַ שומר אויף דער וואַך,
ער זאָל אים אויספאָרשן די זאַך,

דער שומר הִיט, דערהִיט; טרעפט וועמען־זשע אַנטפלעקט ער?
אָט טאַקי אונזער פוקס דעם אַרכִיטעקטאָר.
געסאַכט האָט ער פאַר עופות אַ געצעלטל,
פון כלערליי גנבים אָפּגעהִיט,
חי ער איז אינם ענין שטאַרק גענִיט,—
נישמער פאַר זיך אַליין געלאָזט אַ שפּעלטל.

לו. דער האָפּן

אין גאָרטן איז דער האָפּן אויפגעגאַנגען,
אַרום אַ דאַרער טישקעלע זיך אָנגעהאַנגען
און זעט: עס שטייט
אַ יונגער דעמבל הינטן נעבן פּלויט.
הויבט ער אָן זשושען צו זיין טישקע שטיל:
„אוי, ס'אַ באַשעפעניש אַ מין!
ער האָט אפילו בלעטער פיל,
נאָר אַ חלשות פּנים, האַמיטנע און גראָב.

איך ווייס ניט, כלעבן,
למאי דאַרף אַזאַ בריאה לעבן!
אָט דו שטייסט שלאַנק און דין,
האַלטסט גלייך און שיין דיין קאָפּ!
איך מוז דיר זאָגן, זיך ניט שעמען:
ס'איז פּשוט אַ מחיה דיר ארומצונעמען!"
אַוועק אַ קורצע צייט;
דער בעל־הבית רייסט אויס די טישקע און צושניידט
אינגאַנצן איר אויף האָלץ,
דעם דעמבל פּלאַנצט ער דאָ אין גאָרטן איבער.
דער דעמבל נעמט זיך צו, שטייט הויך און שטאָלץ,

ווי א באַקרוינטער גבור,
און זע, ביי אים צוקאָפּן
שטייט בהכנעהדיג דער האָפּן,
ער דרייט זיך, פלעכט זיך רייסנדיג זיך אויבן
און הערט ניט אויף אים חנפענען און לויבן.

אויך מענטשן חונפים האָבן די רגילות:
זיי וועלן אייך פאַרשיטן מיט רכילות,
פאַרוואַרפן אייך מיט בלאָטע און מיט שמוץ;
איר ווערט נאָר גרויס און רייך,
זיי האָבן שוין פאַר אייך
חניפהלאַך אַ גאַנצע טוץ.

לז. דער פויער און די האַק.

אַ פויער, בויענדיג אַ שטיבל,
האָט זיך צוכעסנט אויף זיין האַק:
אַליין מסתם ניט קיין בריהק,
און אויף דער האַק האָט ער פאַראיבל.
„ביסט אומגעלומפערט ווי אַ שכור,—שרייט ער—
דו וועסט ביי מיר שוין ווייטער
בלויז טשעשען שפענער;
און איך, דער גרויסער חרוץ און דער קענער,
וועל מיט אַ פראָסטן מעסער
מיין מאַטעריאַל צוהאַקן בעסער".
די האַק זאָגט שטילערהייד:—נו מילא,
איך בין דאָך בלויז ביי דיר אַ כלי,
פוז פאָלגן דיין געבאָט,
וואָס דו וועסט הייסן שנייד איך גערן:
נאָר הערן מעגסטו פאָרט מיין ראָט:
איך קען דיר שפענדלאַך טשעשען אויך, מיין ליבער,
נאָר אָן אַ תכלית וועל איך טעמפ גלאַט ווערן,
און מיט אַ מעסער בויט מען ניט קיין שטיבער!

לח. דער וואלף און דער קאָטער.

עס איז אַ וואָלף פון וואַלד אין דאָרף פאַרלאָפן,
און ניט פון וואוילטאָג: יעגערס האָבן אים געטראָפן
מיט כּאָפּטעס הינט
און זיך אויף אים געלאָזן ווי דער ווינט.
פאַרבייגעלאָפן ביי א פאַרקאַן זעט ער:
א קאָטער זיצט דאָרט אויבן אויף די ברעטער
און הויבט אָן בעטן מיט תחנונים
דעם חבר, ראַטעווען דערפון אים.
—אוי, קאָטערל, דו הערסט די הויקעריי,
טרומייטעריי און פויקעריי?
עס איז דאָך אַלץ אויף מיר!
צי ווייסטו ניט אַ גוטן שכן,
וואָס זאָל מיר עפענען די טיר,
וואָלט איך צו אים פאַרקראָכן!—
דער קאָטער זאָגט: לויף גיכער צו סטעפאַנען,
אָט דאָ ניט וויַט פון דאַנען,
ער איז א וואוילער מענטש!—נו, יאָ, אודאַי!
נאָר איך האָב זיינס אַ שעפּסעלע דערשטיקט אין סטאַדע!
—טאָ פּרוב זיך ביי דעמיאַנען!

—עֶר אִיז גֶעווִיס אויף מִיר פַארבִּיסְן,
אִיךְ הָאבּ אַ בַּארַאן אִים צוּרִיסְן!
—טָא לויף זשעֶ גיך, אָט דָארְטְן וואוינט טראָפִּים!
—טראָפִּים? איך הָאבּ גָאר מורא טרעֶפְן זִיךְ מִיט אִים!
אִיךְ הָאבּ זַיין צִיגעֶלעֶ פַארצוּקט פַאר פסח!
—נוּ, אויבּ אַזוֹי אִיז שלעֶכט, נָאר אפשר, ווייס אִיךְ,
פּרוּבִּיר נָאךְ דָארט בַּיי קְלִימעֶן!—
—אוי נייִן!
צוּ אִים קעֶן אִיךְ נִיט גייִן!
עֶר מוּז זִיךְ נָאךְ פַאר דעֶר צוּפְלִיקטעֶר קעֶלבּל קְרִימעֶן!
—וואָס הער אִיךְ, פריינד? הָאסט אָנגעֶזאַלצְן אִיטלאַכן
אוּן זוּכסט נָאךְ דָא אַ רוּ-אָרט אַ געֶמִיטלאַכן?
ניין, בּרוּדעֶרל, דיין בּייזעֶר סוף וועֶט דיךְ נִיט מייַדן!
זיי זִיכער, קיין שום קלוּגעֶר פוּיעֶר
וועֶט דִיר נִיט עֶפעֶנעֶן זיין טוּיעֶר:
וואָס דוּ הָאסט דָא געֶזייט, דָאס מוּזטוּ שנייַדן.

לט דער וואָלף צווישן הינט.

דער וואָלף דערזעט, א שטאַל שטייט אָפן,
קריכט ער אַריין, געמיינט ס'איז שאָף,
לסוף
האָט ער אַ טשאַטע הינט געטראָפן.
עס ווערט אַ טומל צווישן עולם,
די הינט צולאָזן זיך אויף אַלע כלים,
געוואַלדעווען סכנותדיג
און שפרינגען אויפן גזלן אומברחמנותדיג.
דערהערט אין שטוב, ווערט אַ געלויף:
די טויערן פאַרהאַקט אין הויף,
געשטעלט אין איטלאַכס עק א היטער,
אַ יעגער אַ געניטער
גייט צו מיט פייער גלייך צום שטאַל.
דער וואָלף דערזעט, ס'איז ביטער,
צו גרויס איז דער סקאַנדאַל,
האָט ער די ציין פאַרקריצט
און זיצט
עט ווייט אין ווינקעלע פאַררוקט,
ברומט שטיל אין זיך און קוקט,

וואָס וועט דאָ זײַן מיט איִם.

וואָלט ער געקענט, וואָלט ער דאָ אַלעמען דערשטיקט,
אויף פּיצלאַך זיי צופּליקט:
נאָר וואָס=זשע טוט מען דאָ לעת=עתה
אַקעגן הינט אַזאַ מין טשאַטע?
מ'מוז א פּלאַן געפינען
פון דאַנען צו אַנטרינען.
הויבט אן דער וואָלף צו טענען מיט א ווייכער שטים:
—הער אוים, מײַן יעגער! מעגסט מיר גלויבן,
איך קום אַהער ניט הרגענען, ניט רויבן,
איך בין בכלל אַ שעפּסן פרײַנד,
איך בין אַהערצו טאַקי אָנגעקומען הײַנט,
מיט אײַך קאָנטראַקט צו שליסן:
קײַן שעפּסל זאל ניט ווערן מער צוריסן,
אפילו ניט געביסן,
נאָר וועלף און שעפּסן זאָלן זײַן איין סטאַדע,
מיר וועלן נאך אודאי
באַשיצן אײַך פון אלע מינים קרינערס,
פון לייבן, לעמפּערטן און טיגערס.
איך קען דיר דאָ אַ שבועה געבן,
אז איך.. — הער ברודער לעבן!—
האַקט אים דער יעגער אָפּ
און שאקלט מיטן קאָפּ,—

אויב דו ביסט׳ גרוי בין איך שוין סיזו
און האב אין אייך א ריכטיגן באגריף;
מיט אייך דער זיכערסטער קאָנטראַקט
איז נאָר דעם קאָפּ אייך אפגעהאַקט...״
און חברה הינט האט באַלד דעם וואלף געפּאַקט.

מ. דער גוטהארציגער פוקס.

אַ יעגער האָט אַ פויגעלע געטויט.
וואָלט כאָטש געליטן בלויז זי אײנע,—
נײן, איהרע עופהלאַך דרײ קלײנע
פאַרבליבן אין דער גרעסטער נויט:
אָט ערשט פון איי ארויס
און שוין פאַריתומט, אָן אַ מאַמעס שוים,
פאַרחושכדיגט פון הונגער און פון קעלט
און עלנט אויף דער גרויסער וועלט.
זיי טוליען זיך צוזאַמען
און פישטשען יאָמערדיג נאָך דער געטרײער מאַמען.
א פוקס זיצט אונטן אויף אַ שטײן,
דערהערט, דעם קינדערשן געוויין,
האָט ער זיך שיר צווײנט אלײן
און רעדט אַזוי צו אלע פויגעלאַך ארום:
„אָט קומט אהער פון אומעטום,
באטראכט נאָר די אומשולדיגע קרבנות;
די הארץ אַנטגײט דאָך פון רחמנות!
אײלט גיכער יעדער
און ברײנגט א קערענדל, א פעדער,

די יונגינקע נשמהלאַך דערחיהן
און זייער דירהלע באַנייען.
אָט דו, קוקאַווקע, קריכסט דאָך סיי־ווי אויס,
נעם רייס א צוויי־דריי פעדערלאַך ארויס
און גיב אוועק פון מצוה וועגן.
און דיר, מיין לערכל, וואָלט איך פרעגן:
דו ביסט דאָך עפּעס א בר־דעת,
למאַי ארומדרייען זיך פוסט און פאס,
בשעת
דו קענסט א מצוה גרינג פארדינען?
גיי פלי אין פעלד, און וואָס דו וועסט געפינען,
גיב זיי אוועק און קענסט זיך אויך פארגינען!
דו, טייבעלע, האָסט דאָך שוין אָן עין־הרע
א קאָפּ א קלאָרע,
די קינדערלאך געמאכט צו לייט,
זיי פליהען שוין אליין גאנץ ווייט
פון אונזער שכונה
פארדינען זיך חיונה.
אָט גיי צו די יתומימלאך אריין,
בארוהיג זיי און שטיל זיי איין.
דו, שוועלבעלע, קענסט פליגעלאך דערשטיקן,
מיט זיי די עלנטע דערקוויקן.
און דו, מיין סאָלאָוויי, קענסט זיסע טרעלן לאָזן,

זעֶן זיךְ אוועק בײַ זײַ
און װען א זיסער װינטעלע װעט בלאָזן,
װעסטו מיט דײַן באהארצטן ניגון
זײַ אײַנזינגען, פארוויגן...
געוואלד, ווי קענט איר רוהיג עסן, שלאָפן,
ווען דאָ..." דערווײַל האָט זיך געטראָפן:
א יתומל פון נעסט ארויסגעפאלן.
אויף יונגע פלײש איז אונזער פיקסעלע א בעלן:
זײַן דרוש פארגעסן, —
א כאפ די פויגעלע און אויפגעפרעסן.

ווער ס'האָט אן אמתדיגן פונק
פון בארימהערציגקײַט, גיט „מתן-בסתר"
און קלאפט ניט צופיל מיטן צונג,
נאָר אָט שטײט א בעל-צדקה גאָר א הײסער
—אויף פרעמדע טאשן—
און האלט נאָר אין אײן טומלענען און רעשן
און שיסט מיט מוסר-רײד, ווי פון א ביקסל, —
אוי, דער איז שוין א קלוגער פיקסל!

מא. די לויה.

א מנהג איז געווען א מאָל
אין ארץ־ישראל,
אז ס׳פלעגט זיך טרעפן א לויה,
פאַררופן קלאָגערקעס א גאנצענע חבריה,
זיי זאלן מספיד זיין דעם מת.
א פרעמדער גייט אמאל פארביי,
הערט די משונה ווילדע קלאָגעריי
און מיינט,
אז די משפחה קלאגט און וויינט
אין האַרצרייסיגן טיפן טרויער.
רופט ער זיך אן צו איינער אויפן אויער:
„איך קען באווייזן דיר א נס,
דער מת זאל אויפשטיין תחית־המתים;
איך בין, פארשטייסטו, א מכשף,
דער מת מוז פאלגן וואס איך הייס אים.
זיי דו זיך נאר מישב
מיט דיין משפחה, וועט עס באלד געשען.״
די קלאָגערקע שפרינגט אויף פון ארט
און ענטפערט אים מיט ברען:

אוי, גוטער מענש, זאָג, זאָג דיין וואָרט
און מאַך אונז לעבעדיג דעם מת,
נאָר... כ'האָב דערביי
איין קליינעם תנאי:
אַז ער זאָל ווידער שטאַרבן נאָך צוויי-דריי מעת-לעת,
ווען מען אונז ווידער דינגען,
מיר זאָלן אים באַוויינען און באַזינגען.

——

איך קען אזוינע רייכע לייט געוויסע,
וואָס זיינען נוציג נאָר מיט זייער מיתה.

מב. דער פויער און דער גזלן.

אַ פּויער, אויסבויענדיג זיך אַ הויז,
גייט פונם דאָרף ארויס
קויפט זיך אין שטאָט א מעלקטאָפּ מיט אַ קו
און שלעפּט זיך דורכן וואַלד א היים צוריק.
קומט אָן א גזלן; אין איין אויגנבליק
נעמט ער ביי אים די גאַנצע קניה צו.
דער פויער קרעכצט: „רוצח דו,
וואָלסט בעסער מיך שוין קוילן!
איך האָרעווע אַ קיילאַכדיגן יאָר
און קאַרג און שפּאָר,
איצט נעמסטו צו ביי מיר פון האָר ביז נאָר
און לאָזט מיך דאָ אַ נאַקעטן א הוילן!״
—הער אויף שוין מיט דיין קלאָגעריי!—
זאָגט אים דער גזלן—טאַקי אמת,
די קו וועל איך ניט מעלקן סיי ווי סיי:
אָט איז דאָס טעפּל, קום און נעם עס!

מג. אליהו הנביא און דער בעטלער.

עס שלעפט זיך מיט א טארבע אלט און אויסגעריבן
א בעטלער טיר ביי טיר,
פון הונגער־גויט געטריבן,
און קרעכצנדיג און קלאגנדיג אן שעור,
ווערט ער נשתומם פונם גביר,
וואס וואוינט אין פרעכטיגע פאלאצן
און לעבט אין כלערליי תענוגים,
זיין בוזים־טאש געשטאפט אזש ביז צום פלאצן,
און פארט איז אלץ נאך ניט גענוג אים;
און אפטער טרעפט,
אז יאגנדיג זיך נאך געשעפט,
כדי זיין עשרות צו פארמערן,
פארלירט ער אויך זיין קרן.
אט זיצט דא געצל קרעמער;
געהאט א שפע אומגעהייער,
געשעפט פראסט מיטן עמער.
טא האלט זשע דיין פארמעגן טייער
און לעב אין נחת אויף דער עלטער!
ביין, לויפט ער אויף דער בירזשע, מאכט מסחרים,

אין קאָן דעם לעצטן גראָשן שטעלט ער
און ווערט לסוף צושלאָגן, אָרים,
פֿון קראָם און שטוב פאַרקויפֿט דעם לעצטן פאָדים
און שלאָגט זיך קוים אדורך מיט גמילות־חסדים!..
און אָט זיצט שטיינגאָלד דער באַנקיר,
געווען שוין, דוכט זיך, גאָר אַ מיליאָנער,
פֿארגלוסט זיך אים נאך האָבן מער,
ער פלאָנטערט זיך און טומלט
און האַנדלעוועט און רומלט
און בייט און וועקסלט שמאַטעס אויף פּאַפּיר,
ביז ער איז אין איין זומער־טאָג אַ שיינעם
געבליבן אָן תחתונים.
און כלעבן ס'איז אַ מצוה:
אויף אַלץ דאַרף זיין א גרענעץ און א קצבה.
און שטייענדיג אזוי פאַרטיפֿט אין די מחשבות,
דערזעט דער בעטלער—אָן קאַטאָוועס—
עס שטייט פֿאַר אים דער נביא אליהו.
דער נביא זאָגט: „איך האָב פון דיין געדאַנק הנאה,
און טאַקי באַלד באַקומסטו שוין דיין שכר:
אַ באַרג דוקאַטן ליגט אָט דאָ באַהאַלטן,
באלד ווערסטו איבער אים א האַר;
דו קענסט דיין טאָרבע האַלטן,
אין איר די גאָלדענע מטבעות קלייבן,

דו מוזט זיך אָבער היטן,
די טאָרבע זאָל א גאַנצע בלייַבן,
זאָלסט די דוקאַטן ניט צושיטן,
ווייַל טאָמער פֿאַלט נאָר איינער אויפֿן זאַמד,
ווערט אומגעזאַמט
פֿון אים א הייַפֿל מיסט,
דייַן גאַנצע מירחה בלייַבט אומזיסט.
געדיינק=זשע, היט מייַן תנאַי,
אַניט איז מיט דייַן גאַנצן גליק פארביי״.
מייַן בעטלער בלייַבט נשתומם פֿון טשיקאַוועס,
ער כאַפּט זיך אָבער צו דער ארבעט מיט התלהבות
און שיט דעם גאָלדענעם פאַרמעגן
אין טאָרבע, ווי א רעגן.
די טאָרבע פילט זיך ביסלאַכווייַז שוין אָן,
דער בעטלער שיט און שיט, ווי מאָן.
„גענוג שוין?״—ניין!—„די טאָרבע פלאַצט!״—„נישקשה!״
„ביסט דאָך שוין רייַך ווי קרח!״—נאָך א האָר,
א גאַרשטשעלע און נאָר!—
„געדיינק, דו ביסט אליין אויף זיך א רשע!״
דערווייַל די טאָרבע רייַסט זיך שטאַרק,
און פלוצים: טראַך!
צופלאַצט די טאָרבע מיט א קראַך—.
אין דער מינוט איז אליהו ניט געוואָרן,

פֿון דיִ דוקאַטן ליִגט בלויז מיסט אַ באַרג,
דעם בעטלער בלייַבט זייַן גליִק נאָר אין זכּרון.

מד. דער רעמאטעם און דער שפין.

דער שפין און דער רעמאַטעם שטאַמען פונם גיהנום.
דער ווערטל וואַקסט פון לאַפאַנטענען.
מיר אַלע קענען
דעם גרויסן פאבל־דיכטער יענעם
און מעגן, אָן חקרנות,
אים גלויבן אויף נאמנות, — —
אז ס'זייַנען אויסגעוואַקסן די פאָר בנים,
מוז מען געפינען דאָך פאר זיי תכליתים;
דער טאַטע זייַערע, דער גיהנום, איז אַפנים
גאָר א געטרייַער; ריִרט עם זייער הייס אים:
רופט ער זיי צו און זאָגט אַזא מין מאָווע:
איר מוזט פאַרלאָזן, קינדערלאך, מייַן שוים,
גייט אין דער ברייטער וועלט אַרוים!
איך זע שוין פריִהער, ווי אַ נביא,
איר וועט דעם מענטשן שטארק דערגייַן די יאָרן,
ס'איז פאַר מייַן כבוד גראָד ניט קיין חסרון!
טאָ זעט־זשע טיילט זיך איין די וועלט
און גייט וואו איטלאכן געפעלט.
אָט זעט איר דאָרט פאלאַצן הויכע שיינע

און דאָרטן שטיבעלאַך געמיינע
אין יענע פראַכט און רוים און זעטיגקייט
אין די בלויז דלות, איינגשאַפּט, שווערע טעטיגקייט.
„איך דאַרף ניט—זאָגט דער שפּין—קיין כאַטעס!"
„און איך קיין פּרעכטיגע פּאַלאַצן!—זאָגט רעמאַטעס—
זאָל דאָרט מיין ברודער וואוינען;
פאַר מיר וועט בעסער לוינען
פון דער אַפּטייק אַביסל וויטער בלייבן,
זאָל מיך קיין דאָקטאָר ניט פאַרטרייבן.
און ביידע גייען זיך אוועק,
יעטווידערער אין זיין באַזונדער וועג.
דער שפּין געפינט א טייערע קוואַרטיר,
זעצט זיך אוועק אין רחבות אָן א שעור
אין פּאַלאַץ צווישן פּרעכטיגע גאַרדינען,
אויף די באַגולטע גלאַנציגע געזימשן
און גרייט זיך צו צו זיין מלאכה
אין נעץ פאַרכאַפּן פליגן מיט הצלחה.
נאָר באַלד אויף מאָרגן גאָר באַגינען
דערזעט די פּאָקאָיאָווע אים שוין
און מיט דער באַרשט צודראַפּעט זי אים די מערכה.
דער שפּין האָט אויפן אויוון זיך פאַרקליבן,
האָט זי פון דאָרטן מיט אַ בעזים אים פאַרטריבן.
עס וואַרפט זיך נעבאַך אונזער שפּין

אמאָל אהער אמאָל אהין
פארציט זײַן קעטע מיט עקשנות,
נאָר ס׳יאָגט אים לעבעדיג און פריש
א בארשט, א בעזים, צי א פלעדערוויש,
צורײַסט זײַן וועבאַכץ אָן רחמנות,
און סוף כל סוף ווערט ער אלײַן אראָפּגעריסן.
„וואָס טויג דער פּאַלאַץ מיר מיט זײַן געדודער“
כ׳וועל בעסער גײַן אין דאָרף צום ברודער,
ער מוז דאָרט אַלדאָס גוטס געניסן!“
באַטראַכט דער שפין און לאָזט זיך גײַן אין דאָרף אריין.
אוי-ווײַ, רעמאַטעס לעבט אין דחקות און אין פײַן,
דאָרט צווישן פויערשע געזינדן,
עס שאפט מיט אים זיך יעדער האַלע:
דאָ העלפט אים האַקן האָלץ, דאָ סנאָפּעס בינדן
דער פויער האָט שוין א קבלה:
וואָס מערער דעם רעמאַטעס מאַטערן,
אַלץ גיכער אים פּארפּטרן!
דערזען דעם ברודער, טוט ער זיך צו אים א ווארף:
אוי, ברודערל, ס׳איז ביטער מיר אין דאָרף!
איך האב חרטה, ס׳איז געווען א טעות!“
„נו מילא, זאגט דער שפין אים מיט א שמייכל,
עס מאַכט ניט אויס, איך בין דיר מוחל,
מיר קענען בײַטן זיך מיט אונזערע נחלאות“.

געזאגט, און באלד צום פויערל אין הײַזל גײט ער
זײַן שפּינוועבענע שאַטקעלע פארשפּרײט ער
און זיצט און טראָנעוועט און הערשט,
ניטא קײַן פלעדערווישן, בעזימער און בערשט...
רעמאטעם ווידער האט זיך מיטן געגנט
באלד אפגעזעגנט.
אַהועק אין שטאט און נאר די הויכע פענסטער
פון אַלע פאלאצן דער שענסטער
איז אים געפעלן, ווערט ער דארט א שכן:
צום אלטן גביר און סאמע פום ארײַנגעקראכן.
נו נו האט ער דארט א קווארטיר!
קײַן שום מלאכה ניט, קײַן טראַט, קײַן ריר,
אויף ווײכע קישנס ליגט ער תמיד מיטן גביר
און אין קאַרעטעס פארט ער אויף שפּאציר.
פון דעמאלט האבן בײדע ברידער
שוין קײנמאל ניט געזען זיך ווידער,
זײ לעבן בײדע זיך ווי אין גן=עדן:
דער שפּין אין שטיבעלאך פארשמוצטע,
רעמאטעס בײ די גבירים די פארפּוצטע—
קווארטירן צוגעפּאסט פאר בײדן.

מה. שמשון.

עֶס גֵייט אִין װעֶג דעֶר גרויסעֶר גבור שמשון,
פול גאוה אויף זיין העֶלדישקייט:
די פּלישתּים ציטעֶרן פאר אים שוין,
זיין פאלק ישראל שוין באפרייט.
נאר נאך איז נִיט געֶשטילט זיין בלוט,
נאך נִיט געֶקרוינט זיין ווילדעֶר מוט:
נקמה, שנאה ברויזט אין אים ווי פּלאמעֶן,
פֿארטיליגן די שונאים אלעֶמעֶן צוזאמעֶן
און ווי עֶר גייט,
דעֶרזעֶט עֶר: ס'ליגט צונויפֿגעֶדרייט
א מין באשעֶפֿעֶניש א קליינס: עֶר טוט א טראָט,
וויל עֶס צוקוועֶטשן, זעֶט ער גראד,
די חיה ווערט ווי אויסגעֶצויגן,
דעֶר גבור גלויבט נִיט זיינעֶ אויגן,
עֶר כאפּט א גרויסן, שווערן פלאקן
און הויבט אן קלאפּן שטארקעֶר, בעֶסעֶר,
די חיה אבעֶר ווערט אלץ גרעֶבעֶר, גרעֶסעֶר.
דעֶר גבור שטייט פארוואונדעֶרט און דעֶרשראקן,
און די באשעֶפֿעֶניש וואקסט אוים

שוין ווי א בארג די גרויס,
פֿארשטעלט די שײַן אים פֿון דער זון.
עס ציטערט אויף מנוח'ס זון,
ער ווארפֿט אוועק דעם פלאקן פֿון דער האנט
און שטײט אין אנמאכט פֿאר דער ווילדער פֿעלזנוואנט.
און פלוצים שטעלט די חיה זיך אוועק
און זאגט: דו שטאלצער העלד!
דו שטײסט פֿאר מיר אין וואונדער און אין שרעק,
דו האסט מיך אבער ניט דערקענט.
איך בין דער בײזער שטן פֿון מלחמה=פֿעלד
וואס ברויזט און ברענט
און רײצט די ברידער קעגן ברידער.
„מחלוקת" הײס איך; תחילת קלײן און װינציג,
נאָר אין די שלאַכטן וואַקסן מײַנע גלידער;
פֿאַר מיר איז איטלאַכס קאַמף נאָר גינציג,
דו קעמפֿסט, דו זיגסט—און איך באַהערש דיך שטיל
און טו מיט דיר אלץ וואָס איך וויל.
ווילסט זײַן א גבור—טרעט אָפּ אָן א זײַט
און לאָז אלײן מיך רוהיג ליגן,
וועסט זען—פּאַמעלאַך, מיט דער צײַט
וועסטו ניט דארפֿן מער זיך קריגן—
דער שונא לעבט, די שנאה אָבער וועסטו גרינג באַזיגן.

מו׳ דער וואָלף און דער שטשור.

א וואָלף א גרויער
האָט פון א סטאַדע ביי א פויער
אַוועקגעפירט א שעפּסעלע אין וואַלד,
פאַרשטייט זיך, ניט אויף לחיים:
ער האָט איר באַלד
דאָרט אין א ווינקעלע א פּרייעם
דערשטיקט,
די פּעלכעלע אראָפּגעפּליקט,
די פליייש צוגריזשעט מיט די ציינער,
אז ס'האָבן אוש געקנאַקט די ביינער.
אז ס'איז אים שוין פון האלז געקראָכן,
לאָזט ער אביסעלע אויף שפּעטער,
און לייגט זיך צו
אויף מיטאָג־רו.
א שטשור, א נאָנטער שכן,
דערזעט, עס ליגט א פריידיקל א פעטער,
פאַרגנבעט ער זיך צווישן קוסטעלאַך און מאָך,
בייסט אָפּ פון פליייש זיך א כזית,
טראָגט אָפּ אָן שום הויות

צו זיך אין לאָך
און ואיננו - גיי געפין אים.
דער וואָלף שטייט אויף; ווי א בר=דעת
גייט ער באַקוקן זיין זאפּאַס
פון איטלאַכס זייט, לויט אלע דינים
דערזעט ער,—אוי, א שטיקל הינטער=חלק פעלט.
אז ער מאַכט עס אַ ליאַרים א געוואַלד
אין גאַנצן וואלד:
קראַול, מ'האט בדלות מיך געשטעלט!
א גנב איז געקומען,
מיין גאנץ פארמעגן צוגענומען!

———

ביי אונזער ראש=הקהל
האט עמיצער אמאל
זיין זייגערל ארויסגעשלעפט ביים שול—
אָט פונקט אזוי האט ער געשריען: גוואַלד, קראַול!

מז. דער בעל־הבית און דער חקרן.

א בעל־הבית א פראָסטער מיט א חקרן
פארפירן איינמאל צווישן זיך א שמועס
„זע, זאגט דער בעל־הבית,
„דו ביסט דאך ניט קיין נאַר און ניט קיין שקרן,
טא מאַך מיר קלאר, געווים ווייסטו עס,
פארוואס

ביי איטלאכם ענין, וואס מ'וויל נאר טאן:
ביי חברה־זאכן, סעודות, צי אסיפות,
שפרינגט דער עם־הארץ באלד ארויס פון אויבן אן;
צי איז אקעגן דעם ניטא גאר קיין תחבולה?" —
„די זאך איז פשוט אן חריפות,
נאר ס'איז ניטא דערצו קיין סגולה:
די חברות זיינען ריכטיג ווי די שטיבער."
„דהיינו?" — „הער זשע צו, מיין ליבער:
איך האָב א שטוב זיך אויסגעבויט אנומלט
און צי אריין צו זיך אין דירה;
ערשט ס'האט שוין דארט א גריל די נאָרע אירע
און זיצט ברחבותדיג און גרילט און טומלט.

מח. די ווילדע ציגן.

א פאַסטוך האט געפֿונען אין א מערה
א טשאַטע ווילדע ציגן. פֿרייט ער זיך און קלערט:
ס'איז א מציאה גאר א טייערע,
פֿון אוצרות גאלד א סך מער ווערט.
א קלייניגקייט, א גאנצע נייע סטאדע,
איך וועל פֿון איר דאך ווערן רייך אודאי,
כ'וועל מעלקן מילך און פוטער שלאגן, קעזלאך בריהען,
אמאל פון זיי א פעלכעלע אויך ציהען
און אפֿט זיך מאַכן פֿליישיג,
אבי נאר אויסהאדעווען זיי מיט חשק.
דער פאסטוך נעמט זיך באַלד צום עסק,
פֿארבעט אויף ווינטער=צייט די נייע געסט
אויף קעסט
ער רייסט אַרויס פון מויל ביי זיינע שאף
און שטופט אין יענע אן א סוף.
די אייגענע, זיי מאַכן ניט קיין סך העוות,
פֿארלאזן זיך אויף דרך=ארץ,
מ'קען זיי אָנזעטיגן מיט א תירוץ,
און טאמער הויבט מען אן זיך קרימען,

איז מיטן קאַנטשוק באַלד א סימן,—
און זאַט ניט קײַן הולטאַיעס.
אַוועק אַזוי א גאַנצער ווינטער.
דער פּאַסטוך שפּײַזט די אײגענע מיט תּרוצים
און פֿאַר די פרעמדע אַלדאָס גוטס געפֿינט ער,
און פּלוצים—
אין ערשטן זוניג־שײנעם פרילינג־טאָג,
קוקט ער זיך אום, אוי וויי אַ קלאָג,
די גאַנצע חילדע כטאַדע אויסגערונען,
זײ זײַנען אַלע אין די בערג אַנטרונען,
און זײַנע שעפּסעלאַך ביז אײנער
פּאַרדאַרט, פֿאַרחושכט הויט און בײנער.
דער פּאַסטוך גײט, פארברוגזט און פֿארשעמט,
מיט שטאָק און טאָרבע אין דער פֿרעמד.

———

מײַן פּאַסטוכל, דו מעגסט עס ווײַטער וויסן
האָסט ניט געדאַרפֿט די אײגענע פֿאַרזען
און געבן פרעמדע זײער לעצטן ביסן,—
וואָלט דיר דער אומגליק ניט געשען.

מט. דער חזיר אונטערן דעמב.

עס שטייט א חזיר ביי אן אלטן דעמב
קלייבט זשאלאנדזשעס, וואס פאלן פון דער הויך,
און פרעסט
און שטאפט אין בויך,
צולייגט זיך שווער און טעמפ.
און שלאפט און כראפעט פעסט,
רייסט אויף די אויגן, טוט א קוק
און הויבט אן גראבן אין די ווארצלען מיטן שנוק.
—דו וועסט דאך באלד דעם בוים פארדארבן!—
שרייט אים פון דעמב א ראב—
ווי באלד דו דעקסט די ווארצלען אפ,
קען ער צוטריקענען און שטארבן!—
„זאל ער כאטש פגרן, וואס קענם מיך שאטן?
איך האב מיט אים א קנאפן „משא-מתן",
אבי איך זאל די ניסלאך האבן—
פון זיי באקום איך דאך א קארג א גראבן!"
—דו אומדאנקבארער!—זאגט צו אים דער בוים—
וואלסטו נאר קוים
נעקענט א בויג נעבן דיין רוקן,

אביסל העכער קוקן,
װאָלסטו געװאוסט געװיס,
אַז איך גיב דיר די גיס!—

נ. דער שעפּסעלע.

אַ נאריש שעפּסעלע האָט אָנגעקלייבט
אַ וואָלפּיש פּעל און גייט
אַדורך אין סטאַדע א שפּאַציר
עס איז מסתם א שטיף געווען פון איר.
ווי קומען אָבער הינט פאַרשטיין געלעכטער?
זיי מיינען, ס'איז א וואָלף א עכטער
און שפּרינגען צו מיט א געהויל
און צופּן, בייסן, רייסן איר א גרויל!
זיי וואָלטן איר אויף פּיצעלאַך צובּיסן,
נאָר די פּאַסטוכעס האָבן איר דערקענט,
קוים לעבּעדיג אַרויסגעריסן
און אויף די הענט
פֿון דאָרטן אָפּגעשלעפּט.
דער בּיס פֿון הינט איז אָבער זייער טיף,
און אונזער שעפּסעלע האָט פֿאַר איר שטיף
אַ טרויעריגן לעבן אָפּגעלעבט:
געדאַרט, געניכוועט און, פאַרצאָגט,
זיך אָפּגעוואַלגערט בּיזן טויט אין ליידן
און האָט אַ צענטן שוין פאַרזאָגט:
אַ וואָלפּיש פּעל ניט אָנצוקליידן.

נא. דער פויער און דער שלאנג.

צום פויער איז א שלאנג פארקראכן
און זאגט: הער צו, מיין שכן,
אט לאמיר ביידע חבר ווערן;
דו דארפסט פון מיר קיין שלעכטס ניט קלערן
מיין גאנצע רשעות האט שוין איצט געמיטן
איך האב אפילו שוין מיין הויט געביטן...
דער פויער האקט אים אפ אינמיטן
און זאגט: דו האסט געביטן נאר דיין פעל
דיין הארץ בלייבט אבער אויפן שטעל".
און אומר ועושה—די האק א כאפ
דעם שלאנג דערהרגעט מיט איין קלאפ.

נב. די פאַס.

א שכן בעט אַ צווייטן פון איין גאַס
אַנטלייַהען אים א פּאַס
נו, מהיכי תיתי:
א טובה ניט קיין גרויסע.
אָט ווען עס האַנדלט זיך פּ״ן מזומנים,
טרעפט אָפּט, אַז מחותנים ווערן שונאים.
א פּאַס אנטלייַהען איז ניט שייך,
אַזאַ מין חסד טוט ער גלייַך.
נאָר אַז עס איז די צייַט געקומען,
ער האָט די פּאַס צוריקגענומען,
יט וואַסער אָנגענאָסן איר,
ערשט ס׳שלאָגט אַ ריח אָן א שעור.
ווייַל דער בעל־דבר, האָט אין פאַס אַרייַן
געגאָסן אַלטן שטאַרקן ווייַן.
דער בעל הבית האָט אַלע עצות אָנגעווענדט,
ער פאַרעט איר און שווייַנקט איר אויס;
ער שטעלט איר אויף דער זון ארויס,
נאָר אויסליפּטערן ניט געקענט.
ער האָט קיין אַנדער מיטל ניט געוואוסט
און מיט דער פּאַס צושיידן זיך געמוזט.

נג. צווײ אינגלאך.

—הער, שמערל,—זאָגט אמאָל א יונג צום צווייטן—
למאַי אין חדר זיצן ווי אין קייטן
אָט בעסער קום מיט מיר אין גאָרטן,
מיר וועלן דאָרטן
קאַשטאַנעס רייסן פיל מיר ווילן
צום עסן און צום שפּילן.
—גוט, בערל, אָבער הויך איז דאָך דער בוים,
דעם ערשטן צווייג דערזעט מען קוים;
ווי קענען מיר זיך קליגן
פון אים קאַשטאַנעס קריגן?
—אזוי?—זאָגט בערל מיט א שמייכל—
אויף וואָס זשע גיט אונז גאָט א שכל?
וואו ס'לאָזט זיך ניט מיט כח,
דאָרט פּרובט מען זיך מיט מוח
אָט הער מיין עצה:
זיי דו נאָר מוחל,
לאָז מיר זיך שטעלן אויף דיין פּלייצע,
וועל איך אַרויפקריכן צום ערשטן סיינק,
פון דאָרטן גיי איך שוין אליין די גאַנצע לייננ,

רײַס אָן קאַשטאַנעס פולע טאַשן
און בײדע האָבן מיר גענוג צו נאַשן.
געזאָגט—געטאָן. און שמערל הויבט זײַן חבר אויף
און שטופט אים הויך ארויף
און יענער רײַסט קאַשטאַנעס שײלט זײ אָפּ
און שלינגט מיט אַפּעטיט
און אויך מיט שמערלען װערט ער קװיט:
ער װאַרפט אים צו די שאָלאַכץ אויפן קאָפּ.

גד. די קוקאַווקע און דער האָן.

—מײַן הענדעלע, דײַן קול איז קנאַקענדיג!
—און דו, קוקאַווקעלע, זינגסט אויך גאָר טשאַקענדיג!
—נאָר דײַן געדרײ איז פֿון אן אמתן מנגן!
—און איך בין דאָך, קוקאַווקעלע מײַן גאָלד,
אַ בקי אין געזאַנג מיט אַלע תגין,
טאָ גלויב־זשע מיר, איך האָב דיך ממש האָלד
פֿאַר דײַן געצוקטן, הילכעדיגן נגון!
—און איך, מײַן אוצר, קען דיר שווערן:
עס וואָלט מיר קיינמאָל גאָרניט מיאוס ווערן,
דײַן ליבלאַכן געזאַנג נאָר שטײן און הערן.
און טאָמער וועסטו אויף אַ ווײַל פֿאַרשוויגן,
שטיי איך פֿול אומגעדולד און וואַרט:
ווען וועל איך דיך שוין הערן נאָכאַמאָל! —
—און דו באַכשופֿסט דאָך מיט דײַן נגינה־קול:
אי ריין, אי הויך אי צאַרט!
ס'אַ וואונדער די נאַטור באַשאַפֿט!
אַליין א שוואַכינקע, אַ ברעקעלע
און האָסט אַ שטים א גלעקעלע,
מיט אַ בנעימותדיגער קראַפֿט!

—אַ דאַנק, מײַן האָן, נאָר דײַן געזאַנג
איז פּשוט װי אַ הימל־קלאַנג!
קענסט פֿרעגן כאָטש דעם סאָלאָװײ...
דעם שמועס הערט א פֿױגעלע און זאָגט צו זײ:
„איר מעגט זיך חנפֿנען פֿאַר עם ועדה,
נאָר זינגען קענט איר פֿאָרט ניט בײדע!“—

פֿאַרװאָס זשע לױבט דעם הענדל די קוקאַװקע?
װײַל ער זאָגט, אַז נאָר זי געפֿעלט אים דװקא!

נה. די פלאָטקע.

קיין נביא בין איך ניט
נאָר אַז איך זע: אַ זומער-פויגל פליט
אַרום אַ ליכט, ווייס איך גאַנץ גוט,
אַז ער איז שוין קאַפּוט.
אָט דאָס איז בלויז ערשט אַ הקדמה,
דער עיקר משל קומט נאָך פאָרנט;
נאָר ווי א גוף האָט א נשמה,
דאַרף ער זיין מיט א מוסר-וואָרט באַוואָרנט.
מיין ליבער פריינד, האָסט מורא פאַר אריכות,
ווייל עפּעס ווי אַ דרוש מאַך איך עס?
מ׳שטיינס געזאָגט: איך בין שוין ניט קיין אינגל,
און ס׳פּלאָנטערט זיך א ביסעלע דער צינגל.
די לופט ווערט אָסיען-צייט פאַרכמורעט
און מענשן עלטערע—צודורעט.
נאָר פאָרט מעגסטו געדולדיג הערן,
וואָס איך דיך פון מיין פראַקטיק לערן;
פאַראַנען יונגע לייט, וואָס קלערן:
אַ שטיף, אַ לאַך און א קאַטאָוועס
דאָס מעג מען זיך דערלויבן;

געווים, נאָר אָפּטער טרעפט—דו מעגסט מיר גלויבן—
אַז מענשן שטיפּן מיטן מלאך־המות.
דערפון, מײַן פרײַנד, זײַ שטענדיג נזהר,
ווײַל אויב ס'איז אלץ דיר אײַנגעגאַנגען ביז־העֶר,
וועט אָבער סוף כל סוף
אויף דיר אַראָפּקומען אַ שטראָף.
דאָס איז שוין אַ גענעץ פון אײַזן,
און אָט דעם סוף פון שטיפערישע גרײַזן
וועט דיר דער ווײַטערדיגער משלע באַווײַזן.

— — — —

איך ווײס ניט וואו און ווען,
אַליין בין איך דערבײַ אויך ניט געווען,
נאָר ערגעץ בײַ אַ טײַכל האָט
אַ פּאַרטיע פישערס ווענטקעלאַך פאַרלאָזן.
אין יענעם טײַכל גראָד
לעבט זיך אַ פלאָטקע, שעלמיש־שטיפעריש צולאָזן,
און פלאָנטערט זיך און מאַכט א לוסטיגן שפּאַציר.
אַ פישער זיצט דאָרט אָפּט
מיט קלאַפּעדיגער האַרץ און האָפּט:
אָט, ס'גיט אַ צי, אַ ריר...
ער שלעפּט די ווענטקעלע ארויס—ניטאָ דער וואָרעם!
דער פישער ווערט אין כעס,
עס איז ניט קלאָר אים,

וועֶר מאַכט עֶס דאָ מיִט איִם אַ שפּאַס?
נאָר דאָס איז אונזעֶר פלאָטקעֶס שטיִפעֶריַי:
פאַרגנבעֶט היִנטעֶרוויַילעֶכס איִטלאַכס מאָל אויפ׳ס ניַי
גיִט זיִ דעֶם וועֶרעֶמל א צופּ,
צוריִק איִן וואַסעֶר פליִנק א שופּ,
און רופט איִר קנאַק-ניִסל.
עֶס זאָגט צו איִר אַ חברטאָריִן:
דו ביִסט צו חוצפּהדיִג א ביִסל;
קנאַפּ אָרט איִן טיַיכעֶלעֶ דעֶם קלאָרן?
למאַי זיִך דוקא רוקן
פונקט דאָרט וואו ס׳איִז מסוכּן?
געֶדיַינק, איִך זאָג דיִר, קריִך ניִט נאָנט איִן פיַיעֶר,
עֶס קעֶן דיר קאָסטן טיַיעֶר.
דאָס גיַיט דיִר איַין א מאָל צוויַי-דריַי,
צום סוף פאַלסטו אריַין און שוין פאַרביַי...
נאָר מוסרן א נאַר—פונקט ווי אַ טויבן.
די פלאָטקעֶ העֶרט און וויל ניִט גלויבן.
וואָס איִז—איִך ביִן א סגי-נהור?
איִך זעֶ ניִט וואָס דאָ טוט זיִך?
אָט איִז אַ וועֶנטקעֶלעֶ, ווי שטיִל זיִ רוט זיִך,
נאָר ס׳זיִצט אַ פיִשעֶר דאָרטן אויבן,
שטעֶלט אָן זיַין אויג און אויעֶר...
און נאָך... און נאָך... אָט גאַנצעֶ חמריִם,

און אלע אין איין לייִנג און פּאָרים...
נישקשה, האָט קיין פּאָרכט,
דיין הברטאָרין קוקט און האָרכט...
אָט זע, ווי איך גיב דאָ אַ טשעפּ,
דעם ווערעמל אַ שלעפּ,
אַ טאַפּ, א גלעט, א קוש אים,
און אָט א צווייטן און א דריטן...
די בּריהדיגע שווימערקע,
בּאַרימערקע
בּאַווייזט באמת קונציגע חידושים.
נאָר פּלוצים, גאָר אין מיטן
איז זי שוין אויף א האַטשעקל געהאַנגען,
און שוין צו שפּעט איז זי דערגאַנגען,
אַז ווער עס לויפט צום נעץ דער ווערט געפאַנגען.

נו. דער שיפער און דער ים.

ארויסגעשפּיגן האָט דער ים דער טיפער
א שיף־ברוכיגן שיפער.
פון פלאָגעניש און שרעק
צוכעסנט ער זיך אָן אַן עק,
דעם ים מיט טויטע קללות שילט ער.
„אלץ דו—זאגט ער—מיט דײַנע שווינדלערײַען!
אָט ליגסטו וויגסטו זיך א רוהיגער, פארקילטער,
ווי קונציג־קלוג דו קענסט זיך שטיל פאַרטײַען
פאַרנארסט דעם גלויביגן א פרישן א געזונטן
באַלד אָבער ברויזן דײַנע קאָכיגע געדערים
און שלײַדערן אהין־אהער אים
פארשלינגען אים אין דײַנע טיפע גרונטן״!
עס ענטפערט אים דער ים:
דו שילסט מיך אן א טעם!
אין מײַנע וואסערן ניטא קיין שום סכנות;
און אויב עס קאָכן, ברויזן מײַנע נירן,
האב איך אליין, מײַן שיפער, ניט געטאן עס,
דאס גייט דער ווינט דער גרויזאַמער אויף מיר שפּאַצירן!
מײַן שטילע רו בארויבט ער,

די פּאַליעס וואַרפט ער, הויבט ער
און שפּילט זיך אויך מיט שיפן אן רחמנות!
אט גיב נאר איצט א בליק אויף מיר,
חי שטיל איך ליג און טו זיך ניט קיין ריר,
ווייל ס'איז ניטא דער שטיפער, דער זעפיר...
פּרוב לאז אויף מיר א שיף, נישקשה,
קענסט זיכער זיין פּונקט ווי אויף דער יבשה..."

———

נו יאָ, דערטרונקען וואלט ער ניט געוואָרן,
אָן ווינטן אבער קען מען אויך ניט פאָרן...

נז. דער מוק און דער לייב.

ניט לאַך
פון חבר וואָס איז שוואַך
און זאָלסט אים ניט פאַרשעמען;
די שוואַכע קענען אויך נקמה נעמען.
אָט הער אַ מעשה מיט אַ מוק,
ווי ער האָט זיך גערעכנט מיטן לייב דעם גבור,
וואָס פלעגט ניט וועלן שיינקען אים אַ קוק.
דער קליינער שרץ טראָגט די חרפה ניט אַריבער;
ער מוז באַווייזן אָט דעם גרויסן העלד,
אַז ער לעבט אויך דאָ אויף דער וועלט.
ער קומט אַראָפּ און זשומעט אָן אָן אויפהער,
ווי הילכיגע סיגנאַלן פון אַ שופר:
דעם לייב דערקלערט ער קריג.
דער לייב טוט תחילת גדולדיג אַ בליק
און מאַכט דערפון זיך אַ געלעכטער.
דער מוק משמעות איז אַ כעסן
און מיינט ניט אויפצופלייסן.
ער פליט אַרום, שפּירט אוים ווי אַ סאָלדאַט אַ עכטער,
זוכט ערטער שוואַכערע אַזוינע

וואו שטאַרקער אָנגרײַפן דעם שונא.
ער פליט גאַלאָפּ
צום אויג, צום אויער, אויפן קאָפּ,
לסוף שטעלט ער זיך אָפּ
בײַם שונא אויפן סאַמע פלײצע
און טוט אַ גיפטיג־טיפן שטאָך אים.
דער קלײנער דרײסטער חכם
איז נאָך דערמיט אלײן ניט יוצא;
אַז יענער פּרובט אים מיטן עק פאַרטרײַבן,
געפינט ער זיך אַן אַנדער עצה:
צום שונא אויפן שטערן זיך פאַרקלײַבן
און אויפן נאָז און צווישן זײַנע אויגן
און האַלט די בלוט נאָר אין אײן זויגן
און שטעכט אים מיטן פּיסקעלע דעם שאַרפן
דער לײב הויבט אָן זיך וואַרפן
און צאַפּלען מיט פאַרדרוס,
ער טרײסלט מיט דער גריווע, שאָקלט מיטן קאָפּ.
דער מוק איז אָבער ניט קײן טרוס,
טראָמײטערט די סיגנאַלן מיטן טראָפּ
און פליט ארום
פון נאָז צום אויער און פון קאָפּ צום פוס
און בײַסט און שטעכט אים אומעטום.
דער לײב ווערט דול און ווילד,

עֶר קריטשעֶט מיִט די צייִנעֶר, ליאַרעֶמט, בריִלט,
די עֶרד מיִט זייַנע נעֶגל קריִצט עֶר,
עֶר צאַפּלט זיִך און שפּריִנגט
און טאַנצט און היִנקט
א אָנגעֶווייַטאָגטעֶר צוהיִצטעֶר.
פון די משונהדיִגעֶ קולות
צוטרייַסלט זיִך מאויִמדיִג דעֶר וואַלד,
א בייַזעֶ אימה אויף די חיות פאַלט;
הייַנט גיי דעֶרציִיל עֶם,
אַז דאָס האָט אַליִין אַ מוק געֶמאַכט...
דעֶר לייַב וואַרפט זיִך אַניִדעֶר אָפּגעֶשוואַכט
פאַרחלשט אויפן גראָז
און סאָפּעֶט, כראָפּעֶט מיִטן האַלז און נאָז,
לסוף גיִט עֶר זיִך אונטעֶר.
דעֶר מוק, באַפריִדיִגט, פריִש און מונטעֶר,
זיִנגט היִלכיִג א ניצחון=ליִד
און פליִט
טראָמייַטעֶרנדיִג נאָנט און וויַיט
זייַן דרייַסטעֶ העֶלדיִשקייַט.

נח. דעם לייבס ערציהונג.

דעם קיסר=לייב האט גאט געבענטשט מיט א בן=זכר.
איר קענט מסתם די חיהשע נאטור:
א לייב א יאריגער
איז שוין א לייט א בחור,
א ביינין=יארערדיגער, האריגער,
מיט א גיגאנטישער פיגור.
דער טאטע זעט און קלייבט הנאה,
פונדעסטוועגן פארטראכט ער זיך ניט אויף המצאה:
דער זונדל וואקסט אין וואלד א גרויסער בור.
ער דארף דאך באלד שוין די מלוכה ירשנען,
היינט ווי וועט ער רעגירן,
ווי חתמנען פאליטישע פאפירן
און ביי געלעגנהייט א ביסל דרשנען?
אודאי מוז מען זיך באמיהען
דעם יונגן לייבעלע ערציהען;
נאר וועמען קען מען בעטן, דינגען, צי באפוילן,
מחנך זיין דעם בן דעם וואוילן?
דעם פוקס? יע, דער איז קלוג,
פארמאגט ער אבער שווינדלעריי גענוג,

אַ קנאַפּע תּורה פאר א מלך.

דעם קראַנט? א גאנץ געלאַסענער סאָלידער
ער קריכט זיך טאָג און נאַכט פּאַמעלאַך,
צווייִ טריט פאָראויס, איין טריט צוריק באַלד ווידער,
ער שפּילט זיך קערנדלאַך אליין
און איז בכלל א גרויסער בעל־הבית;
איין פעלער נאָר: די חיהלע איז קליין
און קוקט ניט ווייטער פון איר נאָז,
היינט וואָסער תּורה קען זי געבן
דעם לייבל, וועמעס מלכות־אויג דאַרף שוועבן
אויף א מלוכה, גרויס און ברייט גאָר אָן א מאָס?
און אפשר נעמען גאָר דעם טיגער?
ער איז שוין ניט קיין קורצזיכטיגער,
אויך ניט, ווי אונזער פיקסל, א באַטריגער;
ער איז א שטאָלצער יונג אַ כוואַט
אין הלכות־טאַקטיקע אַ גרויסער ידען,
נאָר איין זאַך קען דעם יורש־עצר שאַדן:
דער רבי איז אַ קנאַפּער דיפּלאָמאַט,
אין בירגער־רעכט אַ שוואכע בקיאות,
זיין פּסק איז שטרענג און קורץ אָן שהיות;
א קיסר אָבער מוז דאָך קענען לאַדען
מיט כל המינים בריות
און זיין אליין א שוּלט, א מיניסטער, א סאָלדאַט!"

בקיצור: אין דער גאנצער וואלד=קהילה
ניטאָ קיין איינציגער אפילו,
(אויך ניט דער עלפאַנט דער באַוואוסטער,
וואָס איז ביי אַלעמען א מוסטער
פון א געלאַסענעם בר=דעת,
קלאָר אין זאַקאָנעס ווי א רב אין ש״ס...)
דער קיסר זאָל אים קענען געבן
זיין יורש=עצר פאַר א רבין...
דארף איינמאָל פונקט געשען,
א אָדלער קומט צום לייב צופליהען.
דעם קיסרס צער דערזען—
(געווען א פויגל מיט לבבות
און קלוג, געלערנט, קיין קאַטאָוועס!)
דערקלערט ער באַלד דעם קיסר זיין ידיד,
פאַר אים וועט ער ניט ווערן מיד
פארגעמען זיך זיין זון ערציהען.
דער לייב איז פשוט זיך מחיה,
אָט איז א גוטער פריינד א הייסער!
אָט איז א ליבשאַפט א געטריייע:
א קיסרס זון וועט לערנען ביי א קיסר!
מ'שיקעוועט דעם בחור אוים,
דער אָדלער נעמט אים אין זיין שוים
און פליט מיט אים אוועק צו זיך אין הויז.

אוועק א יאָר און צוויי. דער לייב וויל וויסן,
ווי גייט עס דאָרטן מיט זיין בן,—
און ווער עס איז נאָר דאָרט געווען,
גיט אָפּ דעם לייב די בעסטע גריסן,
יעטווידער פויגל קען אים גאָר גענוג ניט לויבן;
זיין שיינקייט, וואוקס, געלערנטקייט—גאָר ניט צו גלויבן.
לסוף, צום ריכטיגן טערמין,
קומט אָן צוריק דער יורש־עצר;
דער קיסר שיקט אהער־אהין,
פאַרבעטן איטלאַכס שעצער
פון קענטעניש און אַלע זיבן זאַכן;
ער וועט פאַר זיי אַ סעודה מאַכן,
זיין ליבער בן
וועט ווייזן וואָס ער ווייס און קען,
און ס'וועט נאָך עפּעס וויכטיגעס געשען.
עס קומט אַ גרויסער צבור,
און איינער קוקט דעם אנדערן אַריבער
צו זען דעם חכם און דעם גבור,
וואָס דאַרף ביי זיי אַ מושל זיין א ליבער.
דער קיסר זאָגט: מיין טרייער זון,
דו זעסט—פאַר מיר גייט אונטער שוין די זון,
איך בין שוין אלט און שוואַך,
און דו ביסט יונג און שטאַרק, געלערנט אויך אַ סך.

טאָ וויַז זשע פאַרן פאָלק אַלץ וואָס דו ווייסט,
און איך וועל רוהיג דרייסט
דיר איבערגעבן די מלוכה.
ווי ליב וועט מיר זיין מיין מנוחה,
אַז מיין געבענטשטע פאָלק און לאַנד
געפינען זיך ביי דיר אין פעסטער האַנד!..
דער יורש זאָגט: „אדוני מלך,
איך קען פאַרזיכערן אָן מורא,
אַז איך קען קלאָר דעם אַדלערס תורה,
אויף יעדער קשיא ענטפערן דיר וועל איך
ווי ס׳לעבן פויגלען, קליינע פויגעלאַך
פון אַלע מינים, פאַרבן בלעריי,
ווי ס׳זעהען אויס ביי זיי
די קעפעלאַך און פליגעלאַך און פעדערלאַך
און מיילכעלאַך און אויגעלאַך
און הויט און ביינדעלאַך און עדערלאַך
און ווי זיי בויען זיך א נעסט
און לייגן אייעלאַך און זיצן אויס
און האַלטן זיי געטריי אין שויס
און פליהען זוכן פאר זיי קעסט,
וואוהין זיי פליהען אין די גרויסע פרעסט,
איך האָב אויף אַלץ געניויע אַטעסטאַטן.״
דערהערנדיג דעם דרוש דעם גלאַטן,

וועֶרט אומעֶטיִג דעֶם קיֵיזעֶרלאַכן טאַטן;
דיִ חיות שטייֵעֶן אָנגעֶכלאָזן,
דיִ מאָרדעֶם צו דעֶר עֶרד אַראָפּגעֶלאָזן.
און צו שפּעֶט איִז דעֶר קיסר עֶרשט דעֶרגאַנגעֶן,
אַז עֶר וועֶט ניִט דעֶרגרייֵכן זיַין פאַרלאַנגעֶן.
געֶלעֶרנט טאַקי האָט דעֶר זון א סך,
נאָר אַליץ ניִט צו דעֶר זאַך;
וואָס טויג דיִ תורה פון א עוף
פאַר דעֶם, וואָס לעֶבּט מיִט חיות, בהמות, שאָף?
און ווי א לייֵב זאָל זיִך ניִט מיִהעֶן
מיִט פשטיִם טויזנטעֶר און ראיות
פארטייַטשן „פליִהונג“ פאַר דיִ חיות—
אָן פליִגלעֶן וועֶלן זייֵ ניִט פליהעֶן...

נט. די וויוויערקע ביים לייב.

א וויוויערקע האָט ביי א לייב געדינט,
איר אויסקומעניש כשרדיג פארדינט
און קריגט דערפאר
פון האַר
א צוזאָג אויף א אָנשטענדיגן שכר:
א וואָגן פול מיט ניס.
א טייערע הבטחה גאנץ געוויס;
נישמער אין דער הבטחה
איז קנאַפּ־וואָס מזל ברכה.
די וויוויערקעלע הונגערט נעבאך צו,
קוים שלעפּט זי נאָך די פיס,
און ארבעטנדיג, פאַדענדיג אָן רו,
דערזעט זי אָפּטער, לויפנדיג פאַרביי:
די חברטאָריגס שפרינגען אויף די צווייגן
און קנאקן ניסלאַך לעבעדיג און טריי
און זי מוז נעבאַך הערן, זען און שווייגן.
אמאָל טוט זי א שפּרונג צו זיי
און כאַפּט א ניסעלע צי צוויי
אינמיטן אָבער, אָנגעפּרייט זיך קוים,

מ׳רופט איר שוין אוועק;
זי איז דאָך אָבער א שכיר־יום
איז צו איר גאנצער פרייד א סוף אנ׳עק!
אזוי פארגייען טעג און יאָרן,
די וויוועווערקע איז אלט געוואָרן,
פארמוטשעט, אויסגעהונגערט, שוואך,
און האָט זיך אויסגעשתדלט א אָטסטאַווקע.
מ׳מוז אויך זאגן צו איר פריצס שבח:
זיין וואָרט האָט ער געהאלטן דוקא,
געשיקט זיין וויוויערקע א וואָגן ניס
און טאקי מן המובחר: גרויס און פעט און זיס.
פאַראַן דא אבער איין חסרון:
די וועוויערקעלע האט שוין אירע ציין פאַרלארן.

ס. דער מוסר און די שלאנג.

מ'זאגט אפילו, אז ביי די טייוולאָנים
איז קנאפּ־וואס דאָ ישרנים,
נאָר דאס איז ניט אינגאנצן ריכטיג.
פאראן אן אלטער משל; ווער עס קען אים,
דער ווייס, אז אויך אין סאמע גיהנום
איז נאך דער יושר וויכטיג.

———

אין גיהנום, וואו עס זיצן אויך אַודאי
דער מוסר און די שלאנג, האט מען א מאל
געמאכט א פייערלאכע פראמענאדע.
שפאצירן טשאטעסווייז רשעים אן א צאל,
פון ערשטן ביזן לעצטן מדור,
פון שורע־בורע און פון גאלדן־אדער.
דארף פלוצלינג אויסקומען דעם מוסר מיט דער שלאנג
צונויפטרעפן זיך אויפן גאנג
און ביידע שפאַרן, האמפערן זיך לאנג
ווער בילכער איז צום גיין פאראוים,
ס'הייסט: ווער קען זיך מיט מער חטאים רימען.
דער מוסר שטעלט זיין צונג ארויס

דיִ שלאנג דעָם גיִפט וויִ עָר איִז גרויס—
אויף זייער זיִנדיִגקייט א סיִמן.
דעָר שר של גיהנום זעָט עָס
און זאגט: נו יעָ, פאראן ביי ביידן
דיִ ריִכטיִגעָ „פריִמעָטעָס,"
אז איִר געָהעָרט געָוויִס ניִט איִן גן־עדן,
און דא איז טאקיִ אייעָר ארט באמת
נאר אויב איִר שפּארט זיִך פאר א מזרח־שטאט
מוז איִך אייך זאגן אן א רמז,
אז ביִלכעָר איִז דעָר מוסר גראד.
אויף ביימן טאקיִ, שלאנג, ביִסטו א מייסטעָר:
שארף, גיִפטיג, טויטלאך איִז דיין ביִס.
נאר דו קעָנסט בייסן רק פון נאנט;
דעָם מוסרם צייִנגל אבעָר איִז מיִר גוט באקאָנט:
פון דיין גיִפט איִז עָר שעָדלאכעָר געָוויִס,
וויִיל איִ פון נאנטן א פון וויטן בייסט עָר,
און וויִפיִל רשעות דו זאלסט ניִט צוטאן—
איִן גיהנום קומט נאָר איִם דעָר אויבנאָן,
דעָריִבעָר—
זייִ מוחל, שלאַנג, לאז איִם אריִבעָר.

סא. דער מאגנאט.

פארצײַטן האט א שר פֿון די מאגנאטן די געװיסע
פארלאזן זײַנע פרעכטיגע סאלאָנען
און איז אװעק אין די מקומות פון פלוטאָנען:
ס'הײסט, אײַנגענומען פראסט א מיתה.
לויט די אמאָליגע מנהגים,
קומט באלד דער מלאך־דומה, טוט א זאג אים:
דײַן נאמען און עסקים—זאג מיר מיט א טאלק!
—„פֿון פרם בין איך א סאטראפּ,
געהאט צו שאַפן אויף א גאנצן פאלק;
נאר מײַן געזונט פֿלעגט רק זײַן שװאך און קנאפּ,
האב איך געטראגן בלויז דעם נאמען שר,
געװעלטיגט אבער האט מײַן סעקרעטאר.״
—און װאס פֿלעגסטו אלײן טאן, ליבער האר?—
—„כ'פֿלעג נאר אין שיסל און אין בעכער קוקן
און חתמענען, װאס ער פֿלעגט אונטעררוקן.״—
—גיך פירט אים אין גן־עדן אפּ!
א יונגער מלאך שאקלט מיטן קאפּ
—נעהערט אמאָל א סברה?
אזא מין פוילער שררה,

וואס טוט קיין זאך ניט, רק ער לעבט אין פריידן,
זאל ירשענען א חלק אין גן=עדן?—
—מיין קינד, דו זעסט דאך, אז דער האר
איז, לא עלינו, גאר א גרויסער נאר;
היינט ווען ער וואלט נאך מיט זיין קראפט
געפרובט באווייזן בריהשאפט,
ביסטו א מבין, פיל אומזיסטע טרערן
עס וואלטן איבער אים פארגאסן ווערן?
אט טאקי נאר דערפאר
קומט אים א גרויסער שכר,
וואס ער האט ניט געשטערט זיין קלוגן סעקרעטאר!

כ'האב נעכטן אין געריכט געזען א דיין:
נו, ער וועט אין גן=עדן שוין געווים אריין.

סב. דער אלטער און דער טויט.

עס גייט אן אלטיטשקער אין דרייען איינגעבויגן
און טראָגט אַ פּאַק אַ גרויסן אויפן פּלייצע;
עס מישט אין קאָפּ, עס שווינדלט און די אויגן,
נאָר שלעפּן מוז מען, ס'העלפּט נישט קיין שום עצה.
טיף קרעכצט ער אונטער זיין צו שווערער משא,
פון שווייס איז שוין זיין העמד א נאַסע,
לסוף שטעלט ער זיך אָפּ אין וועג,
ער לייגט דעם פּאַק אויף דר'ערד אַוועק
און זעצט זיך צו דאָרט נעבן טויער,
פאַרטיפט אין צער און טרויער.
—געוואַלד, למאַי ווערט גאָר דער אָרימאַן געבאָרן,
אַז שוואַרץ און פינסטער זיינען זיינע יאָרן...
דער ביסן ברויט
קומט אָן מיט טויט,
אין שטיבל פינסטער, שמוציג, איינג,
די קינדער ליידן אַלע קריינק.
היינט הויבט זיך אָן א סדר
פון מאַכן שיך און קליידער,
ראש חדש שיקן געלט אין חדר.

אַזוי איז יעדער טאָג
פול זאָרג און פלאָג.״
און קרעכצנדיג און שילטנדיג זיין נויט,
פאַלט ער אַריין אין יאוש, רופט אויף זיך דעם טויט.
דער מלאך־המות
פֿאַרשטייט ניט קיין קאַטאָוועס
ער קומט אַראָפּ צום אַלטן
און פֿרעגט אים מיט אַ טאָן אַ קאַלטן:
„וואָס רופֿסטו מיך, מענש, לאָז מיך הערן!״
דערזעען דעם טויט ביים זייט
ווערט יענער בלאַס ווי קרייט
און זאָגט: אָך יע, פֿאַרגיב מיר אָט דעם פּאַק דעם שווערן!—

———

איר ווילט א פירוש נאָך דערויף?
עס ליגט דאָך אויבן אויף:
דער לעבן מעג זיין ווי פאַרדאָרבן,—
אַלץ בעסער ווי געשטאָרבן.

סג. די פויערים און דער טייך.

א טײַכל האָט זיך פּסח־צײַט צולאָזן
און האָט פאַרפלײַצט די לאָנקעס מיט די גראָזן,
די פעלדער מיט די תבואות,
אַ פערד, אַ שעפּסעלע, אַ קו,
א מיל, אַ שטוב, דעם שטאַל דערצו,—
וואָס נאָר זי טרעפט, באַלד נעמט זי צו עס.
עס שטײַט אין דאָרף אַ קלאָג א יאָמער:
די גאַנצע ביסל האָב און גוטס ניטאָ מער.
די פויערים פאַררופן אַן אסיפה
און נאָך וויכּוחים קאָכיגע און טיפע
בלײַבט: גײן צום גרויסן שכנותדיגן טײַך,
באַקלאָגן זיך אין זײַנע אויערן,
פאַר וואָס זײַן קלײנער חבר איז צו אים ניט גלײַך.
אָט ער פליסט רוהיג און געלאַסן
פאַרבײַ די גרעסטע שטעט, די שענסטע גאַסן,
און רירט ניט אָן קײן פרעמדע מויערן,
הגם ער איז אין וואַסער זײער רײַך.
נאָר קומענדיג צום טײַך גאָר נאָנט
האָט יעדער פויערל דערקאָנט

דאָ שווימענדיג ביי אַלע ברעגן
אַ גרויסן טייל פון זיין פאַרמעגן.
באַלד האָבן זיך די אָנקלאָגערס פאַרטראַכט:
דער גרויסער טייך וועט זיין מסתמא טויב
צו אַלע קלאָגערייען וועגן רויב,
אויב אַלץ ווערט אים געבראַכט.
און באַלד, ניט רעדנדיג קיין וואָרט,
פאַרלאָזן זיי דעם אָרט.

סד. דער פארשווענדער און די שוועלבל.

געווען אמאל א יונגער בחור,
וואס האט אויף נארישקייט אזוי פיל געלט פארדארבן,
אז ס׳האט אים קיינמאל ניט געקלעקט דעם טאטנס וואכער.
און אז דער רייכער מאטע איז געשטארבן,
האט ער צו דער ירושה זיך געטאן א נעם,
און ס׳איז געגאנגען ווי אויף פוטער,
אזוי אז באלד איז אים פון דעם
געבליבן נאר—איין פוטער,
איז דאס, ווייל דאמאלס איז געווען
די ווינטער-צייט אין גרעסטן ברען,
האט ער געשראקן זיך פאר קעלט.
נאר איינמאל האט דער וואוילער יונג דערזען:
עס פליט א שוועלבעלע פון פעלד.
טראכט ער אזוי:
„דאס וויים דאך יעדערער גענוי,
אז שוואלבן קומען נאר פאר זומער,
טא זאג זשע מיר, מיין ליבער פוטער,
אויף וואסער גוטע יאר טויגסטו מיר?
אויב דו בּיסט ווינטער מיר געווען א פריינד א גוטער,

װעסטו מיר איצט נאָר זײַן צו לאַסט,
בעת איך שפּיר שױן דעם געטרײַען גאַסט,
װאָס װאַרעמט און באַשײַנט די װעלט
און מאַכט אַ סוף צו פראָסט און קעלט.״
ניט לאַנג געװאַרט,
האָט ער פאַרזעצט זײַן פוטער אין לאָמבאַרד.
פאַרגעסן האָט ער אָבער דאַן,
אַז ס׳איז א װערטעלע פאַראַן:
„איין שװעלבל מאַכט נאָך ניט קײַן זומער!״
און טאַקי באַלד, איך װײס ניט װי,
האָט אָנגעהױבן זיך דער אמתער „ויהי,״
א סדרה פול מיט צער און קומער!
דער װינטער איז צוריק געקומען,
באַדעקט די שײַבעלאַך מיט בלומען.
עס שרפעט גאָר אין דרױסן
פון פראָסט דעם גרױסן,
דעם בחור ציטערט יעדער גליד,
נאָר זײַן געטרײַען פוטער האָט ער ניט.
ער לױפט מיט כעס
פון גאַס צו גאַס.
װאָלט ער די שװעלבעלע געפּאַקט
װאָלט ער אױף פיצלאַך איר צוהאַקט
אַמאַי צוליב איר בשורה אָט דער גוטער

האָט ער פאַרשפּילט זײַן לעצטן פוטער.
נאָר יענע שוועלב איִז פון קעלט און נוִיט
איִן נאָם געלעגן טוִיט.

סה. דער וואלד־פארלאמענט.

מעג זיין א וואסער ס'איז רעזשוים,
אויב נאר דער פירער איז א פאלשער מאן,
וועט ער שוין אויסזוכן א פלאן,
ווי מיסברויכן מיט אים.

———

עס האט אמאל דער וואלף דער רשע
צום לייב דערלאנגט א אונטערטעניגסטע בקשה,
מ'זאל אים פאר א עלטסטן אויף די שעפסן מאכן.
געהאט האט ער צו לייביכען א בריף
פון איר באקאנטן פוקס, אז ער האט א באגריף
אין אלע מינים קהלשע זאכן.
נאר וויל דער וואלף האט דאך א שלעכטן שם,
וואלט זיין אביסל ניט באקוועם,
גלאט הענדום־פענדום אים באשטימען;
ס'וואלט זיין א שלעכטער סימן
מכוח אונזער לייבס מלוכהשער סיסטעם.
האט מען געהייסן באלד
די חיות אויפרופן אין וואלד
און זיי האט מען באפוילן,

אז וואָס מ'ווייס פון וואָלף זאָל מען אלץ זאָגן,
קיין שום זאך ניט פארהוילן,
און נאָכדעם וועט מען אַלץ דעם לייב דערטראָגן.
די חיות האָבן זיך פאַרקליבן,
און לויט די טענות, על פי־יושר,
איז אונזער וואָלף א צדיק גאָר א גרויסער.
און ביי דעם עולם איז פארבליבן,
מ'זאָל דערלאנגען אים א „כוח והרשאה",
אז פאר א שעפסן־היטער איז ער ראוי.
איז דאָך פאַראַן דאָ א „ואם תאמר":
צי האָבן אויך די שאָף געוואָלט דעם שומר?
איז אָבער שוין אן אלטע שיטה
ביים לייבס אלייןהערשינער שליטה:
אן עצה פרעגט מען ביי די ווילדע חיות,
מיט שעפסן מאכט מען ניט קיין שום הויזות:
מ'רופט זיי נאָר אין באַינע צו דער שחיטה.

כו. די קרא

ווער ס'וויל מ'זאל פון אים ניט לאכן,
זאל נאר פון זיך קיין פירוש מאכן,
ניט קריכן אין די הויכע פענסטער,
ניט וועלן זיין דער בעסטער און דער שענסטער.

א קרא האט אנגעשטאפט אין עק
א בינטל פאווע-פעדערן
און איז אוועק
מיט פאוועס אין שפאציר,
געוואלט פאר יעדערן
פון איר ליבהארציגער משפחה
בארימען זיך מיט איר מערכה;
מ'זאל זיך חידושן אויף איר
און לויפן אויף טשיקאוועס
זען ווי זי פראנטעוועט מיט פאוועס,
אין גאנצן וואלד די שענסטע צירונג.
נאר ס'איז נאך ניט אוועק קיין שעה,
האט אונזער גדולדיגער קרא
באצאלט גאנץ טייער פאר איר פירונג:
די פאוועס האבן איר צופיקט,

די פֿעדערן צופּליקט
און איר געלאזן מיט איר יחוס
אין הוילע פּליכעס.
קוים לעבעדיג פון זיי אנטלאָפן,
האט זי א מחנה קראען אנגעטראפן
און האט געפּרובט מיט זיי זיך האלטן נאנט,
נאר דארט האט מען די פליכעוואטע ניט דערקאָנט
די קראען האבן איר געצופּט, געביסן,
און ביזן לעצטן פֿעדער אויסגעריסן.
ערשט דאַמאלס האט די קרא פֿארשטאנען,
אז זי איז פון די קראען אפּגעשטאנען,
צו פּאוועס אויך ניט צוגעשטאנען.

דערצו וויל איך א מעשהלע דערציילן:
אברהמל שיינקערס מיידל חוקע
האט זיך פֿאַרגלוסט א מאן א יחסן דוקא,
ווײַל זי קען אלף קערבלאך ציילן.
האט זי געפּאַקט א גבירס א זון.
איז וואס דער סוף דערפֿון?
די נײַע קרובים האלטן זיך גאר אין איין בלאָזן,
די אלטע האבן איר פֿארלאָזן;
איז אונזער האָפֿערדיגע חוה
געבליבן ניט קײַן קרא און ניט קײַן פּאַווע.

סז. צוויי פעסער.

עס פֿאַרן פֿעסער צוויי:
אַ פֿעסל ווײַן אַ יוסטע
און נאָך אײנע אַ פּוסטע.
די ערשטע פֿאָרט פֿאַמעלאַך אָן געשרײַ,
די צווייטע דונערט, טומלט, שרײַט
און לאָזט אַ שטויב אין אַלע זײַטן;
ווער ס'גייט אַדורך פֿאַררוקט זיך אָן אַ זײַט,
דערזעהענדיג די פֿאַס פֿון ווײַטן.
נאָר כאָטש זי ליארעמט, האַוועט שענער,
א גוטן טרונק באַקומט מען פֿאָרט פֿון יענער.

———

און דער וואָס מאַכט פֿון זיך א טומל אין דער גאַס,
איז ער ניט גלײַך צו אָט דער פּוסטער פֿאַס?

I.

העברייאיזמען:

זייט 6 שורה 4 פון אונטן: מדבר—פאַרגעלייגטער חתן
„ 7 „ 7 „ איבן: נכבדות—א שדוך
„ 10 „ 5 „ אונטן: קושן די מזוזות—גיין פון דאַנען
„ 12 „ 7 „ „ עובדא—אַקציע, טאַט.
„ 15 „ 1 „ אויבן: אוקינוס—אָקעאַן, גרויסער ים.
„ „ „ 5 „ אונטן: אָן שהיות—ניט געזאַמט.
„ „ „ לעצטע: נתפרסם—באַרימט.
„ 16 „ 10 „ איב: פליאה—וואונדער.
„ „ „ 7 „ אונטן: נעונד—פאַרוואָגלט.
„ 18 „ 3 „ אויבן: הפלאה־מעשות—וואונדער־מעשות
„ 21 „ 4 „ „ מדות־רעות—שלעכטע געוויינהייטן
„ „ „ „ „ אונטן: זהב טהור—ריינע גאָלד.
„ 23 „ 7 „ אויבן: אשת־אישניק—א מאַן, וואָס זינדיגט מיט א פרעמדער פרוי.
„ 26 „ 6 „ „ טהור־טמא—ריין צי אומריין.
„ „ „ 9 „ „ מצרף זיין—צורעכענען.
„ „ „ 10 „ „ הילך—גאַנג.
„ 27 „ 2 „ „ ימים הקדמונים—פאַרצייטן.
„ „ „ 8 „ „ אבר מן החי—פון א לעבע־דיגער זאַך.
„ „ „ 9 „ „ מגלה־זיין—אויסזאָגן.
„ „ „ 13 „ „ חייב—שולדיג.
„ „ „ 16 „ „ קהל ועדה—ברייטער עולם
„ „ „ 4 „ אונטן: עגלה־ערופה—א קרו[illegible]ן.
„ 28 „ 2 „ „ יישר כח—דאַנק.
„ 29 „ 7 „ אויבן: פסול—פעלער.
„ 30 „ 8 „ אונטן: מקום־מנוחה—רו־אָרט.
„ 31 „ לעצטע: מקיים פסק—אויסגעפירט דעם משפט.
„ 32 „ 9 „ אויבן: אמת לאמיתה—ריכטיגער אמת.

זייט 32 שורה 10 פון אונטן מתנת אלוקים—גאָטס גאָב.

„ „ „ 3 „ מסיכתא—אָפּטיילונג.

„ 33 „ 5 „ אויבן: תולעת—נוצן.

„ „ „ 8 „ „ אסיפה־גדולה—גרויסע פאַרזאַמלונג

„ „ „ 10 „ „ שבעה טובי העיר—זיבן בעסטע שטאָט לייט.

„ „ „ 4 „ אונטן: בפרהסיא—עפנטלאַך.

„ 35 „ 10 „ „ אָין להעשיר—יאָגט זיך רייך ווערן

„ 44 „ 6 „ אויבן: בפרטות—גענוי, אין איינצלהייטן.

„ „ „ 2 „ אונטן: אויף מיין „הן"—אויף מיין וואָרט.

„ 47 „ 7 „ אויבן: דבר אחר כמה שנאמר— אַ ריכטיגער חזיר.

„ 48 „ ערשטע: בעל־הגוף—רייכער פויער.

„ „ „ 5 פון אויבן: ויש אומרים—אַנדערע זאָגן.

„ 50 „ 2 „ „ אין אונס—קיינער צווינגט ניט.

„ 51 „ 3 „ „ לעולם תקח—שטענדיג נעם.

„ 52 „ 9 „ „ בגלופין—לוסטיג, שכורלאַך.

„ 54 „ 8 „ אונטן: התבודדות—איינזאַמקייט.

„ „ „ 3 „ „ בפרישות—אָפּגעזונדערט.

„ 58 „ 4 „ אויבן זכיות—פאַרדינסטן.

„ „ „ 8 „ „ שתדלנות—פּראָטעקציע.

„ „ „ 9 „ „ ליצנות—געלעכטער.

„ „ „ לעצטע: פטור—אָפּזאָג, דעמיסיע.

„ 61 „ 4 פון אונטן: תנחומים—טרייסט.

„ 62 „ 4 „ אויבן: תיקום—ניט פאַרענטפערטע פּראָבלעמען.

„ „ „ 5 „ „ מרדות—אויפרעגונג, אויפשטאַנד.

„ „ „ 7 „ „ מנהיג־עולם—וועלט־פירער, גאָט.

„ „ „ 6 „ אונטן: פמליא—סוויטע.

„ 68 „ 6 „ אויבן: רך־לב—ווייכהאַרציג.

„ 72 „ 9 „ אונטן: אַ מהודר—אַ צאַצקע.

„ 73 „ 8 „ אויבן: פלאי פלאים—וואונדער איבער וואונדער.

זײט 73 שורה 12 פון אויבן: כהרף עין—אײן אויגנבליק.
„ 74 „ 7 „ „ „יעלה״—אַ קלאָג.
„ „ „ לעצטע: חלוש—שוואַכער.
„ 76 „ 3 פון אויבן: עפר=רימה—ערד און װערים (נישטיג).
„ 78 „ 7 „ אונטן: תחומען—געביטן, גרענעצן.
„ 82 „ לעצטע: מתנת=יד—כאַבאָר.
„ 83 „ 4 פון אויבן: פרטים און דקדוקים—אַלע פּיטשעװקעס.
„ „ „ 7 „ „ על צד היותר טוב—אויפן בעסטן אופן.
„ 85 „ 8 „ „ חלשות=פנים—מיאוסער פנים.
„ 86 „ 3 „ „ בהכנעהדיג—אונטערטעניג.
„ 94 „ 7 „ אונטן: שכונה—נאָכבאַרשאַפט, סביבה.
„ 95 „ 7 „ „ „מתן בסתר״—צדקה אין דער שטיל
„ 109 „ 2 „ „ כזית—קלײן שטיקעלע.
„ 111 „ ערשטע: תקרן—אויפגעקלערטער.
„ 112 „ „ מערה—הײל.
„ „ „ 4 „ אונטן: העויות—מינעס (הויות—פּשטלאַך)
„ 114 „ 6 „ „ משא=מתן—געשעפט.
„ 118 „ 3 „ אויבן: מהיכי תיתי—זאָל זײן אזוי; מילא
„ 121 „ 5 „ „ בקי—קלאָר.
„ „ „ „ „ תגין—פּרטים.
„ 123 „ 9 „ „ אריכות—א סך רײד.
„ 124 „ 3 „ „ נזהר—אָפּגעהיט.
„ 125 „ 11 „ „ מסוכן—געפערלאַך.
„ „ „ 6 „ אונטן: סגינהור—בלינדער.
„ „ „ לעצטע: חמרים—פּעק.
„ 132 „ 9 „ אויבן: בור—גראָבער יונג.
„ 133 „ 16 „ „ ידען—קענער.
„ „ „ 17 „ „ יורש עצר—טראָנפאָלגער.
„ 139 „ 2 „ „ שכיר=יום—טאָג=אַרבעטער
„ „ „ 3 „ אונטן: מן=המובחר—די בעסטע.

זײַט 140 שורה 11 פֿון אויבן: מדור—אָפּטײלונג.
„ 141 „ 9 „ „ רמז—אָנװאונקעניש.
„ 142 „ 6 „ „ מלאך־דומה (דומה)—מלאך פֿון קבר
„ 143 „ 4 „ „ לא עלינו—ניט פֿאַר אונז געדאַכט
„ 145 „ 4 „ „ יאוש—פֿאַרצװײפֿלונג.
„ 149 „ 11 „ „ „ויהי"—אַ צרה.
„ 152 „ 8 „ „ כוח והרשאה—באַפֿולמעכטיגונג,
מאַנדאַט.
„ „ „ 9 „ „ ראוי—װערט.
„ „ „ 10 „ „ ואם תאמר—אַ שאלה.
„ 153 „ 11 „ „ מערכה—מזל, דאָליע.
„ 154 „ 5 „ אונטן: אלף—טויזנט.

דרוק פעלערן.

זייט 13 שורה 2 פון אונטן שטייט מערדיינע דארף שטיין מער דיינע.
„ 33 „ 7 „ אויבן „ ווילע „ „ וואוילע.
„ 56 „ 7 „ אונטן „ וועל זיך זיצן דארף שטיין וועל זיצן.
„ 84 „ 3 „ אויבן „ געסאכט דארף שטיין געמאכט.
„ 103 „ 2 „ „ „ לאפאנטענען „ „ לאפאנטענען.
„ 109 „ 4 „ „ „ אויף לחיים „ „ אויף א „לחיים"
„ 117 „ 5 „ „ „ רשעוית „ „ רשעות.
„ „ 2 „ אונטן „ די האק „ „ באלד די האק.
„ 118 „ 11 „ אויבן „ זט „ „ מיט.
„ 126 „ 2 „ „ „ האט „ „ האב.

קרילאָוס משלים.

אידיש
פסח קאפלאן

צווייטע אויפלאגע

צווייטער באנד

פארלאג
א. אלבעק
ביאליסטאק.

1921.

דרוק מ. פרוזשאנסקי ביאליסטאק.

פארלאג
א. אלבעק
ביאליסטאק

קריל̣אָוום משלים.

אינהאלט פון ערשטן באנד.

זייט

א. די זשאבע און דער אָקס . 7
ב. די שקאַטולקע 8
ג. דער אָראַקל 10
ד. די קאָרן-בלום 12
ה. דער וועלדל און דער פּייער 14
ו. דער טשיזש און דער יאָזש 17
ז. די מאַלפּעס 18
ח. דער אייזל 21
ט. די מאַלפּע און די ברילן . 24
י. דער אַדלער און די הינער 26
יא. די הלוקח 28
יב. דער היישעריק און די מוראשקע 30
יג. דער האָז אויף דער יאַכט . 32
יד. דער העכט אין דער קאָטער 34
טו. די פּורן 36
טז. דער אייזל און דער סאַלאָוויי 38
יז. די מאַלפּעס 40
יח. דער זאַק 42
יט. די קעכן און די קעצל . . 45
כ. דער בוימעלע 74
כא. די גענז 49
כב. דער קוואַרטעט 51
כג. די בלעטער און די וואָרצלען 53
כד. דער שוואַן, דער העכט און דער ראַק 55
כה. בערלס קאַפּאָטע 56
כו. דער פערד און דער רייטער 57
כז. די מויז און דער שטשור . 59
כח דער טשיזש און די טויבל . 60
כט. דער שפּיגל און די מאלפּע . 61
ל. דער שאָטן און דער איינגל . 62
לא. דער לייב און דער וואָלף . 63
לב. דער וואָלקן 64
לג. דער אייזל און דער פּויער . 65
לד. ‏ער בער אין נעץ 67
לה. דער פוקס און דער אייזל . 69
לו. צוויי הינט 71
לז. די קאַץ און דער סאָלאָוויי 74
לח. דער פּויער און דער פּערד 76
לט. דער סוחר 78
מ. דער הונט און דער פערד . 79
מא. דער וואסערפאל און דער טייכל 80
מב דער סאָלאָוויי 81
מג. דער הונט 83
מד. דער שלאנג 85
מה. דער לייב און דער פוקס . 87
מו. א בער א מתמיד 88
מז. די זשאבע 90
מח. דער פּויער און דער הונט . 92
מט. די מוראשקע 94
נ. דער פּויער און דער פוקס . 96
נא. די קראָ און די הון . . . 98
נב דעם בערס סעודה . . . 100
נג. דער פילאָזאָף 102
נד. די בין און די פליגן . . 105
נה. די וועוויאָרקע אין ראָד . . 107
נו. דער ליגנער 108
נז. הינטישע חברשאפט . . . 112
נח. די דורכגייערס און די הינט 115
נט. דעם עלפאנטס הצלחה . . 116
ס. דריי יונגע און אַן אלטער 117
סא. דער פּויער און זיין קנעכט 119
סב. די בעל-הביתטע מיט די דינסטן 121
סג דער לייב 124
סד. דער לייב אויף דער עלטער 126
סה. די לעשטשעס 128
סו דער פאסטוך און דער ים 129
סז. די סארנע און דער דערוויש 131
סח. אפעלעס און דער אייזל . 132

א. די זשאַבע און דער אָקס.

אַ זשאַבע האָט דערזען אַ אָקס אַ גראָבן,
פאַרגלוסט זיך איר אַזאַ מין רוקן האָבן,—
געהאַט בין נײַן מאָס קנאה.
זי בלאָזט זיך, ציט זיך מיט אַ ברייטער מינע.
—באַטראַכט נאָר, חברטע, כ'וועל זײַן ווי ער?—
טוט זי אַ פרעג.—אוי, זייער שווער!
—טאָ קוק זיך צו, איך גיב זיך נאָר אַ בלאָז;
נו, איצטער וואָס?
שוין דיק?—נאָך ניט!—און איצט?—
—אַליץ איינס!—די זשאַבע סאָפּעט, כראָפּעט, שוויצט,
לסוף ווערט זי פון בלאָזעניש צוזעצט
און פגרט גאָר צולעצט.

ב. די שקאַטולקע.

צו אייגעם האָט מען אַ שקאַטולקעלע געבראַכט,
אַרומגעאַרבעט קונציג-שיין.
ווער ס'זעט איר בלייבט פאַרחדושט שטיין:
סאַ יופי, סאַראַ פראַכט!
דערוויל קומט אָן אַ בחור אַ מעכאַניק,
ער קוקט אויף דער שקאַטולקע מיט גרוים תענוג
און זאָגט: נו יאָ, דאָ שטעקט אַ סוד!
שאַ, וואָס איז דאָס?
זי איז דאָך אָן אַ שלאָס!
נאָר עפענען וועל איך איר גראָד!
יאָ, יאָ, וואָס מאַכט איר דאָרט ליצנות?
זייט זיכער, איך וועל טאָן עס
אָט באַלד, אָן שהיות!
איך האָב דאָך אין מעכאַניק עפעס גרויסע בקיאות! —
צו דער שקאַטולקע זיך געכאַפּט,
געטרייסלט איר, געטאַפּט, געקלאַפּט,
געדרייט ארויף-אַראָפּ,
באַטראַכט, געבדקנט איטלאַכס ברעקל,

וואו נאָר אַ שרײַפּל, וואו אַ טשוועקל;
אָט דאָ אַ דריִק און דאָ אַ ציִ,
גענפּרובט אַזוי צי אַנדערש ווי,
עס פּלאַצט אים שיִר זײַן קאָפּ.
אַרום אים שטייען לײַטן
און האַלטן זיך שוין בײַ די זײַטן;
און ער צוקאָכט זיך, שרײַט געוואַלד:
ניט דאָס, ניט דאָרט, אָט דאָ, שוין באַלד!
לסוף בלײַבט ער צוהיצט, פאַרשוויצט,
דאָס האַרץ פאַרקלעמט, די ציין פאַרקריצט,
און די שקאַטולקעלע האָט ער פאַרלאָזט.
נאָר די שקאַטולקע עפנט זיך גאָר פּראָסט!

ג. דער אָראַקל.

אַ געטש פון האָלץ
שטייט אין אַ טעמפּל ברייט און שטאָלץ
און האָט אַ מאָדנע מעלה:
ווען עמיץ קומט און פרעגט ביי אים אַ שאלה,
באַשייט ער אים גאָר אָן שום שהיות
מיט עצות, חכמות און נביאות.
דערפאַר איז מען צו אים געגאַנגען
פון אַלע קאַנטן
און אים באַהאַנגען
מיט גאָלד און זילבער און ברילאַנטן,
אים בלומען־קרענץ געפלאָכטן,
קרבנות אים געשחטן,
אַרומגערינגלט זייער היים אים
מיט ווייראַך, תפילות און תעניתים
און אים געגלויבט אַלץ בלינד.
נאָר פּלוצים—וויי און ווינד!—
איז פונם געטלאַכן אָראַקל
געהאָרן גאָר אַ מיאוסער סך־הכל:
אָנשטאָט נבואה־רייד און עצות קלוגע,

הויבט ער אן פלוידערן נאר ווי משוגע.
דער עולם קנייט פאר אים און בעט,
און ער האט זיך צורעדט
אויף שטייגער־בייגער, ווינטע פעלדער, פוסטע מויערן!
דער עולם גלויבט ניט זיינע אויערן;
דאס איז געווארן מיטן גאט!
האט אבער גראד
געשטעקט דערין א טיפער סוד:
דער געטש איז גלאט געווען א פוסטע כלי,
דערינען פלעגט א כומר זיצן
און שיטן מיט נבואות מיט די וויצן.
איז מילא,
א קלוגער כומר פלעגט געפינען
אויף אלין א תשובה שוין א גרייטע,
האט מען דעם געטש געהאלטן פאר א חכם;
נאר זינט ס'האט זיך אריינגעזעצט דערינען
א כומר עפעס גאר א שוטה,
איז אונזער געטש—אז אך און בראך אים!—
געווארן באלד צו שפאט און שאנד
אין גאנצן לאנד.

———

דעם שופט רימט מען אפט דערפאר
וויל ס'זיצט ביי אים א קלוגער סעקרעטאר.

ד. די קארן-בלום.

א קארן-בלום, אין ברייטן פעלד צובליט,
האט פלוצים נאכטצייט, ניט באוואוסט פון וואנען,
גאר אנגעהויבן קרענקען, וויאנען,
פארווארפט די קעפל שוואך און מיד
און שטייט און ווארט נאר אויף איר מיתה.
פארהאלט זי דעם זעפיר,
גיסט אוים פאר אים איר ביטער הארץ:
„אוי, ברודערל, אז אך און וויינד איז מיר!
קוק-צו, ווי איך בין חושך-שווארץ!
וואלט קומען שוין די זונעלע די זיסע,
באלייכטן אלץ מיט אירע שטראלן,
וואלט אפשר אויך א שיין אויף מיר געפאלן!"
דאס הערט א זשוק
און זאגט: טוט נאר א קוק,
ווי דאס איז קלוג!
דו מיינסט, די זון די ליכטיגע
האט בלויז איין זאך א וויכטיגע,
השגחה געבן ווי דו בליסט?
וואלסטו געלעבט, ווי איך, און הויך געפלויגן,

וואָלסטו געזען אַליין מיט דיינע אויגן,
ווי זאַט די גרויסע וועלט געניסט
איך וואַרימען און ליבן שיין,
וואָס איז מחיה יעדערן,
די גרעסטע לייבן, אָדלערס, צעדערן,
איז מילא זיי, דער בחיר פון אונזער ערד,
וואָס אויך די צייט, דער שניטער, מוז זיי שוינען
און לאָזט זיי אויף דער וועלט לאַנג האָוינען,
זיי זיינען איר השגחה ווערט;
נאָר דו, מיין שפּלריגע בריאה,
ווי קומסטו נאָר צו אָט דער זכיה,
די זון זאָל אויף איר הימלשער נסיעה
מיט אירע ליבע בליקן
אויך דיר דערקוויקן?
אָט בעסער האַלט דיין מויל
און שטיי און פויל!
נאָר אַז די זון איז אויפגעגאַנגען
און האָט די וועלט מיט פּאַסן גאָלד באַהאַנגען
האָט דאַמאָלסט אויך די קליינע קאָרן-בלימל
דערהויבן זיך מיט חנווריגן שטאָלץ צום הימל.

ה. דער וועלדל און דער פייער.

בײַם וועלדל ברענט זיך ווינטער־צײַט אַ פײַער—
מכּתם פֿאַרבליִבן פֿון אַ קאָסטער,—
קוים טליעט ער, עס פֿעלט אַ האָלץ אַ נײַער.
זײַן לעצטן הויך שוין באַלד פֿאַרבלאָזט ער.
איז ער מיישב זיך און זאָגט צום וועלדל שטיל:
הערסט, ליבינקער, סאַ צער איך פֿיל,
וואָס דו ביסט, נעבאַך, עלנט און פֿאַרלאָזן,
אָן גרינע בלעטעלאַך און גראָזן,
גאָר נאַקעט הויל.
אַ גרזילו!״
דער וועלדל ענטפֿערט: איך בין שוין אַזוי געבוירן;
אין ווינטער־צײַט ווערט אַלץ בײַ מיר פֿאַרפֿרוירן.
„אָ שטותערײַ, זאָגט אים דער פֿײַער ווײַטער,
איך קען דיך אויסהײַלן דערפֿון!
בעט מיך און דו ווערסט באַלד אַ פֿרישער, אַ באַנײַטער,
איך בין אַ ברודער פֿון דער זון
און קען, ווי זי, דערוואַרימען, באַלעבן.
אָט פֿרעג בײַ דער אָראַנזשערײַ:
אין גרעסטן פֿראָסט און שנײַ

ווי שײַנן אַלץ בליִט און וואַקסט דאָרט כ׳לעבן:
עס פּאַסט אַפילו ניט אַליין זיך לויבן;
נאָר זע, אָט שטייט די זון דאָרט אויבן
און האַלט זיך גדולדיג פאַרריסן:
דער פראָסט דאָ אונטן וויל פון איר ניט וויסן,
ער רייסט און שרפהט ווי געוועזן;
און אַרום מיר,—נאַ, מעגסט עס זען!—
ניטאָ קיין שניי און פראָסט דאָ וואו איך בין,
עס ווערט אַלץ ווידער פריש און גרין,
אָט פאָלג מיך, ליבער,
לאָז מיך צו דיר אַריבער;
דו וועסט זיך פשוט זײַן מחיה,
אַ פרילינג־בליהאַכץ קריגסטו נאָר אַ נײַע.״
דער וועלדל לאָזט זיך איבעררײדן,
און ס׳ווערט חברותא צווישן בײדן.
דער פײַער גלעט אים תחילת ליבלאַך־מילד,
באהויכט און וואַרימט אים באַהאַרצט,
נאָכדעם צופלאַקערט ער זיך ווילד,
פון רויך ווערט אַלץ אַרום פאַרשוואַרצט,
די פונקען פליהען הויך און ווייט
און צינדן, קנאַקנדיג, פון איטלאַכס זײַט,
און באַלד
ווערט אָפּגעברענט דער גאַנצער וואַלד.

און וואו עס פלעגן דורכגייערס געפינען רו
אין זומער־טעג און קילן שאָטן,
דאָרט שטייען אַצט בלויז וואו ניט וואו
די שטאַמען אויסנעברעגט און אָפגעבראָטן.
און ס'איז ניט קיין רבותא:
ווי קען ביי האָלץ מיט פייער זיין חברותא!

ו. דער טשיזש און דער יאָזש.

אין אײנזאַמקײט און אינדערשטיל
זינגט זיך אַ טשיזש מיט האַרציגן געפֿיל,
ניט ווײַל עס גלוסט זיך אים אַ שבת
און ניט פֿאַר קײן שום זאַך,
ער זינגט גלאַט ווײַל ער וויל.
דערווײַל איז פֿון דער טיפֿער נאַכט
די זון אַרויס מיט גלאַנץ און פּראַכט,
הויך איבערן וועלטן־רוים געשוועבט
און אַלץ מיט ליכט און וואַרימקײט באַלעבט.
אין וואַלד אַרום האָט זיך דערהויבן
אַ סאָלאָווײען־כאָר, די זון צו לויבן.
דער טשיזשל ווערט אַנטשטומט. אַ יאָזש פֿרעגט אים:
„וואָס לאָזטו דײַנע לידער מער ניט קלינגען?"
„ווײַל כ'וויל ניט מיט מײַן שוואַכער שטים
די זון באַזינגען!"

ז. די מאַלפּעס.

ווער ס׳טוט נאָך יענעם מיט פאַרשטאַנד,
ווערט איטלאַכער אים געבן רעכט,
נאָר פרובט מען טאַפּן גלאַט אַ וואַנט,
אַי, גאָט באַהיט, ווי ראָס איז שלעכט!
איך ברייִנג דערצו אַ משל פון דערוויַיטן.
עס איז שוין אַ באַקאַנטע זאַך,
אַז מאַלפּעס האָבן ליב אַלץ נאָכטאָן לייַטן.
אין אַפריקע, וואו ס׳זייַנען מאַלפּעס דאָ אַ סך,
האָט זיך אַ חברה אויף אַ בוים פאַררוקט
אויף איטלאַכס צווייַג און סייַנק
די גאַנצע לייַנג
און אויפן יענער שטילערהייד געקוקט,
ווי ער האָט זיך געבויגן און געבוקט.
זיי זיצן שטיל און הוידען זיך
און טורקען זיך און סודען זיך.
—אַי, חברטע, באַטראַכט דעם יאַט,
ווי ער האָט זיך פאַרשטיפּט און ווערט ניט זאַט;
אָט בויגט ער זיך,

אָט נויגט ער זיך,
אָט ליגט ער אויסגעצויגן אין דער ברייט
און אָט גאָר ווי אַ קנויל צונויפגעדרייט.
מיר קענען, דוכט זיך, אַלע קונצן מאַכן,
האָט ווער געזען ביי אונז אַזוינע זאַכן?
אוי, שוועסטערס טייערע, ס'וואָלט כלעבן ניט געשאַדט,
מיר זאָלן אויך פּרובירן; אפשר וועט ער
זיך אָנשטיפן געניג און גיין, מיר קומען שפּעטער
און מאַכן אויך די קונצן. שאַט,
דער יעגער גייט און לאָזט די נעץ ביים זייט.
—נו, וואָס?—ווערט אַ גערייד—
אַ שאָד די צייט!—
און חברה שפּרינגט אַראָפּ און גייט שוין.
דאָרט ליגן נעצן אָנגעגרייט.
אַריינגעקראָכן, הויבט מען אָן זיך דרייען, קנייטשן,
זיך קייקלען און קאָזיאָלקעס קערן,
זיך וואַרפן און משוגע ווערן.
דער יעגער שטייט אין ווינקעלע פאַרטייעט.
אַז חברה איז שוין גוט פאַרשמייעט,
קומט ער מיט זעקלאַך גרייטע.
די מאַלפּעס ווילן מאַכן פּליטה,
נאָר ס'טשעפּעט זיך אַ קניפּל צו אַ העקל;
און דאַמאָלסט איז זיי קלאָר געוואָרן,

צו זײער צער און צאָרן.
אַז ער האָט זײ אַרײַנגענאַרט אין װעקל.

ח. דער אייזל.

בעת גאָט האָט אויף דער נייער ערד צושטעלט
בהמות, חיות כּלערליי,
איז צווישן זיי
געקומען אויך דער אייזל אויף דער וועלט.
גאָר אויך דער גרעסטער מייסטער, טרעפט אַמאָל, פאַרזעט,
מאַכט אָפּ אַ שטיקל אַרבעט גאָר טאַנדעט,
און אפשר בין־השמשות שוין געווען,
צי סתם פון טרדות ניט דערזען:
דער אייזל איז אַ פּיצעלע אַרויס,
אָט ווי אַ וועוויאָרקע די גרויס,
נאָר מיט אַ היבשע ביסל גאווה,
און גרויסקייט־תּאווה.
איִם ווילט זיך האָבן
אַ וואוקס אַ גרויסן און אַ גראָבן.
פאַרוואַרפט ער גאָט מיט טענות און בקשות:
אַמאַי די לייבן, בערן און עלפאַנטן,
זיי הערן זיך אין אַלע קאַנטן,
אויף זייער גדול חדושט מען זיך אומעטום;
און ווער קוקט זיך אויף מיר אַרום,

אַז איך בין אַ פֿאַרזעהעניש—חלשות!
ניין, גאָטעניו, עס טאָר אַזוי ניט בלייבן,
איך מוז פֿון זיי דעם שטאָלץ פֿאַרטרייבן.
אָט גיב מיר נאָר אַ וואוקס כּדבעי,
וועסטו זען סאַר הנאה
דיין וועלט וועט פֿון מיר קלייבן.
דער וואַלד וועט מיט מיר קלינגען,
פֿאָעטן וועלן מיך באַזינגען!
איז אַ שעת־רצון גראָד געווען ביים בורא,
באַווייזט ער באַלד אַ נס,
און ס'ווערט דער אייזל גרויס און גראָב אַ מורא,
אָט ממש גאָר אַ הערקולעס.
און ס'איז אַרויס אַ קול,
אַז ס'לעבט אין וואַלד אַ מאָדנע גרויסע חיה.
דער עולם לויפט פֿון באַרג און טאָל,
באַטראַכטן די באַשעפֿעניש די נייע:
וואָס האָט זי פֿאַר אַ הערנער, ציינער,
צי סטאַרטשען איר ניט ווילד די ביינער?
מ'מאַכט אַ וואַרע,
כאָטש אָנקוקן די מראה.
לסוף האָט מען דעם זעלבן אייזל גאָר דערזען,
נאָר כּפֿול־שמונה גרעסער ווי געווען.
האָט זיך דער עולם שטאַרק צולאַכט

און האָט אַזאַ המצאהלעֶ געמאכט:
וואָס טויג דעֶם אייזל וואַקסן גרויס,
אַז אויך דער נאַר וואַקסט מיט אים אויס!

ט. די מאלפּע און די ברילן.

די מאַלפּע איז געפאלן אויף דער ראיה.
געהאַט האָט זי פון מענשן א ידיעה,
אז די סכנה איז ניט גרויס, אויב נאָר מ׳וויל
פֿאַרשאַפֿן זיך א בריל
זי לויפֿט און קלײַבט צונויף אַ באַרג אַ פולן
מיט בלערליי שפּאקולן;
זי דרייט אַרום־אַהער,
פּאַסט אָן זיך אויפֿן קאָפּ
און רוקט זיי אויף די פּים אראָפּ,
זי טוט זיי אָן זיך אויפֿן עק
זי גיט אַ לעק, נאָכדעם א שמעק,
נאָר זען אויף זיי איז עפּעס שווער.
וואָס זי האָט ניט צוטאָן,
עס הויבט זיך אַלץ ניט אָן.
—אי, גיי, עס טויג דאָך אויף חולאת!—
שרייט אויס די מאַלפּע שוין מיט כעס—
עס איז אַ גרויסער טעות,
וואָס מ׳פֿאַרלויבט די מענטשישע המצאות;
די גאנצע בבא־מעשה מיט שפּאַקולן

קען נאָר אומזיסט אַ קאָפּ פאַרדולן !
און אָנגעברוגזט און צוהיצט,
טוט זי אַ כאַפּ א גאַנצן פּאַק,
דערלאַנגט אים אָן אַ שטיין אַ קנאַק,
אַז פונקען האָבן נאָר געשפריצט.

י. דער אדלער און די הינער.

אַ אָדלער איז צום הימל הויך פאַרפלויגן,
געווען אין דער געבורטס־לאַנד פונם בליץ,
פון וואָלקנס קילן זאַפט געזויגן,
שפּאַצירט אין ריינעם גלאַנץ פון שמראַל,
לאָזט זיך לסוף אַראָפּ און קלייבט זיך אוים זיין זיץ
דאָרט ערגעץ אויף אַ דעכל פון אַ שטאַל.
ס'איז אפשר פאַר אַן אָדלער ניט גאַנץ פּאַסיג
אַוועקצוזעצן זיך דאָ אינדערנידער
נאָר צווישן פּראָסטע עופות, שאָף און קי.
און ווידער—
ניט יעטווידערנס שכל קען זיין משיג
דעם טיפן סוד פון אָדלערס פּלי:
צי אַ קאַפּריז פון לופטן־העלד,
צי ס'האָט אים דאָרט אין פעלד
אַ הויכער בוים, אַ פעלזנשטיין פאַרפעלט.
ער זיצט זיך אויפן נידעריגן דאַך
ניט גאָר קיין סך,
נאָכדעם די פליגלען ברייט אַ מאַך,
און מיט אַ קונציג־לייכטן שוועבן

קריגט ער זיך דאָרט דערנעבן
אויף נאָך אַ שטאָל אַ מקום מנוחה.
פון אונטן קוקט אַ הון, אַ עלטערע קוואָקטוכע,
און הויבט אָן טענען צו איר חברטאָרן:
דו הערסט, איך בין דאָך עפּעס אָן עין־הרע
אַ הון אין יאָרן:
נאָר זאָל איך ווערן די כפרה,
אויב איך פאַרשטיי דעם יחוס
פון אָדלערס פלי!
אַ שפּאַס, ער קען זיך וואַנדערן
פון איין שטאָל צו אַן אַנדערן.
אָט בעט מיך שטאַרק, מאַך איך עס
נאָר אָן שום בלאָזעניש און מי.
היינט פרעג איך דיך, למאי
די גאַנצע פלוידעריי
פון אָדלערס גבורות אין דער פליהעריי,
אַז ער פליט אינדערנידער
ניט בריהשער פאַר מיינע שוועסטער־ברידער.
דער אָדלער הערט די גאַנצע טענה
און זאָגט: געדעכט ביסטו, חכמה מיינע,
דער אָדלער פליט זיך אינדערנידער אויך,
נאָר קיינמאָל פליט די הון ניט ווי דער אָדלער הויך.

יא. די חלוקה.

דרײַ שותּפים האָבן אַ קאַנטאָר
און האַנדלען דאָרט אינאײנעם.
געפֿירט אַ שותּפֿות צוויי־דרײַ יאָר,
געמאַכט אַ קאַפּיטאַל אַ שײנעם;
זיך אָפּגערעכנט, טײלט מען די רוחים,
נאָר ס'איז דאָך מענטשן, ניט מלאָכים,
צוקריגט מען זיך, דאָס טומלעניש ווערט גרויס.
דערווײַל טוט עמיץ אַ געשרײ: „עס ברענט די הויז!“
מ'קלאַפּט זײ אָן: „לויפֿט גיך אַרויס
און ראַטעוועט די שטוב, די זאַכן,
דעם חשבון וועט איר שפּעטער מאַכן!“
שרײַט אײן שותּף: „אַ שײנער פּלאַן,
מיר קומט דאָך נאָך אַ קערבלאַך ק"ן!“
דער צווייטער רוישט: „איר שטעלט דאָך מיר בּריל הרל;
וואו מײַן פּראָצענט פֿון קאַפּיטאַל?“
—„און איך גיב אײַך ניט קײן פּיאַטאַקל
מער, ווי ס'קומט אוים לויט דעם סך־הכּל!“—
זײ ליאַרימען און טומלען הויך
און פֿילן ניט, ווי ס'שטיקט דער רויך,

באַלד שטייט שוין זייער שטוב אין פלאַמען,
זיי ווערן אַלע דריי אין איין מאָמענט
פאַרברענט
מיט זייער געלט צוזאַמען.

יב. דער היישעריק און די מוראַשקע.

שפּרינגט דער היישעריק און זינגט
פריילאַך, פרייַ דעם גאַנצן זומער,
וויים גאָרניט פון צער און קומער,
פּלוצים, שאַ! דער ווינטער קלינגט.
טויט די פעלדער נאַנט און וויַט,
שוין אַוועק די שיינע ציַיט,
ווען ער קריגט אומזיסטע קעסט,
זינגט און פרייט זיך, שלאָפט און עסט.
אַלץ אַוועק. וואָס וויַיטער וויַיטער,
–אַלץ מער קעלט און דחקות ליידט ער.
זינגט דער היישעריק שוין ניט,
און ווי קריכט אין קאָפּ אַ ליד,
ווען דער הונגער נאָגט און ציט?
שלעפּט ער זיך, פול זאָרג און שרעק,
צו דער מוראַשקע אַוועק.
—חברטע, אוי האָב רחמנות,
ס'איז מיר איצטער שלעכט סכּנות,
לאָז מיר זיין ביי דיר אין געסט,
ביז עס הערן אויף די פרעסט.

—גוטער ברודער, זאָג נאָר דו מיר,
האָסטו כאָטש געאַרבעט זומער?—
טוט די מוראַשקע אַ פֿרעג—
—„אַרבעטן אין יענע טעג?
אויפֿן פעלד אין גראָז אין טיפֿן
פלעגט מען זינגען, פֿריילאַך שטיפֿן
אין איין לוסטיגן געיעג...
—אַ, האָסטו...
—„כ'האָב ניט גערוט,
נאָר באַזונגען אָט דעם גלאַנץ!
—האָסט געזונגען? זייער גוט!
נעם זשע איצט און גיי אַ טאַנץ;

יג: דער האָז אויף דער יאַכט

עס האָט אַמאָל אַ כאַפּטע חיות
אַ בער אין וואַלד געפאַנגען,
און טאַקי תּכף, אָן הויות,
איז מען צו דער חלוקה צוגעגאַנגען,
און אַלע נעמען
וואָס ס'קומט אָן וועמען.
דערוויַיל לויפט אָן אַ האָז אַ גרויער
און ציט דעם בער ביַים אויער.
—שאַ! שריַיט מען—זעט נאָר דאָ דעם קרומען,
פון וואַנען האָסטו זיך גענומען?
האָבט אויך אין פאַנג אַ חלק?
—אַוודאַי, חברה!—ענטפערט ער—
איך קען אייַך שווערן הייליג,
אַז איך האָב עס דעם בער
פון וואַלד אַרויסגעטריבן,
ביז ער האָט זיך אַהער פאַרקליבן
צי האָב איך ניט פאַרדינט מיַין שכר?
און כאָטש ס'האָט קיינער ניט געגלויבט די טענה,

נאָר איטלאַכן געֶפֿעֶלט די׳ חוצפה זייַנעֶ:
אַ שטיקל אויעֶר ני׳ט מעֶן אי׳ם דעֶרפֿאַר.

יד. דער העכט און דער קאָטער.

אַנ׳אומגליק איז, אַז שוסטערס ווילן בעקן בעקעס,
און בעקערס — טשוועקלאַך האַקן;
ווי מעגן זיך אין דרייען בויגן —
דער עסק וועט ביי זיי ניט טויגן.

— — —

אַ העכט האָט זיך אַ מאָל פאַרגלוסט,
געפינען מזל־ברכה
אין קעצישער מלאכה.
ס׳איז נאָך עד־היום ניט באַוואוסט;
האָט ער געהאַט צו מייז אַ שנאה,
צי קעגן קעץ האָט אים געמאַטערט קנאה,
צי גלאַט איז מיאוס אים דער טיש —
פון הוילע פיש, —
נאָר טרעפנדיג אַ קאָטער נעבן ברעג,
טוט ער אים באַלד אַ פרעג,
ניט לאַנג געטראַכט,
אויב ער קען נעמען אים אויף מייזיאַכט.
דער קאָטער זאָגט: אַי, לאָז געמאַך,
די מייזיאַכט איז ניט דיין זאַך,

קײַן גליקן װעסטו דאָ ניט מאַכן,
מ׳ װעט פֿון דיר נאָר לאַכן;
האָסט דאָך געמוזט דעם װערטל הערן:
אַ מײַסטער מוז געבוירן װערן.
—אַי, לאָז, מײַן פֿרײַנר, געהערט אַ חדוש: מײַז!
מיר כאַפּן קאַרפּן טשאַטעסװײַז!
—נו, מילא, קום!—דער העכט איז גרײט;
זײ גײען צו די נאָרעם זאַלבעצװײט;
פֿאַרגנבענען זיך שטיל און זעצן זיך אַװעק.
דער קאָטער טוט אין עסק, כאַפּט אַ גוטן לעק,
נאָכדעם גײט ער מיט אַ װיזיט צום העכט.
אױ שלעכט:
ער ליגט האַלב טױט די מױל ברײט אױפֿגעריסן,
די מײַז דעם עק אַרומגעביסן.
קױם הױבט אים אױף דער קאָטער,
פֿאַרשלעפּט צוריק אין טײַך און פּטור.
און טאַקי רעכט
אױף אונזער העכט!
זאָל ער שױן װײַטער װיסן,
אַז מײַז איז ניט פֿאַר אים קײן ביסן.

טו. די פורן.

אַ טעפּער פאָרט מיט פורן טעפּ אין מאַרק,
און ס'קומט אים אויס אַראָפּפאָרן פון באַרג.
ער לאָזט די פורן אויבן שטיין
און פירט די ערשטע פור אַליין.
דער פערד, דערשפּירנדיג די לייטשעס,
פאַרהאַלט זיך טריט ביי טריט
און טראָגט די פור כמעט ווי אויף די פּלייצעס,
פון קלענסטן טרייסל אָפּגעהיט.
דאָס זעט אַ לאָשאַקל פון אויבן
צודרשנט ער זיך אויף אַזאַ מין שטייגער:
„געזען אַ מאָל אַ פערד אַ פגר?
דאָס קען דאָך גאָר אַ פוס ניט הויבן!
אַ שלעפּעניש—פון אָרט קיין ריר!
אָט שטרויכלט ער! אָט פאַלט ער שיר!
אָט ליגט אַ שטיין! אַ פרישער שטויס!
גיי ליינקער קירעווע זיך אויס!
נו לעבעדיג, אַ צי,
אַ פלי!
און פטר אָפּ דעם באַרג אָן מי!

סאַ מײַן חמור! מעגסט, כלעבן, מיט אזא שפּאַצירן
נאָר זאַמד צי וואַסער פירן!
אָט קוקט זיך איין,
ווי איך טו באַלד אַ שלעפּ
פריש לעבעדיג און מונטער
מײַן וואָגן מיט די טעפּ;
אין איין כהרף־עין
טו איך אַ טראָג און קײַקל אים אַרונטער!
מײַן לאָשאַק טוט אַ בויג דעם קאַרק,
אַ שטעל די ברוסט, אַ הויב די קאָפּ,
אַ צי זײַן וואָגן שטאַרק
מיט אימפּעט באַרג אַראָפּ,
דער וואָגן טרײַסלט זיך און שפּאַרט
דעם לאָשאַק אויפן רוקן האַרט
פון זײַט, פון הינטן אָן אַ שעור.
דער לאָשאַקל צולאָזט זיך היים אויף אַלע פיר,
ער פליט אויף שטײנער, בערגלאַך, גריבער,
און שפּרינגט אַרויף אַראָפּ, און שפּרינגט אַריבער,
לינקס,—לינקס,—און באַץ!—ער פאַלט אין תהום אַראָפּ.
צוקלאַפּט דעם וואָגן ביז איין טאָפּ.

טז. דער אייזל און דער סאלאווײ.

אַן אייזל טרעפט אַ סאָלאָווײ.
—הער, ברודער־לעב, זאָגט ער צו אים,
מ'לויבט דאָך עפּעס גאָר דײַן שטים;
אַנו, דערלאַנג נאָר' מיר אַ זונג, אַ דרײ!
איך וואָ'ט געווען אַ בעלן בנאמנות,
צו האָרכן שטיקעלאַך פֿין דײַן חזנות!—
דער סאָלאָווײ הויבט אָן באַווײַזן זײַן נגינה,
ער לאָזט אַרויס אַ שטימעלע אַ דינע,
וואָס קלינגט פון אָנהויב שטיל און אײדל,
צוגיסט זיך קונציג אין אַ שײנעם דרײדל,
צוטרעלט זיך נאָכדעם קלאַפּעדיג און שאַרף,
ווי ציטערדיגע טענער פון אַ האַרף.
אָט דונערט זי און הילכט און קנאַלט
און באַלד
פאַרגײט זי זיך אין שטילן וואַלד
אין קלאַנגען האַרציגע און רײנע
אָט ווי אַ פײַפעלע אַ קלײנע.
אַלץ שטײט און הערט אין טיפן טרוים:
דאָס פויגעלע פאַרטראַכט ז ך אויפן בוים,

אַ ליִפּטעֶלעֶ בּאַוועֶגט זיִך קוים,
איִן לאָנקעֶ ליִגן שטיִל די שאָף,
דעֶר פּאַסטוך בּלייַבט פאַרזונקעֶן ווי איִן שלאָף;
עֶס דוכט: אויך גראָזן, בּוימעֶן ווייַט אַרום
געֶבּליִבּן ווי פאַרכשופט שטום.
געֶעֶנדיִגט דעֶר קאָנצעֶרט.
דעֶר אייזל לאָזט אַראָפּ די מאָרדעֶ צו דעֶר עֶרד.
—נישקשה!—זאָגט עֶר מיִט אַ בּרייטן טאָן—
אַ שאָד נאָר, וואָס דו קעֶנסט ניִט אונזעֶר האָן!
וואָלסט זייַן בּיי איִם אַ בּיִסל אויף דעֶר לעֶרן,
וואָלט כ׳לעֶבּן זייַן אַ תּענוג זיך צו העֶרן,—
געֶהעֶרט דעֶם משפּט, מאַכט דעֶר זיִנגעֶר ניִט קייַן מיִנעֶם
און פליִט אַוועֶק ווייַט-ווייַט פאַר צעֶנדליִגעֶר מדינות.

———

בּאַהיִט אונז גאָט, פון אָט אַזאַ מבינות!

יז. די מאלפעס.

מעגסט האָרעווען מיט שווייס און בלוט,
נאָר דאַרפסט ניט האָפן איין מי.ויי,
מ׳זאָל דערמאָנען עס צו גוטס,
כל זמן עס איז ניטאָ דערין קיין נוץ.

———

אַ פויער שלעפט זיך מיט זיין סאָכע פונדערפרי
באַאַרבעט זיין שטיק פעלד מיט פלייס און מי,
ער פילט ניט, אַז ס׳איז הייס,
פון פנים רינט דער שווייס,
ער גייט זיך טריט ביי טריט זיין גאַנג,
דערפאַר האָט ער פון איטלאַכן אַ דאַנק:
ווער ס׳גייט פאַרביי,
דערלאַנגט אים אַ „גוט מאָרגן״ גאַנץ געטריי.
אַ מאַלפע זעט עס פון אַ צווייַגל אויבן,
—(ווער וויל עס ניט מ׳זאָל אים לויבן?)—
האָט זיך איר אויך אַ שכל פאַרגלוסט,
כאָטש ווי און וואָס האָט זי, פאַרשטייט זיך, ניט געוואוסט.
זי כאַפט אַ גרויסן קלאָץ, הויבט אָן זיך מאַטערן,
די גאַנצע כוחות פטרן,

געשלעפּט, געדרייט, געשטעלט, געלייגט,
זי איז פון שווייס שוין אויסגעווייקט,
עס זעצט פון מויל א שוים,
זי אטעמט קוים
און פאלט צום סוף אן כוחות אויף דער ערד,
קיין דאנק פון קיינעם ניט געהערט.
קיין חידוש איז עס ניט, מיין קינד!
געהארעוועט א סך, נאר אויפן ווינט.

יח. דער זאַק.

בײַ אונזער גביר
אין קאָרידאָר בײַם טיר
איז אויסגעשפּרײט אַ זאַק.
און, קומענדיג אין געסט, צי אַ נדבה בעטן,
פּלעגט איטלאַכער אויף אים נאָר טרעטן
און רײַבן מיט די פּיס געשמאַק.
אַ מאָל האָט זיך דעם זאַק אַ גליק געטראָפן,
אויף וואָס ער וואָלט אַלײן ניט האָפן:
מ'האָט אין אים אַרײַנגעשאָטן גאָלד אַ מאַסע
און אים באַהאַלטן גוט אין קאַסע.
עס קוקט אויף אים דער גביר און היט אים אָפּ,
פּונקט ווי זײַן אויג אין קאָפּ,
פון ווינט, פון קעלט, פון היצן,
ער לאָזט אויף אים אַ פליג ניט זיצן.
אַ חוץ דעם איז דער זאַק שוין אַ מפורסם,
מ'פרעגט פון דער מלחמה און פון קורס אים,
מ'רעדט פון אים אין רײַכסטע זאַלן,
מיט אים באַקאַנט ווערן איז איטלאַכער אַ בעלן;
ווער ס'איז דעם זאַקס אַ „שני בשני“.

צי גאָר אַ שטיקעלע מחותן,
דער האָט אַ זכיה ניט קיין קליינע
און אגב טאַקי אַ פּראָפּיט אַ גוטן.
דערזעט דער זאַק, כ'ווייזט אויף אים שוין מיט די פינגער,
ער איז ביי אַלע אויף די צינגער,
האָט ער געעפנט פריי אַ פּי האתון,
און האָט אַ ים מיט רייד פון זיך געגאָסן,
די רייד, פאַרשטייט זיך, האָבן אַכציג טעמען,
און ציטנווייז הויבט אָן דער פּנים פלאַמען;
נאָר ס'גיסט זיך גלאַט אויף שטיינער און אויף ביינער,
און ניט געשוינט ווערט קיינער:
דער רעדט ניט גוט,
דער זעט ניט גוט,
דער האַנדלט שלעכט
און יענער ווייס ניט לינק און רעכט.
און אַזוי ווייטער־ווייטער
אַלץ פלוידערט ער און ברייט ער.
פון עולם קען זיך קיינער ניט דערוועגן
אים ענטפערן אַ וואָרט אַנטקעגן.
ויהי היום—נעמט אונזער גביר
און שאָקלט אוים פון זעקל
די רענדלאַך אַלע ביז אַ ברעקל.
וואו איז זיין שכל, וואו די ריידעלאַך די גלאַטע?

געבליבן נאָר אַן אַלטע שמאַטע
און ווידער טרעט מען שוין אויף אים בייַם טיר.

יט. די קעכן און די קעצל.

געווען ביי אונזער גבירטע
אַ קעכן אַ „ציוויליזירטע“.
לויפט זי אַ מאָל אַרויס פון קיך
אויף גיך,
אין שכנהשאַפט אַ שמועס כאַפּן,
און כּדי אַ מויז זאָל ס'עסן ניט דערטאַפּן
לאָזט זי די קעצל פאַר אַ היטער.
זי קומט צוריק—אוי, ביטער!—
די מילך איז אויסגענאַשט פון פענדל,
אין ווינקל וואַלגערן זיך שטיקלאַך פון אַ לאַטקע,
די קעצל ביי דער וואַסער־קאַדקע
פאַרפּטרט, בורטשענדיג אַ הענדל.
—דו פרעסערקע, מרשעת!—
צודרשנט זיך די קעכן מיט אַ כּעס—
דו מעגסט זיך שעמען פאַר די ווענט, ניט בלויז פאַר מענטשן!
(די קעצל פרעסט דערווייל דעם האָן).
סטייטש, ביז אַהער געווען אַזאַ צדיקת
און אָפּגעהיט פון כלערליי היזקות,
מ'פלעגט דאָך פּראָסט מיט דיר זיך בענטשן!

און איצט, געוואַלד, וואָס האָסטו אָפּגעטאָן!
וואָס וועלן אַלע שכנים זאָגן!
אַ קאַץ אַ נאַשערקע, אַ לעכערדיגער מאָגן,
אַ אויסוואורף, אַ מרשעת, אַ פּעסט;
מ׳טאָר די קאַץ ניט לאָזן אויפן שוועל,
זי מאַכט פון אַלץ אַ תל!
(די קעצל הערט זיך איין און פרעסט.)
מיין ,רעדנעריקע צודרשנט זיך מיט ברען
און מוסרט אַלץ די קעצל ווי זי קען.
נאָר ווען זי האָט זיך אויפן דרוש געמאַטערט,
האָט אונזער קאַץ דעם הענדעלע געפּטרט.

און איך וואָלט עצהנען דער קעכן:
למאַי דעם מוח ברעכן
אויף דרשות אָן אַ האַפּט,
בשעת מ׳דאַרף באַנוצן קראַפּט!

כ. דער בוימעלע.

אַ בוימעלע אין וואַלד דערזעט אַ פויער,
וואָס גייט זיך מיט אַ האַק אַ גרויסער,
זאָגט ער אים אויפן אויער:
„הער, פויערל, ס׳וואָלט זיין אַ יושר,
דו זאָלסט זיך נעמען טאַקי באַלד,
אַרומהאַקן דעם גאַנצן וואַלד.
דו מעגסט מיר גלויבן:
מיין גאַנצער לעבן איז ניט ווערט קיין דרייער.
ניט ס׳שטראַלט צו מיר די זון פון אויבן,
ניט פאַר די וואָרצלען איז אַן אָרט אַ פרייער,
ניט ס׳קענען צובלאָזן צו מיר די ווינטן—
פאַרשטעלט בין איך פון פאָרנט און פון הינטן!
וואָלט מיר דער וואַלד נאָר ניט געשטערט,
וואָלט איך אַרויסגעוואָקסן פון דער ערד
גרויס, שטאַרק, אין דעמב געראָטן,
כ׳וואָלט אַלץ אַרום פאַרדעקן מיט מיין שאָטן,
ווי מיט אַ ריזיג־גרויסער היטל!
און איצט ווי זע איך אויס? נאָר ווי אַ דינע ריטל!"
דער פויער טוט דעם בוימעלע זיין רצון.

ער נעמט די האַק און שנײַדט
די בוימען אָפּ פון יעדער זײַט
און מאַכט אַ ברײַטע װאַרע פאַרן יונגן קצין.
עס װערט געװיס
אַרום דעם בוים,
נאָר װאָס איז פון זײַן שײַנעם טרוים?
די הײסע שטראַלן באַקן אים און בראָטן,
דער רעגן הערט ניט אויף צו גיסן,
מיט האָגל װערט ער אָפט באַשאָטן,
פון װינט פאַרשמיסן,
לסוף האָט אים אַ װילדער שטורעם אויפגעריסן,
—דו נאַר,—זאָגט אים אַ קראָ—
אַלײן געבראַכט אויף זיך די לעצטע שעה!
װען דו װאָלסט צװישן גרױסע בױמער זיצן,
זײ װאָלטן דיך באַשיצן
פון רעגנס, װינטן און פון היצן.
און װען פון עלטער װאָלטן זײ געשטאָרבן,
װאָלסטו אַזױפיל לעבנס־כּוחות שוין דערװאָרבן,
אַז קײן שום שטורעם װאָלט דיך ניט פאַרדאָרבן.

כא. די גענז.

עס טרייבט אַ פּויער מיט אַ לאַנגער רוט
אַ סטאַדע גענז אין שטאָט פֿאַרקויפֿן,
ער לאָזט ניט אָפּשטיין זיי קיין איינציגע מינוט,
ער וויל צום מאַרק וואָס גיכער לויפֿן.
(קיין עולה איז עס אפשר ניט,
ער האָט צום קערבל אַפּעטיט;
און וואו עס קערבלט זיך, דאָרט קוקט מען ניט אויף יושר,
דאָס ווייס דאָך יעדער עושר.)
די גענזלאַך אָבער זיינען זיך מתרעם
אויף זייער אָנטרייבער דעם אומגעטרייעם
און, טרעפֿנדיג אַ דורכגייער אין וועג,
צוליאַרימען זיי זיך גאָר אָן אַ ברעג,
אין טיפֿן צער און טרויער:
„געוואַלד, וואָס האָט צו אונז דער פּויער?
ער מיינט אודאַי,
ער האָט פֿאַר זיך גלאַט גענז אַ סטאַדע?
סטייטש, מיר זיינען דאָך גענז יחסנים,
נאָר נאָנטע מחותנים
מיט די אַמאָליגע באַרימטע גענז.

וואָס האָבן רוים אַ הילף געבראַכט,
וואָס ס'ווערט פאַר זיי נאָך איטלאַכס יאָר געמאַכט
אַ יום-טוב מיט אַ באַל מיט טענץ!
—און וואָסער נוץ ברייננט איר אַליין?
—וואָס הייסט? די ווידעס אונזערע! זכות אבות!
—געוויינלאַך, דאָס איז קיין קאַטאָוועס,
פונדעסטוועגן וואָלט איך אַ בעלן זיין דערגיין,
צי האָט איר עפּעס ניט אַליין אַ זכות?
—די ווידעס האָבן רוים באַפרייט!
—ניי, יאָ, נאָר וואָס טוט איר אין אייער צייט?
—מיר? גאָרניט!—וואָס זשע האָט איר נאָך פאַרדרוס?
פאַרגעסט די מעשים פונס אַלטן ווידן,
דערפאַר האָט ער שוין דאָרט אַ ליבלטיגן גן-עדן;
און אייך וועט שוין ניט העלפן קיין שום ביטע,
אַז איר טויגט פאָרט נאָר צו דער שחיטה!

דעם משל קען מען אויסטייטשן מיט דאָס און יענץ,
נאָר ס'לויגט ניט אויפרייצן די גענז.

כב. דער קוואַרטעט.

אַן איזל מיט אַ באָק,
אַ מאַלפּע מיט אַ בער
פאַרגלוסט זיך אין איין שיינעם טאָג
צוזאַמען שפּילן אַ קוואַרטעט.
זיי האָבן זיך צונויפגערעדט,
זיך נאָטן־בלאַט געקריגן,
צוויי פידעלאַך, אַ באַס, אַ פלייט
אַוועקגעזעצט זיך אויפן לאָנקע נעבן פלייט
און נעמען זיך צום נגון.
נאָר ס'ווערט אַ דריפּעניש אַהין־אַהער
און וואָס צו הערן איז ניטאָ.
„וואַרט, קינדער!—זאָגט די מאַלפּע—דאָס איז אַ קאָנצערט?
איר זיצט דאָך אַלע גאָר פאַרקערט!
דו, בערל מיטן באַס, צוזעץ זיך דאָ,
איך מיט מיין פידל־פּרימע
אַנטקעגן באָק דער צווייטער שטימע,
וועט אונזער שפּיל אַוועקגיין מיטן גלאַנץ,
אַז בערג און טאָלן וועלן גיין אַ טאַנץ!“
צוזעצט מען זיך שוין אויף אַ נייעם קאָן,

נאָר דער קוואַרטעט הויבט זיך ניט אָן
„שאַ, שטילער! איך ווייס דעם סעקרעט!
—שרייט אוים דער אייזל—ווילט איר האָבן אַ קוואַרטעט,
טאָ זעצט זיך אוים פון פידל ביז באַנדורע
גאָר אין אַ גלייכער שורה!”
ה'פאָלגט דעם אייזל און מ'זיצט שוין אַלע גלייך,
פון זייער שפּילאַכץ לאָזט זיך אוים א טייך.
עס ווערט אַ שפּאַרעניש, אַ היצעניש
מכּה הילכת זיצעניש.
אויף זייער טומל און געשריי
קומט אָן אַ סאָלאָוויי.
די מוזיקאַנטן פאַלן צו צו אים:
„אוי, ראַטעוועֿ! מיר האָבן כּלים, נאָטן=בלאַט,
זעץ אונז נאָר איין, וועט אַלץ אַוועקגיין גלאַט!”
דער סאָלאָוויי טוט זיך א קריים
און זאָגט: די שפּיל, רבותי, איז פאַר אייך צו שווער;
אַ מוזיקאַנט
מוז קודם האָבן אַ געהער
און טאַקע אויך אַ שטיקעלע טאַלאַנט;
און איר מיינט זיצן ווי די שררות—
צום שפּילן טויגט איר אויף כּפרות!

כג די בלעטער און די ווארצלען.

אין שיינעם זומערדיגן וועטער
פֿאַרלייגן אויפֿן צווייג די בלעטער
אַ שטילן שמועס מיטן ווינט.
—דו הערכט, מיר קענען זאָגן אָן באַרימעריי,
אַז מיר זיינען די קרוין פֿון מאַי;
דעם נאָמען האָבן מיר געוויס פֿאַרדינט.
אָט זע דעם בוים, ווי ער צוואַרפֿט זיך ברייט
אין שיינע קרייזעלאַך דורך אונז באַקליידט,
אין גאַנצן מאָל איז אונזער שאָטן אויסגעשפּרייט.
וואו זיצט דער פֿאַסטוך אין די הייסע טעג?
וואו קומען קינדער שפּילן, לויפֿן אין געיעג?
דער סאָלאָוויי זינגט צווישן אונז זיין זיסע ליד,
דער דורכגייער רוט אָפּ ביי אונז, ווען ער איז מיד;
אויך דו, זעפֿיר, ווי נאָר דו לויפֿסט פֿאַרביי,
מוזטו אונז גלעטן איטלאַכס מאָל אויפֿס ניי!—
—עס וואָלט ניט שאַטן, כלעבן,
מ׳זאָל אויך אונז אַ „יישר-כח" געבן!—
האָט זיך פֿון אונטער דר׳ערד
אַ שטיל-פֿאַרשטיקטער קול דערהערט.

—שאַ, וואָס איז דאָרט פֿאַר אַ גערייד?
ווער ברומט עס אונטן אַזוי העזהדיג און ברייט?
צושרייען זיך די בלעטער מיטאַמאָל.
גאָר ס'ענטפֿערט דער פאַרשטיקטער קול:
—מיר זיינען די,
וואָס האָרעווען מיט פלייס און מי,
כדי צו געבן אייך די שטענדיגע יניקה,
אַז איר זאָלט וואַקסן זאַפטיגע און דיקע.
מיר, וואָרצלען, זיצן דאָ פֿאַרבאָרגן
און גראָבן אין דער ערד און שווייגן,
ווען איר דאָרט אויבן אויף די צווייגן
לעבט פרײלאַך, פריי אָן זאָרגן.
יאָ, רימט זיך וויפל ס'האַרץ געלוסט,
נאָר זאָל אייך זיין באַוואוסט,
אַז קורץ איז אייער לעבן,
דער נייער מאַי וועט פרישע בלעטער געבן;
מיר אָבער בלייבן דאָ פון יאָר צו יאָר,
צו האָדעווען דעם קומענדיגן דור,
און אויב צו דאַרן הויבן מיר אָן קוים,
איז ווי צו אייך און אויך צום גאַנצן בוים!

כד. דער שוואַן, דער העכט און דער ראַק

בשעת חברים זײַנען נישט יד אחת,
וועט שוין נישט זײַן בײַ זײ קײן נחת,
און זײער ענין וועט שוין פּלאַצן מיטן קנאַק.

———

אַ שוואַן, אַ העכט צוזאַמען מיט אַ ראַק
פֿאַרנעמען זיך אַוועקפֿירן אַ פֿולן וואָגן
און שפּאַנען אײַן זיך זאַלבעדריט.
פֿון הויט געקראָכן—נאָר דער וואָגן רירט זיך נישט
די משׂא, דוכט זיך, איז פֿאַר זײ גאָך צו פֿאַרטראָגן,
נאָר אונזער שוואַן פֿליט הויך עד לב שמים,
דער ראַק קריכט הינטער זיך, צום וואַסער שלעפּט דער העכט.
ס'איז שווער צו משפּטן: ווער שולדיג ווער גערעכט—
דער וואָגן אָבער שטײט נאָך דאָרט עד היום.

כח. בערלס קאַפּאָטע.

בײַ בערלען אויפן עלנבויגן
האָט די קאַפּאָטע זיך צופלויגן.
מײַן בערל
נעמט באַלד אַ שערל,
שנײַדט אָפּ פון איטלאַכס אַרבל זיך אַ שטיק,
פאַרנײַט די לאָך, איז די קאַפּאָטע גאַנץ מיט גליק;
נישמער די הענט געבליבן הויל;
טאָ וואָס איז דאָרטן פאַר אַ גרויל?
דער עולם אָבער שמייכלט אונטער,
און בערל טענעט מונטער:
„וואָס מיינט איר זיך, איך בין אַ שוטה?
איך האָב אַן עצה שוין אַ גרייטע!"
אָ אָ, מײַן בערל איז אַ לײַט!
ער כאַפּט די שער, פאַרשנײַדט
די פּאָלעס ביזן סטאָן,
פאַררייכט די אַרבל און קוועלט אָן,
כאָטש זײַן קאַפּאָטע זעט שוין אויס,
ווי אַ קאַמזעלקע גרויס.

כו. דער פערד און דער רייטער.

אַ רײַטער האָט געהאַט אַ פערד,
האָט ער געהערט,
מ'רעדט פֿון פֿרײַהײַט אויף דער וועלט,—
וואָס דאָס באַטײַט האָט ער אַפֿילו ניט געוואוסט—
האָט זיך אים אויך פֿאַרגלוסט,
צו זײַן אַ פֿרײַהײַט=העלד,
—צו וואָס, דהײַנו,
באַדאַרף מײַן פֿערד די לײַטשעס זײַנע,
אַז ער איז דורכגעמאַכט און פֿלינק
און זעט גאַנץ גוט וואו רעכטס וואו לינק?—
און אונזער רײַטער
לאָזט זיך אַמאָל אין וועג,
זײַן פֿערדעלע באַפֿרײַט ער:
וואו לײַטשעס, צײַמל, זאָטל—אַלץ אַוועק!
דער פֿערדל ווײַס צוערשט קײַן מעשה ניט,
גייט ער זיך טריט בײַ טריט,
נאָכדעם דערשפּירט ער, ס'איז אים גרינג,
פֿאַררײַסט ער זיך זײַן קעפּל, מעשה וואוילער יונג,
הויבט אויף די פֿיסלאַך פֿלינק

און לויפט זיך אונטער מיט אַ שפרונג.
און פלוצים ווערט ער גאָר צוקאָכט,
עס שפריצן פונקען פון די אויגן,
ער פרייכט און פאָכט
און הויבט אָן פליהען פייל פון בויגן
אין ברייטן, וויטן פעלד.
אומזיסט פרובט אונזער פרייהייט־העלד
אַרויפוואַרפן אויף אים דעם צוימל,
דער פערדל האָט אים שוין אין שטרוימל,
ער רייסט זיך מיט אַ אימפעט ווייטער
און—וואַרפט אַראָפּ פון זיך דעם רייטער.
נאָכדעם צוויאָגט ער זיך נאָך גיכער,
און ווי אַ וויכער
לויפט ער פעלד־אויס, פעלד־איין,
פאַלט אין אַ טיפע גרוב אַריין
און בלייבט דאָרט ליגן טויט.
דער רייטער טראַכט זיך מיט אַ קרעכץ:
אַליין געטאָן זיך שלעכטס!
וואָלט איך מיין פערד ניט צופיל אָנגעטרויט,
וואָלט ער נאָך איצט געלעבט,
און איך וואָלט פריי אויף אים געשוועבט.

כז. די מויז און דער שטשור.

צום שטשור לויפט, סאָפּענדיג, אַריין די מויז
און זאָגט: „אוי ליבער שכן,
עס איז אַ וואוילער קלאַנג אַרוים:
דער קאָטער אין די נעגל צו אַ לייב פאַרקראָכן;
נו, דאַנקען גאָט, שוין זיינער פּטור!״
—וואַרט, פריי זיך נאָך ניט, מיין נשמה,
זאָגט איר דער שטשור, אומזיסט נאָר דיין בטחון;
פאַרפירן זיי נאָר מיט די נעגל אַ מלחמה,
קען איך מיין וואָרט דיר געבן:
דער לייב וועט שוין פאַרפאַסטן מיטן לעבן—
ניטאָ קיין חיה שטאַרקער ווי אַ קאָטער.

כח. דער משיזש און די טייבל

אַ משיזש ווערט אין אַ נעץ פאַרקלאַפּט.
ער וואַרפט זיך נעבאַך, צאַפּלט זיך און וויל אַרויס.
אַ יונגע טייבל זעט און לאַכט אים אויס.
—אַ חרפה, פע!—טוט זי אַ זאָג—
ווי פאַלט מען עס אַריין אין מיטן טאָג?
ניין, מיך וואָלט מען אַזוי שוין ניט געכאַפּט.
דאָס זאָג איך דיר געווי!—
שאַ, זע: אָט האָט זי זיך אַליין פאַרדרייט אין נעץ.
און רעכט אַזוי:
בײַ יענעמס צרה זײַ ניט מער קײן לץ!

כט. דער שפּיגל און די מאַלפּע.

אין שפּיגל זעט אַ מאַלפּעלע איר צורקע,
דערלאַנגט זי בערלען מיטן פוס אַ טורקע.
„אַי בערעלע, גיי זע נאָר פאָרט
אַ מאָדנעם פּרצוף דאָרט!
סאַ מיאוסע מינעם און העויות!
גלויב מיר, אַז איך
וואָלט אָנגעטאָן אַ מעשה זיך,
ווען איך וואָלט זיין פון דעם מין חיות,
כאָטש... ס'איז דאָך ניט פאַר דיר קיין נייס:
איך האָב אויך חברטאָרנס שיינע
פאַרקרימעניש עטלאַכע אַזוינע,
איך קען זיי אַלעמען ווי איינע.‟
—אָנשטאָט באַליידיגן אַ חברטאָרן,
זוך אפשר אין זיך גופא אַ חסרון!—
זאָגט בערל איר, ווי אַ ידיד,
נאָר בערלס עצה פאָלגט די מאַלפּע ניט.

ל. דער שאָטן און דער אינגל.

אַ אינגל האָט אַמאָל געוואָלט באַווייזן,
צו אָנכאַפּן זיין שאָטן.
ער האָט גענומען גיכער שפּרייזן,
נאָר ס'איז אים ניט געראָטן:
ווי גיך ער גייט, גייט יענער מיט.
ער יאָגט זיך, לויפט און פליט,
דעם שאָטן כאַפּן קען ער ניט.
לסוף הויבט ער אָן גיין צוריק,
ער טוט אַ בליק:
דער שאָטן גייט אים נאָך אויף איטלאַכם טריט.

לא. דער לייב און דער וואלף.

אַ לייב אַ גרויסער האָט א שעפּסעלע געפרעסן.
איז דאָרט אַ הינטעלע געז כן,
האָט זיך אים אויך פֿאַרגלוסט אַ ביסן,
האָט ער ביים לייב אַ שטיקל פ״ייש אַרויסגעריסן.
געווען איז ער נאָך זייער קליין און נאַריש.
דער וואָלף דערזעט די חידושדיגע זאַך
און קלערט: דער לייב איז שוין מסתמא שוואַך,
אַז ער איז נאָר די וועלט ניט מרעיש,
דעם הינטל לערנט ער ניט אָן.
פּרובט ער זיך אויך דאָס זעלבע טאָן,
שטרעקט אויס צום שעפּסנפֿלייש די לאַפּעס
און טוט אַ כאַפּ עס.
נאָר אים האָט עס געקאָסט זיין פעל;
דער לייב צורייסט אים אויפן שטעל
און זאָגט: דעם קליינעם הינטל בין איך מוחל,
דו אָבער ביסט דאָך שוין אַ יונג מיט שכל!

לב. דער וואָלקן.

אַ וואָלקן איז אַדורכגעשוואומען
פאַרביי אַן אויסגעטריקנט געגנט
און האָט אים ניט באַרעגנט.
נאָכדעם צום גרויסן ים געקומען,
האָט ער מיט וואַסער אים פאַרנאָסן שטאַרק
און רימט זיך מיט זיין טובה פאַר אַ באַרג.
נאָר יענער פרעגט: זע מאַך מיך קלוג,
פאַ־ וועמען האָסטו מיט דיין גוטס
געבראַכט אַ שטיקל נוץ?
ווען דו טרינקסט אָן די תבואה=פעלד,
וואָלסטו פון הונגער=טויט געראַטעוועט אַ וועלט,—
און ים איז וואַסער דאָך פאַראַן גענוג!

לג. דע איזל און דער פויער.

א פויער שטעלט אן איזל אין זיין גארטן,
ער זאל אלץ היטן דארטן,
ניט לאזן פויגעלאך צי ראבן,
די פרוכט צופיקן און צוגראבן.
דער איזל האלט געטריי די וואך,
ער לאזט ניט רירן קיין שום זאך;
ס'דארף אויך זאגן צו זיין שבח:
ער נעמט פאר זיך אויך ניט קיין סך.
נאר וואס
פארדינט דערפון דער בעל־הבית?
אז ווענדיג א פויגעלע פאריאגן,
פלעגט ער זיך דורכן גאנצן גארטן טראגן
און האט די ערד צוקנאטן,
די פרוכט צוטראטן,
פון איטלאכם בוים און קוסט געמאכט א תל.
דער בעל־הבית האט עס דערזען
איז ער אריין אין כרען
און האט אויף זיין געטרייען שומרם פעל
א פארקאן־דראנג צוכראכן.

דאָס זועהענדיג, זאָגט אים זיין שכן:
„דעם אייזל שלאָגסטו גאָר אומזיסט;
ניט ער האָט דיר פאַרוויסט
די ביימען טיט די קוסטעס,
צופרעסן דיר די בוימער:
אסטו אַליין גאָר ניט געיאוסט עס:
אָן אייזל איז אַ שלעכטער שומר!“

לד. דער בער און נעץ.

אַ בער האָט זיך אין נעץ פאַרדרייט.
ער ברומט און וואַרפט זיך ווילדערהייט
און רייסט און בייסט די שטריק;
אומזיסט, זיך אויספּלאָנטערן ניט געקאָנט.
און דאָ די יעגערס זיינען נאָנט,
זיי גייען שוין געשווינט
מיט ביקסן, שפּיזן און מיט הינט.
מיין בערל זוכט אַן עצה און געפינט:
ער וועט זיך אויסדרייען מיט פּאָליטיק.
ער זאָגט: ר׳ יעגער, איך וואָלט וועלן הערן,
פאַרוואָס ווילט איר מלחמה מיר דערקלערן?
וואָס האָב איך אייך אַזוינס געטאָן;
צי גלויבט איר וואָס מ׳רעדט אייך אָן,
אַז בערן זיינען בלוטזויגערס, גזלנים,
מיט לייבן, טיגערס מחותנים?
אוי, גלויבט מיר, ס׳האָבן אויסגעטראַכט נאָר שונאים!
אָט, אַדרבא, פרעגט ביי אַלע שכנים,
צי וועט איר טרעפן צווישן זיי כאָטש איינעם,
וואָס האָט געזען, געהערט און ווייס,

אַז בּערן זאָלן עכן טױטנפֿלײש?
—„דעם ענין דאַרף איך גאָר ניט פרעגן, װײל איך װײס אים,"—
זאָגט יענער אים—„איר היט דעם כּבוד פון די מתים,
פון לעבעדיגע אָבער שינדט איר אָפּ די הויט.

———

און איך װאָלט זאָגן בעסער,
איר מעגט זיך זײַן כאָטש טױטנפרעסער,
אַבי די לעבעדיגע װאָלט איר ניט "

לח. דער פוקס און דער אייזל.

—פון וואַנען שלעפּסטו זיך, מיין חכם?—
טרעפֿט אָן אַ פוקס אין וועג
אַן אייזל און טוט אים אַ פֿרעג.
—איך גיי ערשט טאַקי פון ר׳ לייבן.
דו הערסט, מיין פֿריינד, מ׳מעג אים רופן שוין „ר׳ נאָך־אים״:
געוואַלד, וואָס איז פון לייב געוואָרן? מעגסט מיר גלויבן:
פאַרצייטן פלעג איך ציטערן פֿאַר אים,
אי פאַר זיין דונערדיגער שטים,
אי פאַר זיין מוראדיגן בליק
און, זעהענדיג אים פון דער וויטן,
פלעג איך זיך אָפּרוקן צוריק
אַרומקוקנדיג זיך אויף אַלע זייטן.
און היינט ליגט ער ווי אַ שטיק האָלץ—
וואו איז זיין ברייטקייט, וואו זיין שטאָלץ!
ניטאָ קיין נעגל מער, קיין ציין ניטאָ!
וויזט אויס, עס קלאַפּט שוין באַלד זיין לעצטע שעה!
דערפאַר באַצאָלט ער איצט פֿאַר אַלינקע חטאים;
ווער ס׳האָט פֿון לייב אַ קריוודע נאָר געהאַט.
איז איצט אַ כוואַט;

מ׳קומט באַזוכן אַלע שעה אים
און מ׳איז אים מכבד זייער שיין,
ווער מיט די הערנער און ווער מיט די ציין.
—אַזוי, אַ שאָד אויף אונזער אַלטן גבור!—
האַקט שטיל דער פוקס דעם אייזל איבער—
נאָר דו מסתם האָסט ניט געהאַט די העזה?...
—אַי וויי, פאַרוואָס זשע?
איך האָב אים אויך אַ בריק געטאָן,
און זאָל ער וויסן וואָס אַן אייזל קאָן.

לו. צוויי הינט.

אַ שטובּיִגער געטרײַער הונט, באַרבּאָס,
וואָס דיִנט שוין לאַנג זײַן בעל־הבית,
דערזעט זײַן חברטע זשוזשו,
אַ שײן־געלאָקטע קלײניִנקע פראַנצויזין,
ווי זי געניסט פון לופטיִגקײַט און רו
אין גערטל צוויִשן שמעקעדיִגע רויזן.
ער לאַשטשעט זיִך צו איר און בּורטשעט,
באַלד אויסגעצויגן, באַלד צונויפגעקורטשעט,
און שפּריִנגט קאָזיאָלקעס,
הויך־הויבּנדיִג די פאָלקעס,
אַנטקעגן דער גרויסאַרטיִגער מאַטראָנע,
פונקט ווי צו קדוש־לבנה.
—זשוזשוטקעלע, מײַן טײַעריִנקע, וואָס זשע מאַכסטו פּאָרט,
זיִנט דו ביִסט אָנגעקומען דאָרט
בײַם נײַעם בעל־הבית אין הויכן אָרט?
געדײַנקסטו נאָך דעם גרויסן הויף, די בודקע?
מיר בײדע זיִצן, גריִזשען בײנדלאַך
און מאַכן חנדלאַך,
ניִט אָפּגעשײדט אויף אײן מיִנוטקע;

געהיט דעם הויף. נו, זאָג מײַן פֿרײַנט:

—װי גײט דיר הײַנט?

ניט צו פֿאַרזינדיגן, זאָגט אים זשוזשוטקע,

מײַן בעל־הבית האַלט מיר גאַנץ טײַער,

זײַן ליבשאַפֿט גאָר פֿלאַם־פֿײַער.

מײַן שפּײַז די בעסטע מאַרציפּאַנעס,

מײַן רו אויף װײכינקע דיװאַנעס,

מײַן בעל־הבית זוכט נאָר פֿאַר מיר תּענוגים,

פֿאַר מיר איז קײַן זאַך ניט גענוג אים.

און דו מײַן פֿרײַנד?—איך, ענטפֿערט אים באַרבאָס

און לאָזט אַראָפּ דעם װײדל מיטן נאָז—

אַלץ װי געװען. אָט ליג איך פֿאַרן גאַס,

צי הײס, צי קאַלט, צי נאַס;

מײן הונגער רק פֿון אָפּגוס שטילן

און מיט מײן װײדל רק זיך שפּילן,

דער עיקר—שטענדיג היטן, בילן;

און אויב איך ביל אַמאָל צו שטאַרק,

איז מיט אַ שטעקן גלײך אין קאַרק,

דערויף איז מײנער גאָרניט קאַרג.

נאָר זאָג, זשוזשוטקעלע, מיט װאָס

ביסטו אַזױ באַליבט בײם בעל־הבית

און לעבסט אין נחת אָן אַ מאָס,

בשעת

איך אַרבעט, דין געטריי און האָב חולאת?—
—מיט וואָס? אַ שאלה נאָר אַ ביסל:
איך גײ אים „הינטער־פּיסל."

לז. די קאַץ און דער סאָלאָוויי.

עס האָט אַ קאַץ אַ סאָלאָוויי געפֿאַנגען,
אַרייַנגעלאָזט די נעגל אין זייַן גוף,
צאַרט לאַשטשענדיג, דערלאַנגט זי אים אַ רוף:
„הער, פֿויגעלע, מיט דייַנע ליבלאַכע געזאַנגען
איז דאָך גאָר פֿול די גאַנצע וועלט:
דער פֿוקס דערציילט מיר, אַז ער קוועלט
פֿון דייַנע ציקלדיגע טרעלן;
דעם פּאַסטוך ווערט זייַן פּאַסטושקע גאָר מער געפֿעלן
בייַם ווידער־קול פֿון דייַן געזאַנג אין פֿעלד.
אוי, פֿויגעלע, ווי איך וואָלט וועלן
דו זאָלסט פֿאַר מיר אַביסל זינגען!
נאָר שרעק זיך ניט און דאַרפֿסט זיך אויך ניט דינגען,
איך מיין, חלילה, קיין שום שלעכטס!
איך קען דיר אויף נאמנות שווערן:
נאָר דייַן נגינה וויל איך הערן,
נאָכדעם באַפֿרייַ איך דיך אויף לינקס און רעכטס.
איך בין דאָך אויף געזאַנג א מבין,
כאָטש איך האָב ניט אַליין קיין קול;
און וויפֿל מאָל

חער איך מיר בורטשענדיג אנטשלאפן אויפן אויוון...״
און, בעטנדיג, האלט זי דערוויל דעם זינגער
אין אירע שארפע נעגלדיגע פינגער.
בלוט שפריצט ביי אים פון הויט,
ער שפירט דעם טעם פון טויט.
„נו וואס זשע, רעדט אים איין די קאץ,
זינג עפעס־וואס, מיין טייערינקער שאץ!״
נאר זינגען קען שוין ניט דער סאלאוויי,
בלויז פישטשען מיט א יאמערלאך געשריי.
„אט דאס איז דיין ליבהארציגע נגינה!״
רופט אויס די קאץ מיט א פארקרימטער מינע—
דאס הער איך דאך כסדר פון מיין טויץ קאטשאקעס!
ניין, ברודערל, איך זע, אז זינגען קענסטו מכות,
און דיין קאנצערט איז נישטיג;
אט לאמיר זען, צי וועסטו טויגן אויף א פרישטיק!״
און באלד צוגריזשעט זי מיט אירע שארפע ציין
דעם סאלאוויי מיט הויט און פלייש און ביין.

———

דעם פירוש קענט איר שוין פארשטיין,
עס שטעקט א חכמה דא א קנאפע:
אז אך און ווי
צום סאלאוויי,
אז ער מוז זינגען ביי דער קאץ אין לאפע.

לח. דער פויער און דער פערד.

אַ פֿערדל שטייט
ביים בייט
און קוקט זיך צו צום פויער, ווי ער גייט
מיט גאַרשטשעם האָבער אויפן פעלד און זייט.
„געהערט אַ מין מלאכה!—טראַכט ער—אסור,
אויב איך קען גאָר באַגרייפן, וואָסער
כונה ער קען גאָר דערינען האָבן:
זיך מאַטערן די ערד צוגראָבן
און נאָכדעם שיטן האָבער מיטן הויפן!
נו כיי וואָלט ער עס מיר אַוועקגעגעבן,
צי אויסגעשאָטן אויפן הויף עס
צו פיטערן די עופות,
וואָלט זיין אַ גרויסע מצוה, כלעבן;
וואָלט ער עס אָפּפירן אין שטאָט פאַרקויפן,
צי גלאַט באַהאַלטן, מילא איז קמצנות,—
נאָר סתם אַזוי צושיטן—נאַריש, בנאמנות!“
דער פויער אָבער גייט און זייט זיך טריט ביי טריט,
די זריעה האָט זיך שפּעטער גוט צובליט,

סוף זומער אַ געבענטשטער שניט,
דער פויער שפּײַזט זײַן פערדל אויך דערמיט.

לט. דער סוחר.

—אהער קום, ברודער זעליג־חיים,
וואו האסטו דארטן זיך פארשטעקט?
טו נאר א קוק, ס'אן עסק כ'האב געמאכט א נייעם,
אוי אוי, האב איך אביינדל אפגעלעקט!—
אזוי שרייט חייקל שניט־קרעמער צו זיין פלעמיאניק
און רייבט די הענט פון תענוג—
געדיינקסט די רעשטל לאזער טוך,
וואס קיינער האט ניט אנקוקן געוואלט,
ווייל ס'איז פארפוילט, פארנעצט, צוקריכט ווי פוך?
איז איצט א נאר אין קראם געקומען
און האט פאר אייגנלישע עס צוגענומען,—
נא קוק, א גרייטן הונדערטער באצאלט,—
מעגסט נאך ביי מיר אין מסחר לערנען שכל!
—אודאי, ענטפערט זעליג־חיים מיט א שמייכל!—
נאר ווער ס'איז היינטיגס מאל דער נאר,
דאס ווייס איך נאך ניט בילעבן;
אט זע, ער האט דאך דיר דערפאר
א פאלשן הונדערטער געגעבן!

מ. דער הונט און דער פערד

אַ הונט דינט מיט אַ פערד ביים זעלבן בעל־הבית.
איינמאָל פאַרהערן זיי זיך, זאָגט באַרבאָס:
„זע, זאָג נאָר מיר, מיין ליבער,
דו מיינסט, אַז שלעפּן וועגענער און סאָכעס
איז שוין דער בחיר פון אַלינקע מלאכות
און אָט דערמיט נעמסטו זיך טאַקי איבער?
אַ גלייכעניש מיט מיר אַודאַי—
איך ווייס דאָך קיינמאָל נאָר קיין רו:
אַ גאַנצן טאָג היט איך די סטאַדע,
ביינאַכט דעם הויף דערצו!"
„נו יאָ, זאָגט אים דער פערד,
פאַרלייקענען קען איך דאָס ניט;
נאָר ווען איך וואָלט ניט אַקערן די ערד,
וואָס וואָלסטו דאָ געהיט?"

מא. דער וואסערפאל און דער טייכל.

אַ וואַסערפֿאַל, וואָס קאָכט און ברויזט פֿון פעלזנוואַנט,
פֿרעגט איינמאָל ביי אַ טייכעלע זיין שכן,
(וואָס איז זיך אונטן צניעותדיג געקראָכן,
נאָר איז דורך זיין רפֿואה־וואַסער גוט באַקאַנט):
זאָג, טייערע, איך קען עס ניט פֿאַרשטיין,
דו ביסט אין וואַסער דאָך געמיין,
פֿאַרוואָס־זשע האָסטו געסט־באַזוכערס אַזוי פֿיל?
נו, מילא, ווער עס קומט צו מיר,
געפֿינט ער וואונדער־שיינקייט אָן אַ שעור,—
ביי דיר וואָס?—אַ רפֿואה!—בורטשעט יענער שטיל.

מב. דער סאלאוויי.

אַ יעָנעָר האָט אין חאַלד געפאַנגען
אַ גאַנצעָ מחנה סאָלאָווייען,
אין שטײַגלאַך זיי צוהאַנגען,
געָחאַרט אויף זייערעָ זיסהאַרציגעָ געָדרייען.
די זינגערם זיצן אין פאַרשטיקטעָר אײַנגשאַפּט
און גייעָן אוים פון בּייַנקשאַפט:
ווער נאָכן גרינעם בּוימעלעָ,
ווער נאָך זײַן ליבּער הײמעלעָ
און לאָזן ציקלדיגעָ טרעָלן,
וואָם פלײַצן שטראָמעָנדיג און קוועָלן.
איין סאָלאָוויי איז מער פון אַלעמעָן פאַרצאָגט,
פון זיין געָליבּטעָר אָפּגעשיידט,
דער אומעָט נאָגט זײַן הערצעָלעָ און פלאָגט,
עָר גייט שיר אוים פאַר צער און לייד.
עָר זיצט און שווײַגט פאַראומעָרט טאָג און נאַכט פאַרטראַכט,
און פלוצים פאַלט אים איין אַ רעיון:
וואָם איז דערפון די פעולה,
וואָם איך האַלט תמיד אין איין דאגען

און קלעמען זיך און שווייגן?
דערמיט וועל איך זיך ניט באפרייען.
מיר דוכט, איך האב א גוטע סגולה:
דער בעל־הבית גייט אוים,
זעט אוים,
נאך אונזערן א ניגון;
וועל איך אים מאכן פארגעניגן,
צווינגען זיך גאר אן א שעור,—
דערפאר,
וועט ער מיר אפשר אפצאלן מיין שכר
און עפענען פון שטייג די טיר.
די עצה איז דעם סאלאווײ געפעלן,
און באלד צולאזט ער זיך אין זיסע טרעלן,
באזינגט דעם טאג, באזינגט די נאכט,
דעם מארגן־גלאנץ, די אוונט־פראכט,
אז אלע זינגערס ווערן באלד אנטשוויגן
פאר זיין באהארצטן, הילכעדיגן ניגון.
נאר וואס־זשע איז דערפון געװארן?
דער יעגער קומט ארײן אין צארן
אויף אלע פויגעלאך די שטילע,
ער וויל זיי מער ניט אנקוקן אפילו
און האט זיי אלעמען פארטריבן,—
דער שיינער זינגער איז אין שטייג געבליבן.

מג. דער הונט.

געווען אַ מאָל אַ הונט אַ ווײַסל פֿונם אויג,
אַ גנב כאָטש ניט שטעל פֿאַר אים, ניט לײַג,
כאָטש ס׳פּעלט אים ניט בײַם בעל־הבית, נאָר באשר
ער איז זיך סתם אַ הונט אַ גרויסער נאַשער:
וואו עפּעס פֿליישיגס נאָר דערשמעקט,
האָט ער שוין באַלד די בײנדעלאַך געלעקט.
דער בעל־הבית פלעגט שלאָגן מכות־רצח,
געהאָפּט ס׳וועט העלפן סוף כל סוף;
נאָר ניט אַזוי גיך טוט זיך ווי עס רעדט זיך:
דער הונט באַלעקט זיך פונם שטראָף,
מאַכט אויך דערבײַ אַ היִנטיש חנרל
און—גריזשעט אַלץ דעם בײַנדל.
זיך אויסגעליטן אָן אַ שעור
האָט אונזער גביר
אַמאָל בײַם שכן זיך פאַרקלאָגט,
דער שכן טוט אַ טראַכט און זאָגט:
דו שלאָגסט דעם הונט אַפֿילו ווי אַ גבור,
נאָר די גנבה לאָזטו בײַ אים איבער.
און איך מײן: שלאָג אים בעסער קנאַפּער

אוּן נעֶם די פליישׁ ביי איִם אַוועֶק,
וועֶסטוּ זעֶן ווי עֶר ווערט אוֹים כאַפּעֶר.
דעֶר גביר פאָלגט יעֶנעֶמס עצה טוֹבה,
אוּן זעֶן זיין זולל וסוֹבא
וועָרט ביסלאַכווייז אַ נזיר, ווי אין די נײַן טעָג.

מד. דער שלאַנג.

דער שלאַנג זאָגט אײנמאָל צום יופּיטער:
אָ גרויסער הערשער און געביטער,
פאַרנויג אויף מיר דעם חסד פון דײן שכינה
און שײנק מיר, ווי דעם סאָלאָוויי, אַ קול נגינה!
דו הערסט, ווי מיאוסדיג איך שיפּע?
אָט דאָס פאַרפאָלגט מיך ווי א שוואַרצער שאָטן:
דער שוואַכער ווײכט מיך ווי אַ קליפּה,
דער שטאַרקערער וואָלט מיך צוטראָטן.
נײן, אײדער אַזאַ קול אַ מיאוסער,
וואָלט גלײכער זײן אַ טויט מיר אַ געהױסער!
יופּיטער פּאָלגט דעם שלאַנג
און שײנקט אים אַ בנעימותדיגן קלאַנג.
אַרויפגעקראָכן אויף אַ בוים,
פאַרטיפט ער זיך אין שטײגער, ווי אין טרוים,
אָט ממש נאָר אַן עכטער סאָלאָוויי.
עס קלײבט אַ גרויסער עולם זיך אַרום,
און אַלע שטײען, הערן שטום
דעם זיסינקן מנגנישן געדריי.
נאָר צוקוקנדיג זיך צום זינגער נאָנט,

האָט אַ קלײַן פֿויגעלע דעם שלאַנג דערקאָנט;
פֿון איר דערװײַסט עס זיך אַ צװײטע,
באַלד טראָגט עס זיך צו אַלעמען אַריבער,
עס װערט אַ מורמלעניש אין גאַנצן צבור,
און אַלע מאַכן אײַנצײַגװײַז די פּליטה.
—װאָס איז דאָ—טוט דער שלאַנג אַ פֿרעג—
גאָר פּלוצים פֿאַר אַ מין געיעג?
איז מײַן נגינה אײַך נאָך װײניג זים?
—נײן, פֿאַר דײַן זינגען ביסטו װערט אַ לויב—
שרײַט אויס, אַנטלויפֿנדיג, די טויב—
נאָר אונז שרעקט אָפּ דײַן גיפֿטיג־טויטנדיגער ביס.

מה. דער לייב און דער פוקס.

דער פוקס דערזעט דעם לייב צום ערשטן מאל,
פון שרעק אנטלויפט ער איבער בארג און טאל;
צום צווייטן מאל דעם לייב דערזען,
רוקט ער זיך אפ א קלאפטער צען;
צום דריטן—צוויי דריי טריט,
צום פערטן—גייט ער שוין צום לייב מיט א וויזיט.

ט. א בער א מתמיד.

א פויער האָט פון דוגעס בויגן
א גרויסע שפע זיך געצויגן.
(פאַרשטייט זיך, דאָס פאַרנעמט אי צייט,
אי מוח, אי געדולדיגקייט).
דאָס זעט אַ בער
און וויל אויך אַרבעטן ווי ער.
ער מאַכט אין וואַלד
אַ ליאַרים, אַ געוואַלד,
ער גייט און רייסט און ברעכט
בעריאָזעס, ליפּעס, יעגלעס, ווי משוגע,
ער דרייט און קנייטשט, נאָר שלעכט,
עס בויגט זיך ניט קיין דוגע.
קומט ער צום פויער מיט אַ טענה,
ער זאָל אים מאַכן קלאָר די צרה זיינע:
אַמאַי די בוימער ברעכן קען ער,
אַז ס׳פליהען הויך די שפּענער,
קיין דוגע אָבער קומט אַלץ ניט אַרויס?
דער פויער זאָגט: ס׳איז אַלץ דיין שולד;
דיין כוח איז אַפילו גרויס,

התמדה האָסטו אויך אַפילו,
נאָר ווי קען זיין דערפון אַ פעולה,
אַז ס'פעלט דיר, ברודערל, אי מוח אי געדולד!

מז. די זשאַבע.

אין ריִטשקע בײַ אַ באַרג זיִצט זיִך אַ זשאַבע,
איִז זיִ זיִך פּסח־צײַט מיישב: „הלמאַי
דאָ חושכן איִן בלאָטע? אַדרבה,
דאָרט אויבן איִז דאָך לופטיִג, זוניִג, פרײַ;
אָט בעסער גײַן אַהיִן באַגעגענען דעם מאַיו״
געזעגט געטאָן.
אַרויפגעשפּרונגן אויבן אָן,
זעצט זיִ זיִך איִן אַ לוזשקעלע אַוועק
און קלײַבט תּענוגים אָן אַ ברעג
פון איִר געליִבטער רעזיִדעניץ,
פאַרברײַנגענדיִג די טעג
איִן שירה־זיִנגען און איִן טעניץ.
נאַר ס׳דויערט קורץ איִר פאַרגעניִגן:
דער הײַסער זומער הויבט זיִך אָן צו רוקן,
די לוזשע ווערט באַלד פלאַך און טרוקן,
אַז ס׳גײַען דאָרט שפּאַציִרן פליִגן.
די זשאַבע פאַלט אַרײַן איִן מרה־שחורה
און הויבט אָן טענען, קוואַקענדיִג צום בורא:
„געוואַלד, וואָס האָט צו מיִר דער זומער דער מחבל?

ס'אַן אָנשיִקעֶניִש אָט די היִץ!
דו קעֶנסט דאָך, גאָטעֶניו, אַראָפּשיִקן אַ מבול,
פּאַרטריִנקעֶן אַלץ ביִז אָט דעֶם שפּיִץ,
וואָלט איִך מיִר וויַטעֶר זיִצן איִן מיַין נאָרעֶ
און פּליושקעֶן זיִך איִן וואַסעֶר ווי אַ שררה!"
דעֶר בורא טוט זיִך שטיִלעֶרהייט אַ שמייכל
און זאָגט: דו מיינסט, עֶס איִז אַ שׂכל,
די עֶרד פאַרטריִנקעֶן מיִט די מעֶנטשן,
אַבי דיִר מיִט אַ ביִסל בלאָטעֶ בעֶנטשן?
אָט גלייַכעֶר דול מיִר ניִט קיין קאָפּ
און קריִך אַריין צום זומפּ אַראָפּ!"

מח. דער פויער און דער הונט.

אַ רייכער קאַרגער פויער
האָט מיט זיין הונט געשלאָסן אַ געשעפט אַ גאַנצן:
ער זאָל אים זיין אַ שומר פאַרן טויער,
אויך באַקן ברויט און פיעלען, זייען, פלאַנצן.
דער עולם וועט כסתמא חוזק מאַכן:
אַ הונט אַ מושלם גאָר אין אַלע זיבן זאַכן?
נאָר אויף אַ מעשה פרעגט מען ניט קיין קשיא:
דער פויער האָט געוואָלט פאַרשפּאָרן,
דער הונט—פאַרדינען גוטע פאַשע,—
אַזוי איז דער געשעפט געוואָרן.
דער פויער לאָזט זיין הונט דעם חכם
און פאָרט אַוועק אין שטעטל אויף רוחים.
צוריק געקומען—אוי, אַז וויי און אָך אים!—
אין שטוב, אין פעלד אַ חורבן, אַ תל־עולם,
קיין ברויט געבאַקט, קיין פירות, גרינסן פאַר אַ דרייער,
דערצו האָט נאָך אַ גנב אויסגעראַמט דעם שייער.
דער פויער שרייט צום הונט: געוואַלד, דו גולם.
וואו איז געהערט אַזאַ סקאַנדאַל?
דו האָסט דאָך מיך געשטעלט בדיל־הדל!

נאָר יענער טענעט:
„איך בין ניט שולדיג, הער זיך איינעט:
דעם ברזיט האָב איך פֿאַרזען,
חייל כ'בין אין סאָד פאַרטאָן געחען,
און ניט געהיט האָב איך דעם בנין,
חייל כ'האָב געדאַרפט דעם ברזיט ראָשטשיגיען.

מט. די מוראשקע.

נעהען אַ מוראַשקע אַ שטאַרקע,
חי׳ ס׳גיט זיך איין נאָר אייינמאָל אין אַ דור;
פלעגט קענען שלעפּן אויפן באַרקע
צוקראָווע קערנדלאַך אַ גאַנצע פּאָר.
הייַנט וואָלט איר זען אַ כוואַט:
קיין מורא קייינמאָל גיט געהאַט,
גיט נאָר געטשעפּעט זיך מיט ווערים,
האָט שוין אַ שפּין אַרויסגעריסן די געדערים.
דערפאַר האָט זי אין מוראַשניק אַ שם
נאָר פאַר אַ גרויסן גבור.
מיט אָט אַזאַ פאַרנעם
נעמט אונזער מוראַשקע זיך זייער איבער,
און אייינמאָל האָט זיך איר פאַרגלוסט,
צו ווערן אויך אין שטאָט באַוואוסט.
און ניט געקווייינקלט לאַנג,
נעמט זי זיך דורכפירן אָט דעם געדאַנק:
אַרויפגעקלעטערט אויף אַ וואָגן סכך
און מיטגעפאָרן אין אַ נאָנטן כרך,
געשטעלט זיך דאָרטן אויפן מאַרק,

נעֶכאַפּט אַ בלעֶטל אויפן קאַרק,
װאויל־יונגעריש זיך אויסגעצויגן,
ברחבֿותדיג פאַרגלאָצט די אויגן
און װאַרט: אָט באַלד, אָט װין
קומט אָן אַ טויזנטקעֶפּיגעֶר המון,
די מוראַשקעֶ באַװאונדעֶרן.
נאָר װײַ, ס'האָט א טלאַכעֶר אין שטאָט
אָן עסק אַ באַזונדעֶרן,
איר זעֶט ניט קײנעֶר גראָד.
די מוראַשקעֶ װעֶרט ברוגז
און הויבט אָן טענעֶן פאַר באַרבאָסן:
„געֶזעֶן אַ טאַראַראַם, אַ שמחה־ששון!
נו, זאָג אַלײן, װאָס טויג עֶס,
אַז קײנעֶר האָט קײן צײַט ניט אַ מינוט,
אַ חידוש־זאַך באַקוקן גוט;
מ'קוקט אַפילו ניט אויף מיר
מיט מײַנעֶ גבורות אָן אַ שעור!
און איך בין דאָך, מײַן ליבעֶר,
אין מוראַשניק דעֶר גרעֶסטעֶר גבור!"
פון דאַמאָלס אָן שוין צײַט אַװעֶק אַ סך,
די מוראַשקעֶ קומט קײנמאָל ניט אין כּרך.

ג. דער פויער און דער פוקס.

„זאָג, ליבינקער,—פרעגט איינמאָל ביי אַ פוקס אַ פויער—
למאַי ביסטו פון תמיד אָן אַ בעלן,
אויף מיינע עופות רק באַפאַלן?
איך מוז דיר זאָגן אויפן אויער
(דאָ הערט דאָך קיינער ניט):
אויף דיר איז אַ רחמנות פשוט;
ביסט, אמת, אין גנבות גאַנץ געניט
און פון עין-הרע אָפגעהיט,
פונדעסטוועגן זיין תמיד אַלץ אַ חשוד
איז אויך ניט קיין געשמאַקער ביסן;
היינט קענסטו האָבן אויך אַ פסק אַ מיאוסן:
מ'זאָל דיך פאַקן ביי אַ גנבה,
וואָלסטו געצאָלט פאַר עבר און פאַר הוה".
—אַודאַי, זאָגט דער פיקסל מיט אַ קרעכץ,
זאָל איך אַזוי זיין אָפגעהיט פון שלעכטס,
ווי ס'איז מיר מיאוס שוין די אומנת;
נישמער דער דלות, די משפחה, מיינע צרות,
אַז דאָס איז דאָך מיין גאַנץ אויסקומעניש!—
„ווייסט וואָס?—

זאָגט אים דער בעל־הבית—
קום אָן צו מיר פאַר אַ משרת,
אַ קאָטוך־היטער;
ביסט דאָך אַ פיקסל גנב אַ געניטער,
וועסטו פון פיקס די עופות שיצן,
דערפאַר אויף גבירישע מזונות זיצן.״
—נו גוט!—געמאַכט אַ ת״כ,
דער פיקסל דינט ווי אַ בריהק
און קריגט זיך פיינע שכירות,
לויט דעם בעל־גופס עשירות.
דער פוקס ווערט זאַט, דער פוקס ווערט פעט,
דער פוקס בענקט אָבער נאָך זיין אַלטן חטא,
און, איינמאָל ביי דער נאַכט, בחצות,
האָט ער ביים בעל־הבית
אין קאָטוך ביז איין עוף פאַרצוקט
און באַלד זיך אָפגערוקט.

נא. די קראָ און די הון.

עס גייט אַ שונא אויף אַ שטאָט.
דער עולם ראַטעוועט ווער וואָס עס האָט
און לויפט אויף גאָטס באַראָט.
אַ קראָ שטייט אויף אַ דאַך און, ווישנדיג דעם נאָז,
קוקט זי אַראָפּ אויף אַן אָבאָז,
וואָס שלעפּט זיך מיט אַ גרויסן עולם,
מיט בהמות, עופות בעבעכעס און כלים.
אַ הון פון וואָגן טוט אַ פרעג דער קראָ:
„וואָס שטייסטו רוהיג דאָ
אין אַזאַ גרויסער שעה?
קום פאָר מיט אונז אַרויס,
ציַ ווייסטו ניט אַז די סכנה איז גאָר גרויס?"
„פאַר וועמען אַ סכנה, איך קוועל אָן דערפון,—
זאָגט מיט אַ שמייכל יענע,—
אַ קראָ, פאַרשטייסטו מיך, איז ניט קיין הון,
פון מיין פליישׁ איז דער מענטש ניט נהנה,
דאָ בלייבן קען איך זיך פאַרגינען,
איך קען נאָך אויפן פגרים-פעלד געפינען
אַ ביינדעלע צי פליישׁ אַ שטיקל,

וועל איך עס אויפכאַפּן ווי אַן אַנטיקל.״
און אונזער קראָ איז טאַקי דאָ געבליבן.
דער שונא האָט זיך אין דער שטאָט פאַרקליבן,
צום עסן קיין זאַך ניט געפונען,
די גאַנצע עסנוואַרג ווי אויסגערונען;
פאַר נויט
האָט־ער די קראָ געטויט
און איר געגעסן אָנשטאָט ברויט:

עס טרעפט אַ מענש גלעט זיך דעם בייכל,
ער ריכט זיך אויף אַ גרויסאַרטיגן מאכל
און—פאַלט אַליין אַריין פונקט ווי אַ קראָ אין יאַיכל.

נב. דעם בערם סעודה.

אַ מאָלציַיט האָט דער בער געמאַכט.
פאַררופן קרובים, שכנים, נאָנטע, וויַיטע,
געסעודהוועט אַ גאַנצע נאַכט
אַ סעודת שלמה בשעתו.
אַ שבע ברכות, אַ בר־מצוה, צי אַ ברית,
נאָר מ׳האָט דערלאַנגט משקאות און מאכלים,
וואָס איטלאַכער האָט קוים געזען אין חלום.
צום סוף איז מען שוין קוים געשטאַנען אויף די פיס,
ר׳ בערל איז אַריַין אין ברען
און הויבט אָן וויַיזן וואָס ער קען:
אַרוים פון טיש
און פריַילאַך פריש
אַ טענצעלע געכאַפט.
דער פיקסל קריכט אַרויף נאָר אויבן
און פאַטשט און קלאַפט
און הערט ניט אויף דעם בער צו לויבן:
„אַי, זעט נאָר, אָטאָ שטעלט ער פאָלקעס.
אָט קיַיקלט ער זיך נאָר קאַזיאָלקעס,
ס׳אַ שיַינע חנדעלאַך באַוויַיזט ער,

אָ, אָ, ר׳ בּער, אויף טענין אַ גרויסער מײַסטער!״
דער וואָלף, זײַן שכן, טורקעט אים אין פּיסל:
אוי, פּיקסל, קענסטו חנפענען אַ ביסל!
איך זע דאָ, כלעבן, קײַן שום גדלות,
ער האָט דאָך אַ פּאָר פּים ווי צוויי קאָוואַדלעס!״
„נו, וועלוול, זאָגט דער פוקס, ביסט גאָר אַ שוטה,
דעם סוד פון ענין קענסטו ניט דערטאַפּן;
זײַן טאַנצן טאַקי האָט אַ טעם אַ קנאַפּן,
דערפאַר האָט ער אַ קעשענע אַ ברייטע,
מ׳קען ביי אים אַ גוטן ביסן כאַפּן.״

נג. דער פילאזאף.

אַ גערטנער אַרבעט פֿריִלינגצייט אין גאָרטן
ווי ס׳וואָלט אַן אוצר זיין פֿאַרגראָבן דאָרטן;
צואַקערט און צוגראָבן איטלאַכס בייט,
אַ פּאָר שאָק אוגערקעס פֿאַרזייט.
מיט אים אין שכנות זיצט אַ פּילאָזאָף,
האָט ער אַ גאָרטן אויך געהאַט
און אויך געגריבלט און געגראַבלט אָן אַ סוף,
נאָר ניט אין גאָרטן—אין אַ ציַיטונגס־בלאַט:
געזוכט אַ מיטל אַלץ אַ נייעם
צו זייען, בראָנעווען און אַקערן;
פֿון פֿרי ביז נאַכט איז אַלץ כּדאַי אים
אין די זשורנאַלן, צייטונגען צו חקרן,
כּדי זיין בייט זאָל טאַקע זיין פֿון יענעם סאָרט,
וואָס ס׳רופֿט זיך אָן: דער לעצטער וואָרט.
און נאָך פֿיל חקירות האָט ער אויך צולעצט
מיט אוגערקעס זיין גאָרטן אויסגעזעצט.
אַמאָל זאָגט ער צום שכן מיט אַ שמייכל:
„נו, זאָג אַליין, וואָס איז עס פֿאַר אַ שכל,
גלאַט גראָבן, פֿלאַנצן גאָר אָן חקירות?

אָט איך צופלאַנעווע מײַן גערטל מיט אַזירעס.
באַארבעט קודם אויף פּאַפּיר עס,
וועסט זען מײַן גערטעלע—אַ שטיק עשירות!"
—אָך, הלואַי,
ווער ס'גינט דיר ניט זאָל דער אַלײן ניט האָבן!
מײַן גאָרטן דינט מיר אויך געטרײַ,
אַבי איך זאָל אים נאָר מיט חשק גראָבן.
נאָר זאָג מיר, פּריצל, ווי קען אַ בלאַט
דיר שאַפן אונגערקעס צו זעט,
בשעת דײַן גאָרטן שטײט נאָך אומבאַארבעט גלאַט?
עס וועט דאָך באַלד שוין ווערן שפּעט!—
—נו, כ'האָב נאָך אַלץ קײן צײַט געהאַט,
געווען, פֿאַרשטײסטו מיך, אַ ביזלן,
אַדורכגעשטערן כלערלײ זשורנאַלן:
אין וואַסער ווערקצײַג ליגט די מזל-ברכה,
אין פלוג, אין רידעל, צי אין סאָכע?
נאָר צײַט, מײַן איך, איז נאָך פאַראַן גענוג!—
—נײן, פּריץ, איך בין ניט אַזוי שטאַרק קלוג,
איך ווײס, אַז נאָר אין בײַט
ליגט כל טוב אָנגעגרײַט!—
דער פּויער זאָגט עס אָפּ און גײט
די אונגערקעס באַטראַכטן ניבער;
דער פילאָזאָף פֿאַרנעמט זיך מיט די ביכער,

אַ גאַנצן טאָג אין איין קלאָפּאָט,
אין ספרים, צייטונגען געזוכט, גענורשט
אַ נייעם פּלאַן, אַ פרישן ראָט,
ווי בעסער יונגע גרינם געראָטן;
די ערד צוגראָבן און צומורשט,
אָט זעצט ער איין, אָט זעצט ער איבער,
צושאָטן בערגעלאַך, צוגראָבן גריבער;
דער גרויסער פילאָזאָף און קענער
איז נאָר אַ קוואַל פון שפּאָגל־נייע פּלענער.
נאָר סוף כל סוף,
ווען אין זיין שכנס גאָרטן
איז אויסגעוואָקסן אונערקעם מכל הסאָרטן,
ליגט נאָך ביי אונזער פילאָזאָף
די ערד אַ וויסט־פאַרחושכטע אלמנה,
ניטאָ קיין אונערקע אויף „שהחיינו.“

נד. די בין און די פליגן.

צווײ פליגן שיקעווען זיך אוים,
אוועקפליהען גאנץ וויט אהין, אהין
און רופן אויך ארוים
צו זיך די בין;
געזעגען זיך מיט א פאפוגײ מיט א באקאנטן,
האט ער זײ נסים אנגערצײלט פון יענע קאנטן;
און אבי איז אלײן זײ מיאום
דאס חיות,
וואס אין דערהײם איז מײן זײ שטארק מבזה,
מ'לאזט זײ ניט געניסן פון קײן עולם הזה.
בײם גביר מעג זײן כל־טוב, זײ גיט מען מכות,
א עם, א נאש—פארדעקט מען מיט קאלפאקעס
זיך אויסגעלערנט גיכט באשמירן
אויף כלערלײ פאפירן;
אין אָרימערע כאטקעס
פארשפרײט מען שפינוועבענע שאטקעס,
און חי ס'פארפלעכט זײ גאר דער נעץ,
איז שוין דער קץ!
—אזוי קען ווײטער זיך ניט פירן,

מיר מוזן עמיגרירן!—
—געזונטערהייט!
איך לעב אויך דאָ אין נחת און אין פרייד;
מיין האָניג איז אַ טייערע פרנסה,
גענוג פאָר לייטן און פאַר זיך הכנסה,
איך אַרבעט זינגענדיג און האָב קיין צער,
נאָר איר פאַרשפּאָרט גאָר זיין אין כעס
און פּירן ערגעץ גליקן זוכן,—
כל זמן איר וועט אַרומגיין פוסט און פּאַס
און לעבן שטענדיג מן המוכן,
וועט חרפּה און בזיונות בלייבן אייער שכר.

נה. די וועוויארקע אין ראד.

עס שטייט אין דארף א עולם פאר א פריציש
און אלעמענס התפעלות איז גאר גרויס
פון א קליין וועוויארקע ביים פענסטער אין א ראט
אויך אויפן בוים א שוועלבל כאפט התפעלות:
די וועוויארקע דרייט זיך ארום אין קאראהאר,
אז ס'בלישטשען קוים די פיסעלאך,
די קעפעלע, דער ווידעלע צופיסעלאך.
די שוואלב פרובירט זיך פרעגן שאלות:
„צו וואס אזא מין יאגעניש
און הוהניש און פלאנעניש,
ווער האט דערפון א נוץ?
„אי, פרעג ניט, זאגט די וועוויארקע, צו וואס!
איך האב פון בעל־הבית
שליחותן א גאנצע טוץ;
איך עס ניט, שלאף ניט, ווייס קיין רו,
און רק איך פארע, רק איר טו.״
און ווידער לאזט זי זיך אוועק
אין איר געיעג.
„דו לויפסט—זאגט איר די שוואלב—דאס זע איך קלאר,
נאר רירסט זיך ניט פון פענסטער אויף א האר.

נו. דער ליגנער.

געוואַנדרעוועט אַ צייט לאַנג אויף דער וועלט,
קומט אָן אַהיים אַ יונגער העלד
און מאַכט זיך מיט זיין חבר אַ שפּאַציר אין פעלד.
דערציילט אים פּלאי־פּלאים פון וואָיאַזש
און פאַלט אַריין אין אַזאַ מין קוראַזש,
אַז ער צופליאַדערט זיך שוין אַזש.
—אַי, ברודערל, וואָס איז דאָ פאַר אַ לאַנד?
אַ חרפּה און אַ שאַנד!
דאָ היים, דאָ קאַלט,
דאָ ליכטיג העל און באַלד
די נאַכט די פינסטערע באַפאַלט.
אין יענער לאַנד—וואָס איז פאַראַן צו טראַכטן?
אַ מין גן־עדן־תחתון!
קיין לאָמפּן, פוטערס ווערט גאָרניט געדאַכט,
ניטאָ קיין ווינטער, ניט קיין נאַכט,
נאָר שטענדיג וואַרים־העל אַ פּראַכט!
וואָס דאַרפסטו מער? דאָרט פלאַנצט מען ניט און זייט מען גוט:
און וואָלסטו זען, ווי ס'וואַקסט אין בליט!
איך האָב אַליין אין רוים אַ אוגערקע געזען,

איז זי געווען
גרויס ממש ווי אַ באַרג!
—אזוי!—פאַרוואונדערט זיך דער חבר שטאַרק—
די וועלט האָט, אגב, פלאַיִם אומעטום,
מ׳דאַרף נאָר קענען קוקן גוט אַרום.
אָט גייען מיר אַצונדער
צו איינעם פון די גרעסטע וואונדער,
וואָס איך קען שווערן,
אַז דו וועסט אויך פון אים נשתומם ווערן.
דו זעסט דעם טייכל מיטן בריק,
וואוהין מיר גייען—האָט ער עפעס מאָדנע שטיק:
אַזוי אַ מענטש—כאָטש גיי אַהין און גיי צוריק,
כאָטש פאָר אויף אים מיט פערד און וואָגן—
אַ ליגנער קען ער ניט פאַרטראָגן.
זאָל ער נאָר גיין אויף אים אַ קלאַפטער צוויי צי דריי,
צופלאַצט דער בריק—דער ליגנער איז פאַרביי.
—איז עפעס דאָ אַ טיפער טייך?
—עט, מילא, וואָס איז שייך?
אַוודאַי ניט קיין פלאַכער טייכל,
זיך אָפּבאָדן אין אים אַ קנאַפּער מאכל.
חיינט זעסטו שוין סאַ מעשה נסים!
דיין אוגערקע, איך בין זיך מודה ומתודה,

איז אויך אַ גרויסער נס אַוודאַי,
מ׳מעג באַוואונדערן געווים אים;
אַ קלייניקייט—אַ באַרג דז גרוים!
—עס רעדט זיך גלאַט אַ באַרג, ניט קלענער ווי אַ הויז!
—ס׳איז אויך אַ פלא,
כמעט גאָר ניט צו גלויבן,
נאָר, נישמער, אלא,
דער בריק, וואָס קען אַ פערד און וואָגן הויבן,
נאָר ניט קיין ליגנער, דאָס איז אויך אַ וואונדער־זאַך.
וואָס דאַרפסטו גאָר אַ סך?
אַנומאָלט ערשט (עס האָט די שטאָט געקלונגען)
האָט ער פאַרשלונגען
אַ שדכן מיט אַ שניידער מיט צוויי רעפּאָרטיערן...
דיין אוגערקע, ניטאָ אַוודאַי וואָס צו קלערן—
—איך זאָג אַ הויז—אַלץ רופט מען שטיבער!
דו מיינסט ווי דאָ די מויערן
מיט הויכע פענסטער, טיר און טויערן?
כ׳ווייס—לעכער פּיטשינקע און גריבער,
קוים פלאַץ פאַראַן פאַר צוויי פאַרשוינען.
—נו, דאָס איז אויך גאָר אַן אַנטיקל,
אַ אוגערקע פאַר אַ פאָרפאָלק צום וואוינען!
נאָר אונזער טייכל מיטן בריקל—
ווי נאָר דער ליגנער קומט—באַלד טראַך!—

דער אורח קראַצט זיך, שטאַמלט: אַך,
איך מיין... למאַי דאָ קריכן אויפֿן בריק,
אָט בעסער קום און שטאָט צוריק.

נז. הינטישע חברשאפט.

אין הינטערהויף ביים פענסטער ליגן
צוויי הינט: פאלקאן, בארבאס.
זיי ווארימען זיך אויפן זון און כאפן פליגן
און שמועסן פון דיזן־דאזן, יענץ און דאס.
ס'וואלט אפשר גלייכער זיין, דעם הויף צו היטן,
נאר גיי אין העלן טאג אינמיטן
באפאל און ביל אזוי זיך גלאט
בפרט נאך, אז דו פילסט זיך זאט.
אט בעסער ריידן זיי פון זייער דאליע.
פון סתם גוטס־שלעכטס, און אט אזוי פאוואליע,
גייט מען אריבער אויפן ענין פון חברותא.
„ס'איז כלל ניט, זאגט פאלקאן, קיין שום רבותא,
אז חברשאפט איז בעסער ווי אליין.
אט לעבט מען זיך ווי גוטע שכנים
אינאיינעם,
און אנדערן ניט גיין ניט שטיין,
א גמילות־חסדל געטראגן גלייך אנטקעגן,
א טובה—מיטן גאנצן לעבן און פארמעגן,
דעם חברס שונאים

צודראַפּען באַלד די אויגן מײַן פּנים,
מ'וואַרט און נאַרט נאָר אויפן אויגנבליק,
דעם חבר צושאַרן אַ שטיקל גליק.
אָט ווען, למשל, איך מיט דיר,
מיר וואָלטן זיך געמאַכט יד־אחת,
נאָר חברשאַפט, געטרײַשאַפט אָן אַ שעור—
מיר וואָלטן דאָך געפּרעגלט זיך אין נחת!"
—וואָס מײנסטו?—ענטפערט אים באַרבאָס—
איך קלער שוין לאַנג אָט טאַקי דאָס:
סטײַטש, שטײט דאָך עפּעס דאָרט „מה נעים ומה טוב",
צום סוף—מיר ביידע, הינט פון זעלבן הויף,
און תמיד בײַסענישן און געשלעג,
גײ פרעג:
פאַר וואָס, פאַר ווען?
אַז קײנמאָל האָט אונז קײן זאַך ניט געפעלט,
מיר ווייסן ניט פון הונגער, נויט און קעלט.
איך שווער דיר אויף מײַן „חן",
ס'איז גלאַט ביזי־בזיונות:
מיט הינטישער געטרײַשאַפט פלעגט מען זיך דאָך בענטשן;
ערשט נאַ דיר הינט, נאָר פונקט ווי מענטשן,
ניט ווייסן ווי מ'לעבט אין שכנות,
שלי־שלך, שלך־שלי!"
—„אָט לאָמיר טאַקי זײַן אַ מוסטער!"—

—דײַן לאַפּע!—„אָט איז זי!“—
באַרבאָס שטײט אויף, דעם פֿרײַנט פֿאַלט אויף דער ברוסט ער,
און ס'הויבט זיך אָן אַ האַלזעניש, אַ האָצקעניש,
אַ קושעניש, אַ שמאָצקעניש
בײַ אונזער פּאָר פּאָלקאַן מיט זײַן באַרבאָסן,
חברים, בריו־ער—גאָרניט שייך!
אין דער היסטאָריע קײַן פֿאַרגלײַך!
„מײַן ליבער דוד“—„אוי, מײַן טײַערער יונתן!“
נאָר גראָד אין דער מינוט דער שענסטער
האָט דאָרט די קעכן פֿונם פֿענסטער
אַרויסגעוואָרפֿן אויפֿן הויף אַ בײן.
מײַן פּאָר חברים לאָזן גלײַך זיך לױפֿן
גאָר אויפֿן היינטיש-פּראָסטן אופֿן,
מ'רײַסט זיך, באַקט זיך מיט די נעגל, צײן,
ביז מ'האָט אונזער דוד און יונתן
מיט אוקראָפּ אָפּגעגאָסן.

———

איך קען חברים נאָר אַ סך אַזוינע:
אַ ליבשאַפֿט, דוכט זיך, אין לשער—
וואַרף נאָר אַ בײנדעלע, דער חבֿר דער געטרײַער
איז שוין דעם צווײטן אַ דם-שונא.

נח. די דורכגייערס און די הינט.

אַ פּאָר חבֿרים גייען זיך פֿאַרנאַכט
אַרייַנגעטאָן אין שמועס און פֿאַרטראַכט.
ערשט ס'בילט אַ הויפֿהינטל אויף זיי,
באַלד נאָך אַ צווייַ,
און פּלוצים שוין אַ גאַנצע סטאַדע,
אַ צענדליק פֿינף אַוודאי.
וויל איינער אויפֿהויבן אַ שטיין.
— אַי, ברודער, זאָגט דער צווייטער, ניין,
איך קען שוין אָט די בילער,
מיט שטיינער מאַכט מען זיי ניט שטילער,
זיי ווערן נאָך צורייצט. אָט לאָמיר ווייטער גיין,
און טאַקי: אָפּגעגאַנגען פּונקטיק טריט —
די כלבים ווערן מיד,
און שפּעטער הערט מען שוין קיין פּאַרע ניט.

נט. דעם עלפאנטס הצלחה.

עס איז אין וואלד א קלאנג ארויס,
אז ביי דעם לייב איז איצט דער עלפאנט גרויס,
און ס'הויבן אן צו קלערן גרויס און קליין:
מיט וואס האט ער געפונען חן.
„ניט שיין, ניט קלוג און אויך ניט קיין בעל־נימוס!"
—וואלט ער געהאט—זאגט פיקסל דרייענדיג דעם וויידל—
אן עק לאנג, פוכיג, ווייך און איידל,
וואלט איך פארשטאנען וואס מ'מאכט פון אים א צימעס!
„צי—זאגט דער בער—וואלט ער געהאט אזא מין רגל
מיט שארפע נעגל—
נו, מילא, עפעס פארט א קרן!"
—„שא, שרייט דער פיקסל, אפ״ר פאר די קליקעס:
געמיינט ס'איז הערנער ווי ביי ביקעס!"
—„ניין, איך וועל אייך דעם סוד דערקלערן—
האקט זיי דער אייזל איבער—
דער עלפאנט איז ניט שיין, ניט קלוג און ניט ק״ן גבור,
נאר ער האט לאנגע צוויי אזנים
דערפאר האט ער געפאקט דעם ראנג דעם נייעם.

ס. דריי יונגע און אן אלטער.

דריי בחורימלאך גייען
און זעהען ווי א זקן
וויל אויפן פעלד א בוימעלע פארזייען.
„וואס טויג דיר—לאכן זיי—אזוי פיל מי פארבראקן,
כדי צו לאזן פירות
פאר קומענדיגע דורות?
אין דיינע יארן איז דער בעסטער מיטל:
אין שטיבל זיצן, זאגן תהילים א קאפיטל,
זיך צוגרייטן א ווייסן קיטל
און טראכטן נאר פון יום המיתה,
די ארבעט לאז אונז, יונגע, איבער;
ציי קלערסטו לעבן לאנג ווי מתושלח?
—צי לעבן לאנג נאך וועל איך,—
זאגט זיי דער זקן מיט א שטים א ווייכע,—
דאס ווייס איין גאט דער ליבער.
איך בין אליין גאנץ אפט געווען אן עדות,
ווי ס'האבן אלטע זיידעס
די אייניקלאך אריינגעלייגט אין גריבער.
נאר ארבעטן אן פניות און מחשבות

האָב איך בירושה נאָך פון מײַנע אבות.
אָט רוקט זיך אָפּ
און לאָזט מיך גראָבן װײַטער.—
די יונגע לײַטלאַך שאָקלען מיטן קאָפּ
און טראַכטן: „עך, װאָס ברײַט ער!"
נאָר װאָס זשע איז געװען דער סוף?
אײן בחור האָט געפּאַשעט זײַנע שאָף,
האָט אים א װאָלף צעריסן;
דער צװײטער האָט זיך אויף א שיף פארדונגען,
האָט אים די פאַליע אײַנגעשלונגען;
דער דריטער האָט געהאַט א סוף אַ מיאוסן:
אין שמוציגע עברות זיך אַרײַנגעלאָזן
און גיך דעם אָטעם אויסגעבלאָזן.
די קברים זײערע באַװאָקסן שוין מיט מאָך—
און אונזער שװאַכער זקן שטײט און אַרבעט נאָך.

סא. דער פּויער און זיין קנעכט.

אַן אַלטער פּויער מיט זײַן קנעכט
גײט שפּעט אין אָוונט דורכן וואַלד
אַהײם פון פעלד. און פּלוצלינג—שלעכט!
אַנטקעגן קומט אַ גרויסער בער! און באַלד,
נאָך אײדער יענער קוקט זיך אום,
כאַפּט ער דעם אַלטיטשקן אַרום
לײגט אים אַוועק און נעמט אים טרעטן
און ווי אַ מײַרע וואַרפן אים און קנעטן.
ער זוכט נאָר וואו צו טאָן דעם ערשטן ביס.
דער פּויער זעט: זײַן סוף קומט שוין געוויס.
„אוי ראַטעווע, סטעפּאַן, מיט מיר איז אויס!—
שרײַט ער פון אונטערן בער אַרויס—
און אונזער נײַער שמשון כאַפּט די האַק,
דערלאַנגט דעם בער אַ קנאַק
מיט אַלע כחות גלײַך אין קאָפּ,
אַז ס׳שפּרינגט אַ האַלבער שאַרבן באַלד אַראָפּ,
נאָכדעם אין בויך אַ צוויי דרײַ צי.
דער בער טוט נאָך אַ ריכש און פאַלט האַלב-טויט.
אָט פגרט ער, פאַרבײַ די נויט,

דער פויער קריכט ארוים מיט מי,
גלייכט אוים די ביינער
און הויבט אן קריטשען מיט די ציינער
און זידלען פיל ער קען.
דער בחור שטייט און גאפט: פאר וואס, פאר ווען?
„דו פרעגסט נאך, פערד?
האט איר אמאל אזוינס געהערט?
גלאט שטייט און האקט און מאכט א תל
פון גאר דער פעלו"

סב. די בעל־הביתטע מיט די דינסטן.

געווען אַ מאָל אַ בעל־הביתטע,
אַן אַלטיטשקע, אַ פּראָסטע,
האָט זי געהאַט צוויי מיידן
און פּלעגט זיי וועקן ביידן,
גאַנץ פרי באַגינען,
צו זעצן זיך ביים שפּינדל שפּינען.
פאַרטאָג, ווען אַלץ נאָך שלאָפט און רוט,
שטייט שוין די אַלטיטשקע און שרייט און נודיעט
און פּלאָגט זיי און מאַרוקעט
און לאָזט ניט אָפּציהען דעם אָטעם אַ מינוט.
זי וואָלט אפשר פאַרשפּעטיגט ווען,
איז אָבער דאָרט אַ האָן געווען,
און באַלד ביים ערשטן קריי
איז זי שוין אויף די פיס מיט איר געשריי:
„שטייט אויף פוילאַטשקעס! גרויסער טאָג שוין לאַנג!“
און טרייסלט זיי פון בעט אַרויס
און בטלט זיי חלומות אויס
און לאָזט אַ מאָל די פויסטן אויך אין גאַנג
די מיידן געניצן און בורטשען אונטערשטיל:

עֶס ווילט זיך צודרימלען נאָך כאָטש ניט פיל.
אומזיסט, עֶס העלפט ניט קיין תחבולה:
די אלטיטשקע דערלאָזט ניט קיין שום קולא,
רק זיץ פון פרי ביז נאַכט און שפּין,
מעגסט איינגיין, ווערן געל און גרין.
„גערייַנק־זשע, דו פאַרפלוכטער האָן!—
צוברוגזן זיך אינדערפרי די מיידן—
דיין קרייען מאַכט אונז אַלע צרות אָן,
נו־נו, דו מעגסט שוין כלעבן
געזעגענען זיך מיטן לעבן,
מיר שיקן דיך אין גיכן אין גן־עדן!
און ביידע האָבן זיך אמאָל צונויפגערעדט,
דעם הענדל מיט א שטיין דעם קאָפּ געפּלעט.
נו, איצטער, קלערן זיי זיך, וועט
די אַלטע אונז ניט אויפּברייסלען פון בעט,
זי וועט אַליין שוין שלאָפן שפּעט.
די מיידן אָבער האָבן ניט געטראָפן;
עֶס האָט זיך אויסגעלאָזן פונקט פאַרקערט,
ווי אָפּגעקלערט:
די אַלטע ציטערט פאַר פאַרשלאָפן,
האָט זי געוואַכט
די גאַנצע נאַכט

און רק געמינטערט אירע מיידן.
און ווי ס׳איז זיי ניט שווער,
זיי מוזן פריהער נאך, ווי ביז אהער,
מיט דעם געלעגער זיך צושיידן.

סג. דער לייב.

דעם אַלטן לייב איז האַרט געוואָרן אין בערלאָגע
אָוועקלייגן די אַלטע דאַרע ביינער,
האָט ער צונויפגערופן זיין הנהגה,
אַלץ חיות האָריגע, ווי וועלף און בערן,
זיי זאָלן אים אַ עצה באַלד באַקלערן,
ביי וועמען קען מען האָר אַ ביסל שערן,
ער זאָל ניט דאַרפן שלאָפן אויף די הוילע שטיינער.
—אָ הערשער!—ענטפערט מען אים אויפן שטעל—
פאַר דיר—ניט נאָר די האָר, די פעל
וואָלט איטלאַכער פון אונז געשײנקט גאָר אָן הויות,
נאָר האָסט דען ווייניג האָרעדיגע חיות?
אי הירשן, הינדן, ציגן, סאַרנעס;
דער וואַלד איז זייער שטענדיגער מפרנס,
און קיינער צאָלט קיין שטייער ניט אַ פרוטה,
בכן איז טאַקי אונזער עצה גאָר אַ גוטע:
היים אָפשערן ביי זיי די וואָל,
וואָס זיי פאַרמאָגן אָן אַ צאָל,
און מאַך זיך ווייכער דיין געלעגער.
און אויספירן דיין הייליגן געבאָט,

קלײב אױס פֿון אונז די בעסטע יעגער!
דער מושל פֿאָלגט דעם קלוגן ראָט
און זאָגט זײ צו פֿאַר טרײַשאַפֿט זײַן גענאָד.
די חיות האָבן מיט אַ ברען אַ פֿרומן
אַ גאַנצע מחנה הירשן גיך פֿאַרנומען
פֿון זײ אַראָפּגעצױגן לױטן לײַבם באַפֿעל,
די האָר צוזאַמען מיט דער פֿעל,
געמאַכט איִם אַ געלעגער אַ מחיה;
נישמער, פֿון די שיריים
האָט איטלאַכס הױכגעשטערטע חיה
געמאַכט פֿאַר זיך אַ סיעניקל אַ נײַעם.

סד. דער לייב אויף דער עלטער.

דער שטארקער לייב, דער פחד פון די וועלדער,
איז שוואך געווארן אויף דער עלטער
די נעגל שלאף, ניטא קיין ציין
קוים קען ער אויף די פיס נאך גיין.
דאס ערגסטע אבער איז,
וואס קיינער שרעקט זיך שוין ניט פאר זיין ביס,
און ווער עס האט מיט אים חשבונות
פאר זיינע רוצחישע אמאליגע עונות,
דער לאזט אויף אים איצט אויס זיין צארן;
דער פערד דערלאנגט אים מיט זיין מעכטיגער קאפיטע,
דער וואלף גיט זיינע ציין א פריע שליטה,
דער אקס—זיין שארפן הארן.
דער לייב פארקוועטשט די הארץ און ליידט,
און קייקלענדיג זיך אויפן זייט,
טעמפ ברילנדיג פון צייט צו צייט,
האלט ער אין זיך זיין טיפן צער.
נאר זעהענדיג, אן אייזל קומט,
פארייסט זיין קאפ וואויל-יונגעריש און ברומט
און קלייבט זיך בריקעווען זיין האר,